

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Letnik 63

5. februarja 2020

Vsebina

I *Resolucije, priporočila in mnenja*

RESOLUCIJE

Odbor regij

136. plenarno zasedanje OR, 7. 10. 2019–9. 10. 2019

2020/C 39/01	Resolucija Evropskega odbora regij – Napredek pri medinstitucionalnih pogajanjih o večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027	1
2020/C 39/02	Resolucija Evropskega odbora regij – Evropski semester 2019 in priprava letnega pregleda rasti 2020	7

MNENJA

Odbor regij

136. plenarno zasedanje OR, 7. 10. 2019–9. 10. 2019

2020/C 39/03	Mnenje Evropskega odbora regij – Priporočila za uspešno načrtovanje regionalnih razvojnih strategij po letu 2020	11
2020/C 39/04	Mnenje Evropskega odbora regij – Boljša komunikacija o kohezijski politiki.	16
2020/C 39/05	Mnenje Evropskega odbora regij – Prispevek OR k prenovljeni teritorialni agendi s posebnim poudarkom na lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost.	21

2020/C 39/06	Mnenje Evropskega odbora regij – Trajnostna Evropa do leta 2030: nadaljnji ukrepi za uresničevanje ciljev OZN glede trajnostnega razvoja, ekološkega prehoda in Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah	27
2020/C 39/07	Mnenje Evropskega odbora regij – Izvajanje svežnja o čisti energiji: nacionalni energetske in podnebni načrti kot instrument za lokalno in teritorialno upravljanje v zvezi s podnebjem ter aktivno in pasivno energijo	33
2020/C 39/08	Mnenje Evropskega odbora regij – Prispevek regij in mest k novemu okviru politike EU za MSP	38
2020/C 39/09	Mnenje Evropskega odbora regij – Poročilo o izvajanju javnega naročanja	43
2020/C 39/10	Mnenje Evropskega odbora regij – Boljše pravno urejanje: pregled stanja in ohranjanje naše zavezanosti	48
2020/C 39/11	Mnenje Evropskega odbora regij – Aktivno in zdravo staranje.	53
2020/C 39/12	Mnenje Evropskega odbora regij – Socialno-ekonomsko prestrukturiranje premogovniških regij v Evropi.	58
2020/C 39/13	Mnenje Evropskega odbora regij – Afriška prašičja kuga in evropski trg svinjine	62
2020/C 39/14	Mnenje Evropskega odbora regij – Pašništvo	65
2020/C 39/15	Mnenje Evropskega odbora regij – Raziskovalne infrastrukture: prihodnost evropskega raziskovalnega prostora (ERP) z regionalnega in čezmejnega vidika	68
2020/C 39/16	Mnenje Evropskega odbora regij – Inovativen in trajnosten energetske prehod na regionalni in lokalni ravni za izvajanje Pariškega sporazuma	72
2020/C 39/17	Mnenje Evropskega odbora regij – Pametna mesta: novi izzivi za pravičen prehod na podnebno nevtralnost – kako v praksi uresničevati cilje trajnostnega razvoja?	78
2020/C 39/18	Mnenje Evropskega odbora regij – Digitalna Evropa za vse: uvajanje pametnih in vključujočih rešitev na terenu . . .	83

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

ODBOR REGIJ

136. PLENARNO ZASEDANJE OR, 7. 10. 2019–9. 10. 2019

Resolucija Evropskega odbora regij – Napredek pri medinstitucionalnih pogajanjih o večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027

(2020/C 39/01)

I. PREDLOGI SPREMEMB

COM(2018) 375 final

Predlog spremembe 1

Člen 32

Predlog Komisije	Predlog spremembe OR
Ne glede na člen 31 lahko država članica predlaga sprejetje dodatnih ukrepov tehnične pomoči za krepitev zmogljivosti organov države članice, upravičencev in ustreznih partnerjev, ki so potrebne za učinkovito upravljanje in uporabo skladov. (...)	Ne glede na člen 31 lahko država članica predlaga sprejetje dodatnih ukrepov tehnične pomoči za krepitev zmogljivosti organov države članice, upravičencev in ustreznih partnerjev, ki so potrebne za učinkovito upravljanje in uporabo skladov ter za krepitev institucionalnih in upravnih zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti, med njimi dodatne naložbe v opremo. (...)

Obrazložitev

OR glede na prenehanje tematskega cilja št. 11 meni, da je treba zagotoviti podporo za krepitev zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti z ukrepi, značilnimi za tematski cilj št. 11, v vseh programih.

COM(2018) 383 final/2

Predlog spremembe 2

Člen 2(1)

Predlog Komisije	Predlog spremembe OR
1. Splošni cilj programa je zaščititi ter spodbujati pravice in vrednote, kakor so zapisane v Pogodbah EU, tudi s podpiranjem organizacij civilne družbe, da se ohranijo odprte, demokratične in vključujoče družbe.	1. Splošni cilj programa je zaščititi ter spodbujati pravice in vrednote, kakor so zapisane v Pogodbah EU, tudi s podpiranjem organizacij civilne družbe, lokalnih in regionalnih oblasti ter njihovih predstavnikov , da se ohranijo odprte, demokratične in vključujoče družbe, ki temeljijo na enakosti spolov.

Obrazložitev

Lokalne in regionalne oblasti so upravičene do sredstev iz tega programa in imajo pomembno vlogo, zlasti pri spodbujanju udeležbe državljanov in varovanju pravic evropskih državljanov.

COM(2018) 383 final/2

Predlog spremembe 3

Člen 18(2)

Predlog Komisije	Predlog spremembe OR
2. Komisija izvaja ukrepe informiranja in komuniciranja v zvezi s programom ter njegovimi ukrepi in rezultati. Finančna sredstva, dodeljena programu, prispevajo tudi k institucionalnemu komuniciranju o političnih prednostnih nalogah Unije, kolikor so povezane s cilji iz člena 2.	2. Komisija izvaja ukrepe informiranja in komuniciranja v zvezi s programom ter njegovimi ukrepi in rezultati, zlasti prek mreže informacijskih centrov Europe Direct . Finančna sredstva, dodeljena programu, prispevajo tudi k institucionalnemu komuniciranju o političnih prednostnih nalogah Unije, kolikor so povezane s cilji iz člena 2. 3. EU vse morebitne upravičence karseda ustrezno seznani z možnostmi financiranja, da se zagotovi sodelovanje raznolikih organizacij iz različnih držav članic in partnerskih držav. Kandidati imajo dostop do kontaktne točke, ki jim nudi podporo, odgovarja na njihova vprašanja o postopku prijave in lahko preveri, ali je njihova prijava, preden jo pošljejo, popolna.

Obrazložitev

Pomembno je, da se o možnostih kar najbolje in v največji možni meri obvešča vse lokalne in regionalne oblasti ter vse druge deležnike, ki bi lahko bili zainteresirani. S tem bi se izognili temu, da bi imeli koristi le privilegirani partnerji EU ali najbolj obveščene organizacije.

II. POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR)

- ponovno izraža obžalovanje glede predlaganega obsega prihodnjega večletnega finančnega okvira, ki bi lahko ogrozil končni želeni učinek na posameznih področjih politike EU. OR izrecno nasprotuje predlaganemu zmanjšanju proračunskih sredstev za kohezijsko politiko in skupno kmetijsko politiko, ki bi škodljivo vplivalo na razvoj regij in mest EU. Zato ponovno odločno poziva, naj prihodnji večletni finančni okvir znaša vsaj 1,3 % BND EU-27, s čimer bi zagotovili proračun, ki bo sorazmeren s potrebami, pričakovanji in pomisleki državljanov EU;
- izraža veliko zaskrbljenost zaradi počasnega napredka razprav o večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027 v Svetu in dvomi, da bo mogoče še upoštevati časovni razpored, ki so ga voditelji držav ali vlad določili junija, namreč da se pogajanja o večletnem finančnem okviru zaključijo do konca 2019. Evropsko komisijo poziva, naj nujno pripravi načrt izrednih ukrepov, da se prepreči morebitna prekinitev programov, če bo večletni finančni okvir sprejet prepozno;
- poudarja, da so za trden večletni finančni okvir potrebni zanesljivi in stabilni viri lastnih sredstev. Podpira poenostavitev prihodkovne strani proračuna EU, zlasti predlog o postopni odpravi vseh rabatov, ki jih imajo države članice, ter poenostavitvi izračuna prihodkov iz naslova DDV. Opozarja, da dogovora o odhodkovni strani večletnega finančnega okvira ne bo mogoče doseči, če ne bo dosežen ustrezen napredek na prihodkovni strani;
- pozdravlja prizadevanja Komisije, da vzpostavi učinkovite mehanizme za zagotovitev spoštovanja pravne države, vključno z nedavnim načrtom za ukrepanje, ki temelji na treh stebrih (1. krepitev znanja in skupne kulture pravne države, 2. preprečevanje: sodelovanje in podpora za krepitev pravne države na nacionalni ravni, 3. odziv: izvrševanje na ravni EU ob odpovedi nacionalnih mehanizmov). V tej luči poudarja, da imajo lahko lokalne in regionalne oblasti – kot lokalno izvoljeni organi – ključno vlogo pri spodbujanju pravne države in opredeljevanju tveganj zanje, in sicer tako, da državljanje vključujejo v participativno demokracijo, razvijajo kulturo pravne države in podpirajo organizacije, ki so na tem področju ključne, kot so svobodni in neodvisni mediji. Zato bi bilo treba okrepiti vlogo lokalnih in regionalnih oblasti v strukturi s tremi stebri. OR sicer pozdravlja obljubo Komisije, da bo končnim upravičencem do sredstev EU zagotovila nemoteno financiranje v primeru, da je sprožen postopek zoper državo članico, vendar še vedno nasprotuje pogojevanju, ki bi omejilo dostop lokalnih in regionalnih oblasti do financiranja v okviru kohezijske politike zaradi nespoštovanja načela pravne države ali demokratičnih načel na nacionalni ravni. Zato pričakuje, da bo Komisija sprejela dodatne ukrepe za zaščito interesov končnih upravičencev, in ponavlja svoje pozive k oblikovanju jasnih meril za opredelitev, kaj je splošna pomanjkljivost v zvezi z načelom pravne države;

5. pozdravlja predloge Komisije, da bi bil večletni finančni okvir prožnejši, da bi se pravočasno odzvali na nove in nepredvidene izzive, vendar nasprotuje zamisli o združenem enotnem instrumentu za rezervo, kot je v pogajalskem okviru predlagal Svet. Poudarja, da je treba zagotoviti ravnovesje med večjo prožnostjo in večjo varnostjo pri dolgoročnem načrtovanju programov, zlasti tistih v okviru deljenega upravljanja;
6. se strinja s pozivom Evropskega parlamenta po celoviti vmesni reviziji večletnega finančnega okvira, ki bo omogočila temeljito analizo v zvezi z doseganjem glavnih ciljev, zlasti glede podnebnih sprememb in vključevanja ciljev trajnostnega razvoja, uporabe vseh instrumentov prilagodljivosti in njihove morebitne prerazporeditve ter, nazadnje, smiselne prilagoditve razdelkov večletnega finančnega okvira, vključno z morebitnim oblikovanjem novih razdelkov ali zgornjih meja;
7. pozdravlja dejstvo, da pogajalski okvir zdaj vsebuje besedilo, da morajo biti vsi ukrepi, ki se financirajo iz dolgoročnega proračuna EU, skladni z načelom enakosti spolov. Poleg tega je treba poglobiti, razširjati in sistematizirati upoštevanje vidika enakosti spolov pri pripravi proračuna, čim prej pa bi bilo treba sprejeti tudi novo dolgoročno strategijo za enakost spolov;
8. ugotavlja, da bodo nekatere regije zaradi svoje geografske lege, značaja in/ali obsega trgovinskih povezav bolj izpostavljene posledicam izstopa Združenega kraljestva iz Unije kot druge. Da bi se regije lahko spoprijemale z izzivi po omenjenem izstopu, je treba po njegovem mnenju opredeliti praktične rešitve glede podpore. Poziva Evropsko komisijo, Evropski parlament in Svet, naj zagotovijo, da bo ob ukrepih prestrukturiranja zaradi nenadzorovanega izstopa Združenega kraljestva upravičena *ad-hoc* uporaba Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji (ESPG), Solidarnostnega sklada Evropske unije in Evropskega socialnega sklada plus (ESS +), ter ponovno poziva Evropsko komisijo, naj oceni morebitno potrebo po bolj strukturiranem srednje- in dolgoročnem odzivu v obliki stabilizacijskega sklada za regije, ki jih bo izstop Združenega kraljestva iz EU najbolj prizadel; ta sklad se mora financirati z dodatnimi viri in ne na račun kohezijske politike;
9. ponovno izraža zaskrbljenost zaradi odstranitve Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) iz uredbe o skupnih določbah, kar lahko ogrozi celostni pristop strukturnih in investicijskih skladov na podeželskih območjih. Zato poziva k ponovni vključitvi EKSRP v uredbo o skupnih določbah;
10. opozarja, da mora ESS + kot ključno orodje pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic ostati bistven steber kohezijske politike. V zvezi s tem pozdravlja predlog, ki ga je podal Svet v sedanjem osnutku pogajalskega okvira, naj se ustvari ločen podrazdelek za ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo;
11. poudarja pomen načel partnerstva in upravljanja na več ravneh ter odločno nasprotuje vsakršnim poskusom za omilitve določb iz člena 6 predlagane uredbe o skupnih določbah. Poziva tudi k celovitemu izvajanju kodeksa ravnanja pri pripravi in izvajanju sporazumov o partnerstvu in k oblikovanju načrtov, ki bi zagotovili, da bo vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti vodilo v polno partnerstvo;
12. poudarja pomen sporazumov o partnerstvu za strateško usklajevanje med skladi in vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti ter drugih partnerjev v zgodnjo fazo procesa. Zato poziva, naj sporazumi o partnerstvu ostanejo obvezni ne glede na znesek sredstev iz skladov ali število programov;
13. ponavlja, da odločno zavrača negativni koncept makroekonomskega pogojevanja, s katerim se zaradi povezave med evropskimi strukturnimi in investicijskimi skladi (ESI) ter gospodarskim upravljanjem regionalne in lokalne oblasti „kaznujejo“ za neizpolnjene obveznosti nacionalnih vlad. V zvezi s tem v celoti podpira predlog Evropskega parlamenta, naj se črta člen 15 uredbe o skupnih določbah;
14. v zvezi s členom 21 uredbe o skupnih določbah vztraja, da bi morali biti vsi prenosni med skladi ali iz skladov na druge instrumente Unije v okviru neposrednega ali posrednega upravljanja omejeni na največ 5 % finančnih dodelitev programa in bi jih bilo treba sprejeti v dogovoru z zadevnimi organi upravljanja. Nadalje bi morali biti pomembni za cilje kohezijske politike in v celoti skladni z načeli subsidiarnosti in upravljanja na več ravneh ter ne bi smeli oslabil lokalnega pristopa skladov;
15. v skladu s stališčem Evropskega parlamenta je treba financiranje za regije, ki so bile za obdobje 2021–2027 razvrščene v nižjo kategorijo, ohraniti vsaj na ravni dodelitev v obdobju 2014–2020;
16. zavrača predlog Sveta v zvezi s členom 22 uredbe o skupnih določbah, ki bi državam članicam prepustil odločitev, ali bodo uporabile celostne teritorialne instrumente. Namesto tega poziva k znatno večji uporabi teritorialnih instrumentov v državah članicah in obveznemu dodeljevanju sredstev pri vseh skladih, da bi izpolnili cilje prenovljene teritorialne agende in kohezijske cilje;

17. poudarja, da je treba v sporazumih o partnerstvu in programih v skladu s členom 174 PDEU upoštevati posebni položaj in potrebe območij z naravnimi ali demografskimi ovirami, med katerimi so tudi otoške regije;
18. ponovno poudarja svoje stališče glede določb uredbe o skupnih določbah, ki jih je Svet vključil v pogajalski okvir, zlasti tistih o upravičenosti regij, regionalni varnostni mreži, stopnjah sofinanciranja, ravni predhodnega financiranja, pravilih o prenehanju obveznosti in proračunu za tradicionalno teritorialno sodelovanje;
19. poudarja, da je treba izboljšati upravne in institucionalne zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti, kar je podkrepljeno z dejstvom, da je leta 2019, 17 držav članic prejelo priporočila za posamezne države, ki obravnavajo vprašanja upravnih zmogljivosti na regionalni in lokalni ravni. Glede na tveganje zmanjšanja sredstev za ukrepe za krepitev zmogljivosti, ki so lokalnim in regionalnim oblastem neposredno dostopni v okviru deljenega upravljanja, predlaga revizijo člena 32 predlagane uredbe o skupnih določbah ali člena 2 predlagane uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR) in Kohezijskem skladu, da bi v vseh operativnih programih omogočili ukrepe, podobne tistim, ki se v sedanjem večletnem finančnem okviru financirajo na podlagi tematskega cilja št. 11 kohezijske politike;
20. v zvezi s programi, ki se izvajajo v okviru ESRR, vztraja, naj bodo sredstva v vsaki državi članici osredotočena na kategorije regij, razvrščenih po parametrih, ki jih je predlagala Komisija, in se strinja z Evropskim parlamentom, da lahko države članice v ustrezno utemeljenih primerih, na primer za najbolj oddaljene regije, v posvetovanju s temi regijami zaprosijo za zmanjšanje tematske osredotočenosti na ravni kategorije regij. Cilj osredotočenosti na politični cilj „bolj zelena, nizkoogljična Evropa“ (cilj politike št. 2) bi moral znašati vsaj 30 % za vse kategorije regij, da bi lahko v celoti izvedli zaveze EU iz Pariškega sporazuma;
21. se strinja z Evropskim parlamentom, da se vsaj 5 % sredstev ESRR, ki so na voljo na nacionalni ravni, nameni celostnemu teritorialnemu razvoju na neurbanih območjih, ki se soočajo z naravnimi, geografskimi ali demografskimi ovirami ali izzivi, v skladu z opredelitvami, predlaganimi v novem členu 10a. Tudi te strategije lahko imajo koristi od pristopa z več skladi, zlasti ko gre za integrirane projekte v okviru „pakta za pametne vasi“;
22. ponovno izraža obžalovanje glede predloga Evropske komisije za zmanjšanje deleža evropskega teritorialnega sodelovanja v kohezijskem proračunu z 2,75 % na 2,5 % in odločno nasprotuje odločitvi o prenosu pomorskega čezmejnega sodelovanja iz komponente 1 (čezmejno sodelovanje) v komponento 2 (nadnacionalno sodelovanje). Zato odločno podpira predlog Evropskega parlamenta, da se zaveze iz člena 104(7) uredbe o skupnih določbah spremenijo tako, da se proračun za tradicionalno teritorialno sodelovanje (komponenti 1 in 4) poviša na približno 3 % kohezijskega proračuna;
23. poudarja pomen programa INTERREG, ki se je za številne regionalne organe izkazal za nepogrešljivega tako pri izmenjavi strokovnega znanja in najboljše prakse v zvezi z najpomembnejšimi izzivi kot tudi pri krepitevi človeških stikov in spodbujanju evropske identitete;
24. podpira dodatni proračun v višini 970 milijonov EUR za medregionalne naložbe v inovacije, ki dajejo prednost odličnosti, hkrati pa spodbujajo teritorialno kohezijo, saj manj inovativnim regijam pomagajo, da se vključijo v prizadevanja za izvedbo evropskih medregionalnih inovacij. V nobenem primeru ne bi smeli dodatno zmanjšati že tako pičlih sredstev v okviru programa Interreg;
25. meni, da bi bilo treba skupni proračun ESPR povišati na minimalni prag 1 % večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027, saj je treba poleg ribištva financirati nastajajoče modro gospodarstvo, pomorski nadzor in varstvo morskega okolja;
26. ponavlja svoje stališče, da bi bilo treba s sredstvi Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR) podpreti celostno pomorsko politiko in rast modrega gospodarstva prek regionalnih platform za financiranje inovativnih projektov ter da bi morali nacionalni operativni programi v okviru ESPR vključevati regionalni operativni program za podnacionalne oblasti, ki so pristojne za ribištvo in pomorske zadeve;
27. predlaga okrepitev skupne finančne podpore EU za razvoj podeželja, ki se je v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem bistveno zmanjšala, in tako zavrača predlagano zmanjšanje proračuna za razvoj podeželja v okviru skupne kmetijske politike za 28 % ter nasprotuje možnosti njegovega prenosa iz drugega v prvi steber skupne kmetijske politike;
28. meni, da bi lahko le veliko povečanje proračuna Unije upravičilo ponovno oceno sredstev programa Obzorje Evropa, ki bi jih bilo nato treba s podpiranjem širše udeležbe osredotočiti na tretji steber in razdelek o krepitevi evropskega raziskovalnega prostora;

29. meni, da je treba program Erasmus+ razširiti, da bi okrepili kohezijo v EU, povečali podporo evropskega povezovanja in spodbujali srečanja z mladimi evropskimi državljani;
30. meni, da je bistveno zagotoviti natančen okvir za sinergijo med različnimi skladi in okvirnim programom. Poudarja temeljni pomen učinkovitega pristopa, ki temelji na skupnem oblikovanju, zlasti pri vzpostavitvi pečata odličnosti;
31. odločno nasprotuje temu, da bi o možnosti prenosa deleža sredstev kohezijske politike v program Obzorje Evropa odločale države članice namesto ustreznega organa upravljanja. O ureditvi za uporabo teh sredstev bi bilo treba sprejeti dogovor med omenjenim organom in Komisijo, s čimer bi zagotovili, da bi jih vrnili na zadevno geografsko območje;
32. poudarja vlogo, ki jo lahko ima dobro izvajanje ukrepov ESPG pri blaženju učinkov nepričakovanih dogodkov, ki so posledica obsežnega prestrukturiranja. Trdno podpira stališče Evropskega parlamenta, da se pri načrtovanju oceni finančnih prispevkov iz ESPG izvedejo naknadne ocene učinka uporabe sklada na nacionalni, regionalni in lokalni ravni;
33. pozdravlja predlagano razširjeno misijo ESPG in širše področje njegove uporabe, ki bo obravnavala vse vrste nepričakovanega velikega prestrukturiranja, vendar poziva Evropski parlament in Svet, naj se dogovorita o nižjih pragovih za ukinjena delovna mesta in daljših referenčnih obdobjih od tistih, ki so v predlogu Komisije;
34. pozdravlja dogovor Euroskupine o „značilnostih proračunskega instrumenta za konkurenčnost in konvergenco“ (14. junij 2019) in namero novoizvoljene predsednice Komisije, da se ta instrument uporabi za euroobmočje, da bi podprli države članice pri reformah in naložbah na področju rasti v euroobmočju in državah EU, ki se želijo pridružiti euroobmočju. Vendar pa z vidika spoštovanja načela subsidiarnosti pričakuje, da bo Komisija predhodno pripravila predlog opredelitve strukturnih reform, ki bi bile upravičene do finančne podpore EU. Reforme bi morale imeti evropsko dodano vrednost, biti v pristoynosti EU, prispevati k doseganju kohezijskega cilja Pogodb in biti namenjene spodbujanju dolgoročnih naložb, vključno z izboljšanjem kakovosti javne uprave. Lokalne in regionalne oblasti bi morale imeti do instrumenta neposreden dostop, da bi lahko podprle svoje naložbe in reformne projekte ter kot partnerice sodelovale pri oblikovanju in izvajanju njegovih ukrepov;
35. pozdravlja namero novoizvoljene predsednice Komisije, da evropski semester preoblikuje v instrument, ki bo vključeval cilje trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov. Komisija bi morala na podlagi dokumenta za razmislek v prvih stotih dneh svojega mandata predlagati dolgoročno strategijo za rast in delovna mesta, ki bo zajemala cilje trajnostnega razvoja, pri njenem oblikovanju in izvajanju pa bi morale lokalne in regionalne oblasti sodelovati kot partnerice;
36. ponavlja svoje prepričanje, da zaveza za uporabo 25 % proračuna EU za boj proti podnebnim spremembam ni dovolj za uresničitev ciljev Pariškega sporazuma. V naslednjem finančnem okviru so potrebna prizadevanja za povečanje deleža izdatkov, namenjenih razogljčenju energetskega sektorja, industrije in prometa ter uresničevanju krožnega gospodarstva na več kot 30 %. Hkrati je treba izboljšati ogljični odtis proračuna EU, med drugim z odpravo državne pomoči za fosilna goriva;
37. se strinja s poudarkom, ki ga novoizvoljena predsednica Komisije namenja prehodu EU na podnebno nevtralnost do leta 2050 ob izvajanju ustreznih industrijskih strategij ter podpora ljudem in regijam, ki so jih najbolj prizadele družbene, socialno-ekonomske in okoljske posledice strukturnih sprememb v evropskih premogovniških regijah, in sicer prek novega sklada za pravičen prehod z obsegom 4,8 milijard EUR. Meni, da bi moral biti takšen sklad tesno povezan s programi kohezijske politike, vendar se mora financirati iz dodatnih sredstev, ne pa na račun kohezijske politike. Poleg tega bi moral regijam dopuščati dovolj manevrskega prostora v zvezi s pravili varstva konkurence;
38. ugotavlja, da Evropski parlament v okviru postopka priprave proračuna za leto 2020 predlaga dva pripravljalna ukrepa v zvezi s premogovniškimi regijami v prehodu; v zvezi s tem meni, da je nujno treba pripraviti podlago za sklad za pravičen prehod, da se zagotovi najučinkovitejša decentralizirana finančna in politična podpora po letu 2020;
39. v zvezi s prihodnjim programom Ustvarjalna Evropa poudarja, da je treba zagotoviti pravo ravnotežje med dodelitvijo virov za obsežne, velike projekte ter financiranjem ukrepov in dejavnosti, osredotočenih na lokalno in regionalno raven, vključno z MSP. Prav tako opozarja na potrebo po boljšem vključevanju kulture in kulturne dediščine v prednostne naloge prihodnje večletnega finančnega okvira prek vključevanja v druge programe in politike ter povezovanja z njimi;

40. poudarja, da je v sedanjem programskem obdobju na voljo 14 milijard EUR iz skladov ESI za razvoj širokopasovne infrastrukture. To pomeni, da bo morebiti treba povečati sredstva za finančne instrumente (kot so posojila) v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko in drugimi razvojnimi bankami;
41. meni, da je predlog Komisije o 9,2 milijardah EUR za program za digitalno Evropo za obdobje 2021–2027 absolutna osnova, saj je digitalna kohezija sestavni del teritorialne kohezije, določene v Pogodbi EU. Poziva k odpravi vrzeli v digitalnem znanju in spretnostih ter v digitalni infrastrukturi v EU ter opozarja, da je treba za razvoj umetne inteligence zagotoviti znatna finančna sredstva;
42. v zvezi s Programom za pravice in vrednote želi, da bi evropske institucije v sodelovanju z državami članicami promovirale mrežo „evropskih dopisnikov“, ki bi obveščala lokalne politike o aktualnih evropskih vprašanjih ter jim nudila orodja, s katerimi bi lahko najboljše izpolnili pričakovanja državljanov. To bi pripomoglo k boju proti pomanjkanju zanimanja državljanov za evropska vprašanja;
43. v skladu s stališčem Evropskega parlamenta o predlogu uredbe o ustanovitvi Sklada za azil in migracije ponovno poziva k neposrednemu dostopu lokalnih in regionalnih oblasti in njihovih predstavniških organov do sredstev, ki jih bo zagotavljal naslednik sedanjega Sklada za azil, migracije in vključevanje, ter ponovno poudarja pomen dosledne uporabe načela partnerstva. Poudarja, da je nujno treba povečati skupna sredstva za ta sklad, da se zagotovita ustrezno financiranje za doseganje njegovih ciljev in uravnotežen pristop k vsem ukrepom in politikam v zvezi z migracijami in vključevanjem;
44. v skladu s stališčem Evropskega parlamenta o predlogu uredbe o vzpostavitvi instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje poziva k vključitvi lokalnih in regionalnih oblasti v okvir tematskega stebra, tako da se jim dodeli vidno mesto na isti ravni kot civilni družbi, z namenskim proračunom v višini 500 milijonov EUR;
45. pooblašča svojega predsednika, da to resolucijo predloži Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu, finskemu predsedstvu Sveta ter predsedniku Evropskega sveta.

V Bruslju 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Resolucija Evropskega odbora regij – Evropski semester 2019 in priprava letnega pregleda rasti 2020

(2020/C 39/02)

Predložile politične skupine EPP, PES, Renew Europe, EA in ECR

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR),

- ob upoštevanju sporočila Evropske komisije Letni pregled rasti za leto 2019⁽¹⁾ in evropskega semestra 2019,
 - ob upoštevanju resolucije OR z dne 10. oktobra 2018 o ekonomskih politikah euroobmočja in pripravi letnega pregleda rasti za leto 2019⁽²⁾ ter mnenja z dne 10. aprila 2019 z naslovom Evropski semester in kohezijska politika: prilagajanje strukturnih reform dolgoročnim naložbam,
 - ob upoštevanju resolucije Evropskega parlamenta z dne 13. marca 2019 z naslovom Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik: letni pregled rasti 2019⁽³⁾,
1. pozdravlja dejstvo, da je letni pregled rasti za leto 2019 osredotočen na naložbe in reforme, ki spodbujajo trajnostno in vključujočo rast kot način za izboljšanje konkurenčnosti in kohezije med državami članicami in regijami ter znotraj njih ter usklajevanje vseh naložbenih politik EU, med njimi tudi kohezijske politike;
 2. vztraja, da bi morale biti lokalne in regionalne oblasti, da bi lahko prevzele lastništvo in zagotovile učinkovitost strukturnih reform v okviru procesa evropskega semestra, z njim tudi formalno povezane, in sicer v skladu z načeli partnerstva in upravljanja na več ravneh⁽⁴⁾ ter na osnovi predloga OR za „kodeks ravnanja za vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti v evropski semester“⁽⁵⁾;
 3. ugotavlja, da se rast upočasnjuje, trgovinske napetosti in tveganje brexita brez dogovora pa povzročajo negotovost, ki odvrča naložbe. Zato EU poziva, naj razmisli o sprejetju ukrepov za okrepitev svojih naložbenih programov v začetni fazi in podpre tista področja, ki bi bila zaradi brexita brez dogovora najbolj prizadeta;
 4. poudarja, da so se javne naložbe na ravni držav znatno skrčile in ostajajo prenizke, zlasti v državah, ki jih je kriza najbolj prizadela; ugotavlja, da v času resnih proračunskih omejitev tekoči odhodki niso bili niti približno tako zmanjšani kot naložbe; poudarja, da so morale podnacionalne oblasti, ki so odgovorne za več kot polovico javnih naložb v EU, nesorazmerno zmanjšati naložbe⁽⁶⁾;
 5. poziva Komisijo, naj pred reformo Pakta za stabilnost in rast, predvideno za leto 2020, predstavi oceno uporabe klavzul o prožnosti iz tega pakta od leta 2015 dalje. Meni, da bi morala reforma pakta voditi do jasnejših pravil, ki bodo pripomogla k temu, da bi se izognili procikličnim fiskalnim politikam, omogočili razumno in vzdržno zmanjšanje dolga za najbolj ranljiva gospodarstva ob nizki inflaciji, izvzeli nacionalno sofinanciranje programov kohezijske politike iz obračunavanja zgornjih mej v okviru pakta ter uvedli „zlato pravilo“ javnega računovodstva, ki javnim organom na vseh ravneh zagotavlja fiskalni prostor, potreben za dolgoročne naložbe za dosego trajnostnega razvoja;
 6. poudarja, da bi morale države članice, ki imajo fiskalni manevrski prostor, sodelovati pri javnih naložbah, potrebnih za spodbujanje dolgoročne rasti, da se zmanjšajo makroekonomska neravnovesja v EU in euroobmočju;

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije z dne 21. novembra 2018 z naslovom *Letni pregled rasti za leto 2019: Za močnejšo Evropo kljub svetovni negotovosti* (COM(2018) 770 final).

⁽²⁾ <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-03900-00-00-res-tra-sl.docx/content>.

⁽³⁾ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0201_SL.html.

⁽⁴⁾ Mnenje Evropski semester in kohezijska politika: prilagajanje strukturnih reform dolgoročnim naložbam, soglasno sprejeto na plenarnem zasedanju OR 10. aprila 2019: <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-05504-00-00-ac-tra-sl.docx/content>.

⁽⁵⁾ <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2016-05386-00-00-ac-tra-sl.docx/content>.

⁽⁶⁾ https://www.eib.org/attachments/efs/economic_investment_report_2018_key_findings_en.pdf.

7. odločno podpira zavezo novoizvoljene predsednice Komisije, da evropski semester preoblikuje v instrument, ki bo vključeval cilje trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov;
8. načeloma pozdravlja namero novoizvoljene predsednice Komisije, da predloži naložbeni načrt za trajnostno Evropo, s katerim bi v vseh delih EU v naslednjem desetletju podprli naložbe v višini enega bilijona EUR, vendar pričakuje dodatna pojasnila, zlasti o tem, kako se ta načrt nanaša na program InvestEU in kako naj bi vplival na naložbe v regijah in mestih EU. Podpira tudi namero novoizvoljene predsednice Komisije, da predloži strategijo za zeleno financiranje;
9. se strinja s poudarkom, ki ga novoizvoljena predsednica Komisije namenja prehodu EU na podnebno nevtralnost do leta 2050 ob izvajanju ustreznih industrijskih strategij ter podpori najbolj prizadetim ljudem in regijam prek sklada za pravičen prehod. Meni, da bi moral biti takšen sklad namenjen predvsem ublažitvi družbenih, socialno-ekonomskih in okoljskih posledic strukturnih sprememb v evropskih premogovniških regijah;
10. poudarja, da bi morali trgovinski sporazumi, o katerih se pogaja in jih sklene Evropska unija, prispevati k doseganju ciljev trajnostnega razvoja;
11. ugotavlja, da je stopnja izvajanja priporočil za posamezne države še vedno počasna in neenakomerna, in meni, da je to tudi posledica neprevzemanja odgovornosti ter nezadostnih upravnih in institucionalnih zmogljivosti; poudarja, da je bilo leta 2019 137 posameznih priporočil (podpriporočil), ki so sodila med širša priporočila za posamezne države, neposredno ali posredno naslovljenih na lokalne in regionalne oblasti ali pa so imela teritorialni učinek, kar trenutno predstavlja 62 % vseh podpriporočil v letu 2019 (leta 2018 je bilo teh 120)(⁷). Med temi podpriporočili jih je 112 obravnavalo ovire za naložbe, v primerjavi z 79 leta 2018, kar je posledica večje osredotočenosti evropskega semestra na naložbe v tem letu, 26 podpriporočil, naslovljenih na 17 držav članic, pa je bilo namenjenih izboljšanju upravnih zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti. Poudarja, da te ugotovitve opozarjajo na vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri uresničevanju ciljev evropskega semestra, kar v procesu upravljanja semestra ni dovolj priznано;
12. poudarja, da je 55 podpriporočil, vključenih v priporočila za posamezne države za leto 2019, obravnavalo vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic. Ker socialne razlike pogosto izhajajo iz regionalnih razlik, bi jih bilo treba temeljito preučiti v poročilih za posamezne države in nacionalnih reformnih programih. Opominja, da je OR v sodelovanju z Eurostatom prispeval k metodološki študiji o tem, kako oblikovati evropski regionalni pregled socialnih kazalnikov, ki bi se lahko v okviru evropskega semestra uporabljal za spremljanje napredka evropskega stebra socialnih pravic, in poziva novo sestavo Komisije, naj ta proces še naprej podpira;
13. je seznanjen z večletno oceno Evropske komisije o izvajanju priporočil za posamezne države, iz katere je razvidno, da je bil pri izvajanju več kot dveh tretjin priporočil za posamezne države, izdanih do leta 2018, zabeležen vsaj določen napredek(⁸), vendar ponovno obžaluje vztrajno pomanjkanje preglednosti v zvezi z merili, na katerih taka ocena temelji;
14. pozdravlja smernice za načrtovanje programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov za obdobje 2021–2027, ki so vključene v poročila za posamezne države (Priloga D); vendar ugotavlja, da je osnovna analiza regionalnih razlik še vedno nezadostna, tudi zato, ker lokalne in regionalne oblasti niso bile vključene v njeno pripravo, kot je pokazala raziskava, ki jo je izvedel OR po objavi poročil za posamezne države;
15. poudarja, da bi bilo treba v okviru evropskega semestra na letni osnovi ocenjevati stanje izvajanja naložbenih politik; poudarja, da bi morale biti lokalne in regionalne oblasti prek svojih predstavniških organizacij vključene v to oceno od objave poročil za posamezne države dalje, tudi v dialogu med pristojnim podpredsednikom Komisije in državami članicami;
16. poudarja, da pomanjkanje strukturirane in stalne udeležbe lokalnih in regionalnih oblasti v celotnem evropskem semestru, zlasti pri oblikovanju in izvajanju nacionalnih reformnih programov, ustvarja asimetrijo med semestrom, ki je centraliziran in deluje od zgoraj navzdol, ter kohezijsko politiko, za katero je značilno deljeno upravljanje in je decentralizirana. Predlaga, da se to vprašanje čim prej obravnava, in sicer z razširitvijo sedanjega kodeksa dobre prakse za partnerstvo, da bo ta zajemal postopek oblikovanja politike v okviru evropskega semestra;

(⁷) OR, *Evropski semester 2019 – Teritorialna analiza priporočil za posamezne države* (<https://portal.cor.europa.eu/europe2020/Pages/welcome.aspx#>).

(⁸) Sporočilo Komisije o priporočilih za posamezne države za leto 2019, str. 3: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1560257977630&uri=CELEX%3A52019DC0500>.

17. poudarja, da je nacionalni reformni program tudi edini dokument, s katerim vsaka država članica Evropske unije vsako leto Evropski komisiji predstavi konkretne politike, ki jih namerava izvajati za doseganje skupnih ciljev, vzdržnosti javnih financ in strukturnih reform, ter predloge za uresničitev ciljev glede rasti in zaposlovanja v skladu s priporočili evropskega semestra in desetletnimi cilji strategije Evropa 2020. Če se v celoti izvaja načelo upravljanja na več ravneh, pa bi morale pri pripravi nacionalnih reformnih programov sodelovati tudi regije, kot je že primer v nekaterih državah, pri čemer se nacionalni reformni programi uporabljajo kot instrument za celostno načrtovanje ukrepov na določenem ozemlju, tudi zaradi novosti, uvedenih z uredbami EU za programsko obdobje 2021–2027 zaradi uskladitve z evropskim semestrom; ob tem OR opozarja, da je pripravil evropski regionalni pregled socialnih kazalnikov⁽⁹⁾; pozdravlja predlog Komisije, da se pregledu socialnih kazalnikov v procesu evropskega semestra doda regionalna razsežnost, in upa, da bo to hitro uresničeno;
18. ponovno izraža zaskrbljenost, ker Evropska komisija še zdaj ni predložila opredelitve „strukturnih reform“ v okviru ekonomskega upravljanja EU in morebitne podpore iz programov EU, kot je predlog programa za podporo reformam. V skladu z načelom subsidiarnosti bi moral biti obseg strukturnih reform, upravičenih do podpore EU, omejen na strateška politična področja, ki so pomembna za doseganje ciljev iz Pogodb EU in so neposredno povezana s pristojnostjo EU;
19. pričakuje, da bo evropski semester omogočal širok, usklajen in vključujoč odziv EU na moteče učinke demografskih sprememb, zlasti s krepitvijo učinkovitosti kohezijske politike in spodbujanjem regionalnih strategij, posebej tistih, namenjenih razvoju pametnih in konkurenčnih podeželskih območij;
20. ugotavlja, da je v priporočilih za posamezne države stanovanjski trg opredeljen kot področje, ki je ključnega pomena za finančno stabilnost, in da je pomanjkanje ustreznih in cenovno dostopnih stanovanj v več državah članicah vse večji problem. Ta analiza krepi zavzemanje, da bi ocenili potrebo po oblikovanju evropske agende za stanovanja, ki bi državam članicam pustila široko diskrecijsko pravico na področjih, za katera so pristojne⁽¹⁰⁾;
21. poudarja, da sta multilateralizem in svetovni red, ki temelji na pravilih, v interesu EU in ju je treba zagovarjati. Zato pozdravlja pobude, ki si prizadevajo za enake konkurenčne pogoje in ostro politiko proti državam, ki konkurirajo z dampingom, deregulacijo ali subvencioniranjem. Vendar opozarja, da so pravila EU o notranji konkurenci veliko strožja od tistih, ki veljajo na mednarodni ravni, zaradi česar se pojavlja tveganje, da bodo evropska podjetja na svetovnem trgu v slabšem položaju;
22. meni, da bi bilo treba pogajanja o sporazumih o prosti trgovini med drugim podkrepiti z regionalnimi ocenami učinka, saj bi te omogočile zgodnje odkrivanje in količinsko opredelitev morebitnih asimetričnih učinkov na evropske regije ter posledično hiter odziv v okviru javne politike;
23. podpira poziv Evropskega sveta⁽¹¹⁾ k celostnemu političnemu pristopu pri poglobljanju in krepitvi enotnega trga, oblikovanju industrijske politike, ki bo primerna za prihodnost, obravnavi digitalne revolucije ter zagotavljanju pravičnega in učinkovitega obdavčevanja;
24. pozdravlja poročilo skupine Evropske komisije na visoki ravni o prihodnosti evropske industrije⁽¹²⁾, ki opisuje dolgoročno vizijo evropske industrijske strategije in poudarja njeno regionalno razsežnost;
25. ponovno poziva k okrepljeni podpori EU za vseevropsko in medregionalno sodelovanje, ki bo osredotočeno na razvoj sinergij in doseganje kritične mase pri sovlaganju v inovacije v industrijskih vrednostnih verigah po vsej Evropi ter na uresničevanje potenciala krožnega in ogljično nevtralnega gospodarstva;
26. priznava, da konkurenčnost evropskega gospodarstva in industrije temelji na podjetniškem in inovativnem potencialu MSP; poziva Evropsko komisijo in Svet, naj pri oblikovanju dolgoročnih gospodarskih strategij EU upoštevata posebne potrebe MSP, vključno z ukrepi za odpravo obstoječih ovir za prosti pretok blaga in storitev na enotnem trgu EU, ki še posebej zavirajo rast evropskih MSP;

⁽⁹⁾ https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/European%20Regional%20Social%20Scoreboard/European-Regional-Social-Scoreboard.pdf?_cldee=bWF0dGhpZXUuaG9ybnVuZ0Bjb3luZXVyb3BhLmV1&recipientid=contact-09d0f0455cf2e4118a29005056a05119-28d790990cbf4dccc890968d369dec000&esid=8685471a-6dd4-e911-8116-005056a043ea

⁽¹⁰⁾ Točka 20 Resolucije o predlogih Evropskega odbora regij za novi zakonodajni mandat Evropske unije, 27. junij 2019: <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2019-02550-00-01-res-tra-sl.docx/content>.

⁽¹¹⁾ Kot je navedeno v sklepih z dne 20. junija 2019: <https://www.consilium.europa.eu/media/39922/20-21-euco-final-conclusions-sl.pdf>.

⁽¹²⁾ Objavljeno 26. junija 2019: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/industry-2030_sl#vision2030.

27. poudarja, da bi izboljšanje lokalnega in regionalnega javnega naročanja prineslo znatno konkurenčnost in večjo učinkovitost. To je podprto z analitičnim delom OR, ki kaže, da kompleksnost sedanjih pravil o javnih naročilih in težnje po njihovem čezmernem prenašanju v številnih državah članicah povečujejo verjetnost napak in posledično tveganje pravnih postopkov, zaradi česar se številne lokalne in regionalne oblasti pri izvajanju strategij javnega naročanja preveč bojijo tveganj;
28. pooblašča svojega predsednika, da to resolucijo predloži Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu, finskemu predsedstvu Sveta ter predsedniku Evropskega sveta.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

MNENJA

ODBOR REGIJ

136. PLENARNO ZASEDANJE OR, 7. 10. 2019–9. 10. 2019

Mnenje Evropskega odbora regij – Priporočila za uspešno načrtovanje regionalnih razvojnih strategij po letu 2020

(2020/C 39/03)

Poročevalec: Adam Struzik, predsednik Mazovijskega vojvodstva**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve

1. predstavlja priporočila za uspešno načrtovanje regionalnih razvojnih strategij po letu 2020, ki temeljijo na analizi posebnih strateških razmer v regijah. Pri tem upošteva izzive, s katerimi se regije soočajo, opira pa se tudi na pretekle izkušnje kohezijske politike;
2. poudarja, da priporočila zajemajo le prednostna področja naložb in okvirne pogoje za uspešne regionalne razvojne strategije;
3. meni, da morajo imeti lokalne in regionalne oblasti glede na dejanske potrebe jasno začrtane srednje- do dolgoročne razvojne strategije, ki temeljijo tako na predvidenih trendih in izzivih kot na posebnih značilnostih njihovih ozemelj;
4. opozarja, da je bistvo strateškega načrtovanja za posamezno območje (regijo, pokrajino, okrožje in občino) optimizacija njegovega delovanja in razvoja na podlagi trajnostnega izkoriščanja regionalnih dejavnikov in virov za blago in storitve;
5. poudarja, da so razvojne strategije eden temeljnih instrumentov regionalnega in lokalnega upravljanja, saj se v njih v tesni povezavi z vizijo razvoja Evrope določi usmeritev za odločitve in ukrepe, namenjene opredelitvi ciljev in prednostnih nalog;
6. ugotavlja, da so regionalne razvojne strategije in strategije pametne specializacije v tem smislu pomembno orodje za zagotavljanje sinergij in dopolnjevanja med različnimi sektorskimi instrumenti ter za ustrezno vključevanje zainteresiranih strani v skladu s krajevno prilagojenim pristopom h gospodarskemu, družbenemu in teritorialnemu razvoju;
7. opozarja, da evropski semester ni skladen s cilji kohezijske politike, ki je samostojna politika in cilj, določen v Pogodbi (ekonomska, socialna in teritorialna kohezija), ki ga je treba stalno upoštevati. Zato je treba preveriti, ali so priporočila za posamezno državo in kohezijski programi medsebojno skladni, ter pozornost nameniti sodelovanju med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi oblastmi, tako v zvezi z nacionalnimi reformnimi programi kot tudi v zvezi s kohezijskimi programi;

Priporočilo 1: Strateško regionalno načrtovanje kot izhodišče za uspešen razvoj

8. opozarja, da je krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije Evropske unije eden od ključnih ciljev EU, ki temelji na Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU);
9. poudarja, da bi morala kohezijska politika povezovati strateške cilje za reševanje izzivov na evropski in svetovni ravni z dolgoročnimi razvojnimi strategijami in njihovim izvajanjem na regionalni in lokalni ravni v državah članicah;

10. poudarja, da imajo številni izzivi, s katerimi se soočajo mesta in regije, močno teritorialno razsežnost, saj njihovi učinki segajo preko upravnih območij in meja. OR zato opozarja, da uprava, ki je pristojna le za posamezno območje, sama ne more rešiti razvojnih izzivov, vendar pa se vsaka od njih z njimi spopada popolnoma neodvisno z določanjem političnih smernic za razvoj in vizijo svoje skupnosti, ob ustreznem upoštevanju načela subsidiarnosti iz člena 5(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU);
11. poudarja pomen teritorialnih strategij pri celostnem in usklajenem usmerjanju naložb. „Celostno“ pomeni, da vse ravni upravljanja – od lokalne do evropske – sodelujejo pri uresničevanju ciljev določenega območja. „Usklajeno“ pomeni, da različni viri financiranja prispevajo k istim dogovorjenim teritorialnim ciljem in se pri tem dopolnjujejo;
12. poudarja, da bi morale finančne in strateške odločitve nujno temeljiti na aktualnih kazalnikih družbeno-gospodarskega razvoja. Predlogi v zvezi s finančno perspektivo za obdobje 2021–2027 temeljijo na podatkih za obdobje 2014–2016, kar močno izkrivlja podobo sedanjih družbeno-gospodarskih razmer v regijah. Pri analizi je treba upoštevati kazalnike iz obdobja, ki ne sme biti starejše od treh let pred obdobjem financiranja, torej iz obdobja 2017–2019;
13. poudarja, da je treba pri oblikovanju prihodnje razvojne politike upoštevati sedanjo statistično razčlenitev, zlasti v zvezi z večletnim finančnim okvirom Evropske unije za finančno perspektivo za obdobje 2021–2027 in po tem. Zato Evropsko komisijo poziva, naj pri oblikovanju večletnega finančnega okvira ponovno temeljito razmisli o svojem pristopu na zgoraj omenjenem področju;
14. poudarja, da bi bilo treba v spreminjanje pristopa in izvajanje priporočil vključiti Eurostat, ki bi moral okrepiti prizadevanja za izboljšanje sistema zbiranja in obdelave podatkov, ki pomagajo pri prilagajanju novim potrebam in krepitvi sodelovanja, hkrati pa povečati učinkovitost zbiranja podatkov;
15. opozarja, da je BDP merilo proizvodnje in ne meri okoljske trajnosti, učinkovite rabe virov, socialne vključenosti ali družbenega napredka na splošno. Zato opozarja, da so potrebni dodatni kazalniki, ki bodo na pravičnejši in jasnejši način merili kakovost življenja in dopolnjevali BDP;
16. poziva k oblikovanju jasnih in merljivih kazalnikov, ki bodo upoštevali podnebne spremembe, biotsko raznovrstnost, učinkovitost rabe virov in socialno vključenost, pa tudi kazalnikov, ki bodo bolj osredotočeni na položaj gospodinjstev in bodo upoštevali njihov dohodek, potrošnjo in bogastvo;

Priporočilo 2: Cilji trajnostnega razvoja kot podlaga za dolgoročne strategije mest in regij

17. opozarja, da sta strategija Evropa 2020 in skupni strateški okvir zagotovila okvir in vodilna načela za pripravo partnerskih sporazumov in programov na področju kohezijske politike za obdobje 2014–2020, zlasti pa za usklajevanje med evropskimi strukturnimi in investicijskimi skladi ter drugimi instrumenti;
18. poudarja, da je treba vzpostaviti dolgoročen politični okvir na ravni Evropske unije, ki bo nadomestil strategijo Evropa 2020 in omogočil razvoj nacionalnih in regionalnih ali lokalnih strategij, ki bodo prispevale k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, in to ob upoštevanju koristi, ki jih prinaša tudi vzpostavljanje čezmejnih partnerstev za reševanje skupnih izzivov;
19. pozdravlja dokument EU za razmislek z naslovom Za trajnostno Evropo do leta 2030 ter poziva Evropsko komisijo in Evropski svet, naj priznata izvajanje agende za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenih 17 ciljev trajnostnega razvoja kot prednostno nalogo politične agende ter kot splošni cilj strateškega načrta Evropske unije za obdobje 2019–2024 in pozneje;
20. opozarja, da je treba doseganje ciljev trajnostnega razvoja in izvajanje z njimi povezanih političnih strategij določiti po načelu upravljanja na več ravneh, ki bo vključevalo vse ravni upravljanja in ustrezne zainteresirane strani ter omogočilo opredelitev nabora različnih ciljev na nacionalni, regionalni in lokalni ravni;
21. poudarja, da 17 ciljev trajnostnega razvoja ne vključuje posebnega regionalnega cilja, ki bi bil povezan s cilji PDEU glede zagotavljanja uravnoveščenega regionalnega razvoja v Evropski uniji in zmanjšanja razlik med stopnjami razvoja različnih regij, tako da nobeno ozemlje ne bi zaostajalo;
22. priporoča mestom in regijam, naj cilje trajnostnega razvoja upoštevajo kot vodilno načelo pri pripravi regionalnih ali lokalnih razvojnih strategij, zlasti ker je treba še naprej razvijati strategijo za trajnostno Evropo do leta 2030. Zato bi morali mesta in regije kot nosilci odločanja, ki so najbližje državljanom, podjetjem in lokalnim skupnostim, cilje trajnostnega razvoja prilagoditi posebnostim na lokalni in regionalni ravni;

Priporočilo 3: Mesta in regije bi morali svoje regionalne razvojne strategije oblikovati na podlagi temeljite ocene prihodnjega razvoja

23. poudarja, da je treba pri oblikovanju uspešnih strategij regionalnega razvoja upoštevati prihodnje trende. Dolgoročno načrtovanje, napovedi in druge metode strateškega napovedovanja so torej pomembna orodja za oblikovanje regionalne politike v prihodnosti;
24. poudarja, da je treba za uspeh na ravni celotne EU povezati regionalne razvojne strategije po letu 2020 z novo teritorialno agendo;
25. ugotavlja, da so glavni razvojni izzivi prihodnosti, ki jih je treba obravnavati v okviru regionalnih strategij, povezani s svetovnimi trendi in okoljskimi spremembami, ki bodo imeli velik učinek na gospodarstva in družbe v vseh regijah Evropske unije;
26. poudarja, da bodo tehnološke spremembe močno vplivale na družbeno-gospodarski razvoj, saj imajo lahko tehnologije avtomatizacije in strojnega učenja pomembne posledice za trg dela. Številne nastajajoče tehnologije lahko koristijo podeželskim območjem, saj zmanjšujejo njihove težave, povezane z nizko gostoto prebivalstva in velikimi razdaljami;
27. poudarja, da je treba za uporabo novih tehnologij vzpostaviti osnovno tehnično infrastrukturo. Številne koristi nastajajočih tehnologij pa se ne pojavijo samodejno, temveč so potrebne dopolnilne politike, ki ljudem na primer omogočijo, da pridobijo ustrezno znanje in spretnosti za uporabo teh tehnologij;
28. poudarja, da je treba v celoti izvajati evropski steber socialnih pravic; čeprav je v Evropski uniji viden napredek na socialnem področju, pa je treba načela stebra bolje izvajati na vseh ravneh upravljanja. Socialni sklad je tukaj pomemben kot povezava med cilji stebra ter regionalnimi potrebami po ukrepih in naložbah, ki so nujni za razvoj regije, npr. za zagotavljanje potrebnih kvalifikacij;
29. ugotavlja, da se na trgu dela pojavljajo spremembe, povezane z digitalizacijo, zato poziva k novim poslovnim modelom, ki ne kršijo pravic delavcev, in novim oblikam zaposlitve, ki zagotavljajo dostojno plačilo, socialno varnost in zaščito pred diskriminacijo;
30. opozarja, da je potrebno skladnejše prostorsko načrtovanje ob upoštevanju vidikov prilagajanja podnebnim spremembam. Prostorsko načrtovanje je ključno za zmanjšanje tveganj, ki so posledica naraščanja števila ekstremnih vremenskih dogodkov in naravnih nesreč;
31. poudarja, da imata zelena in modra infrastruktura pomembno vlogo pri blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter zaustavljanju izgube biotske raznovrstnosti. Države članice ter regionalne in lokalne oblasti poziva, naj biotsko raznovrstnost upoštevajo v postopku odločanja in v strateških dokumentih;
32. obžaluje, da je bil Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) izključen iz Uredbe o skupnih določbah. Skupaj z različnimi določbami v posameznih sektorskih ureditvah bo to otežilo usklajevanje ukrepov, povezanih s prilagajanjem podnebnim spremembam in biotsko raznovrstnostjo, pa tudi izvajanje splošnih strategij, ki se financirajo iz različnih skladov, in strukture sodelovanja na regionalni ravni;
33. poudarja, da je treba vpliv na okolje upoštevati že na začetku strateškega načrtovanja infrastrukture ter pravilno izvajati ustrezne strateške okoljske presoje in presoje vplivov na okolje, s čimer bi zmanjšali tudi poznejše težave pri odobritvi in izvedenju projektov;
34. meni, da je treba pri teritorialnem pristopu upoštevati regionalno in lokalno identiteto in opozarja, da so posamezne skupnosti neposredno odgovorne in pristojne za opredeljevanje politik, v skladu s svojimi ozemeljskimi, socialnimi in kulturnimi posebnostmi. Poudariti je treba, da ima vsaka regija svoje edinstvene značilnosti, ki so pomemben dejavnik pri razvoju in obvladovanju kriz;
35. obžaluje, da v strategiji Evropa 2020 glede nadaljnega razvoja Evropske unije ni upoštevana kultura. Zato poziva, naj se v naslednji strategiji in pri načrtovanju politik kultura – skupaj s kulturnimi institucijami in kraji – obravnava kot strateško področje. Regije, ki menijo, da jim njihova kulturna dediščina daje posebno prednost, zato poziva, naj to upoštevajo v strategijah pametne specializacije;

Priporočilo 4: Naložbe v krepitev institucionalnih in upravnih zmogljivosti kot pogoj za učinkovito porabo javnih sredstev

36. poudarja, da je uspešno usklajeno oblikovanje politik v veliki meri odvisno od kakovosti nacionalnih in regionalnih uprav, pri čemer so institucionalne in upravne zmogljivosti ključni dejavniki za dobro upravljanje programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov, poleg tega pa pomembno prispevajo k splošni gospodarski blaginji;
37. poudarja, da je učinkovitost javnih izdatkov – kot kažejo številne študije – bolj povezana z dobrim upravljanjem in učinkovitostjo institucij kot z makroekonomskimi dejavniki. Zato je donosnost naložb neposredno povezana ne le z obsegom naložb, temveč tudi s kakovostjo upravljanja;
38. priznava, da je vodenje (in upravljanje na splošno) ključno za uspešno izvajanje regionalnih in lokalnih razvojnih strategij. Zato meni, da tako Evropska unija kot tudi mesta in regije potrebujejo voditelje, ki imajo dovolj poguma, da opredelijo vizije razvoja svojih območij in jih vključijo v razvojne strategije. Dejavnost regionalnih organov je osnovni pogoj za razvoj regije;
39. poziva k zagotovitvi ustrezne podpore za razvoj digitalnih znanj in spretnosti državljanov na vseh ravneh izobraževanja. Priznava, da je razvoj digitalnih znanj in spretnosti delavcev v Evropski uniji nujno potreben za spoprijemanje s preobrazbo trga dela in preprečevanje vrzeli v spretnostih ali neskladij med njimi;

Priporočilo 5: Spodbujanje sinergije med skladi in drugimi subjekti

40. opozarja, da mora kohezijska politika, tako kot vse politike Evropske unije, prispevati k izpolnjevanju ključnih ciljev iz Pogodb. Prav tako pa morajo tudi druge politike EU prispevati k doseganju ciljev iz Pogodbe glede kohezijske politike;
41. meni, da lahko evropski strukturni in investicijski skladi kljub posebnim nalogam, ki so zapisane v Pogodbi in ostajajo aktualne, skupaj dosežejo cilje kohezijske politike, vsak od njih pa prispeva k uresničevanju nalog drugih skladov;
42. poudarja, da sta za zagotavljanje sinergij ter povečanje vpliva in učinkovitosti različnih instrumentov ključna prilagoditev strategij in načinov ukrepanja, pa tudi sodelovanje med različnimi subjekti od najzgodnejših faz načrtovanja programov;
43. poudarja pomen preglednosti in strateške uporabe javnih naročil na vseh ravneh uprave, zlasti jasnih in nedvoumnih pravil. V zvezi s tem je treba preprečiti neskladja med državami članicami, različnimi ravnmi oblasti ali državami članicami in Evropsko komisijo, prav tako pa je treba čim bolj zmanjšati upravna bremena;
44. meni, da lahko pobude, strategije, akcijski načrti in javno-zasebna partnerstva, ki se izvajajo na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva, umetnosti in matematike na lokalni in regionalni ravni, pomembno prispevajo k zmanjševanju razlik v razvoju v Evropi. Če bi izobraževanje na naštetih področjih opredelili kot prednostno nalogo na lokalni in regionalni ravni ter prednostno obravnavali pobude za sodelovanje in naložbe, ki so usmerjene v razvoj teh področij, bi lahko znatno omejili škodljive učinke bega možganov;

Priporočilo 6: Teritorialno sodelovanje na funkcionalnih območjih

45. meni, da upravne meje pogosto ne ustrezajo gospodarskim povezavam na posameznem ozemlju. Med mesti in okoliškimi območji dnevnih migracij, med podeželskimi in mestnimi območji ali med sosednjimi regijami v različnih državah lahko na primer obstajajo pomembne povezave;
46. poudarja, da pri skoraj vseh razvojnih vprašanjih teritorialni vpliv presega lokalna območja in upravne meje in odločitve na različnih ravneh je treba sprejemati skupaj. Pri iskanju odgovorov na ta vprašanja mora že od samega začetka in še pred sprejetjem odločitve potekati skupen dialog;
47. poudarja, da je treba posebno pozornost nameniti tudi položaju oddaljenih, obrobnih, redko poseljenih ali čezmejnih in izoliranih regij ter regij, ki morebiti zaostajajo v razvoju in se soočajo s posebnimi problemi – kot so gorske in otoške regije, zlasti izboljšanju povezav do teh krajev in razvoju povezav med njimi;
48. priporoča razvoj skupnih strategij za funkcionalna območja in, če je mogoče, prilagoditev ustreznih strategij in programov;

Priporočilo 7: Projekti sodelovanja med sosednjimi državami pri izvajanju nacionalnih ali regionalnih programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov

49. organom upravljanja priporoča, da v celoti izkoristijo možnosti, ki jih nudi uredba o skupnih določbah kohezijske politike (člen 57(4) predloga Evropske komisije), ter načrtujejo projekte medregionalnega in čezmejnega sodelovanja z regionalnimi programi evropskih strukturnih in investicijskih skladov, da bi obravnavali funkcionalna čezmejna območja. Pri pripravi takih projektov je potrebno tudi tesno usklajevanje z ustreznimi programi Interreg, da se zagotovi dopolnjevanje in prepreči podvajanje;
50. še naprej podpira predlagani evropski čezmejni mehanizem, ki bi bil zelo pomemben za odpravo ovir in ozkih grl pri čezmejnem sodelovanju;
51. poudarja, da bi morala Evropska unija uvesti resnično strategijo na področju kulturne diplomacije. V ta namen je treba spodbujati komunikacijo ter umetniške in kulturne izmenjave med regijami Evropske unije, zlasti najbolj oddaljenimi, in tretjimi državami, vključno z ukrepi, s katerimi bi umetnikom omogočili, da potujejo v tretje države in v njih predstavijo svoje delo in obratno;

Priporočilo 8: Spodbujanje teritorialnega pristopa z izkoriščanjem celotnega potenciala celostnih orodij, kot so lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, in celostne teritorialne naložbe

52. poudarja, da krepitev kohezije na regionalni in lokalni ravni, tudi čezmejno, zahteva krajevno prilagojen pristop od spodaj navzgor za razvoj ustreznih lokalnih rešitev;
53. priporoča oblikovanje teritorialnih strategij v okviru vseh programov. V zvezi s tem poudarja dodano vrednost programov, ki se financirajo iz več skladov, in poziva k večji uporabi teritorialnih instrumentov na funkcionalnih območjih;
54. poudarja, da je lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, posebno orodje, ki se uporablja na podregionalni ravni in dopolnjuje druge vrste podpore na lokalni ravni;
55. poudarja, da udeležba, sodelovanje in posvetovanje z lokalnimi skupnostmi ter vsemi lokalnimi javnimi in zasebnimi subjekti predstavljajo posebno dodano vrednost lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, kar zagotavlja, da se izkoristi lokalno in strokovno znanje ter upoštevajo posebne potrebe območij;
56. opozarja na pomen, ki ga ima pametna specializacija – zlasti z evropskim financiranjem raziskav – pri krepitvi regionalnih inovacijskih shem, izmenjavi znanja med regijami in povečanju sinergij.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Boljša komunikacija o kohezijski politiki

(2020/C 39/04)

Poročevalec: Adrian Ovidiu Teban (RO/EPP), župan Cugirja**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve:

1. poudarja, da je v programskem obdobju 2014–2020 za kohezijsko politiko namenjena približno tretjina proračuna EU, tj. 351 milijard EUR. To zagotavlja dolgoročen naložbeni okvir za regije in države članice ter omogoča zanesljivejšo načrtovanje v primerjavi z letnimi ali dveletnimi nacionalnimi proračuni;
2. ugotavlja, da lahko večja prepoznavnost evropskih strukturnih in investicijskih skladov (v nadaljnjem besedilu: skladi ESI) popravi vtis glede učinkovitosti kohezijske politike ter pripomore k okrepitvi zaupanja državljanov v evropski projekt, vendar pa je nujen kanal za usklajeno komuniciranje, ne le od zgoraj navzdol v zvezi s konkretnimi rezultati skladov ESI, ampak tudi od spodaj navzgor za seznanjanje lokalnih oblasti in deležnikov z možnostmi financiranja, pri čemer je prednost tudi, da se povečuje udeležba javnosti v postopkih izvajanja;
3. načeloma bi morale biti komuniciranje sestavni del oblikovanja in izvajanja politike. Ozaveščenost o lokalnih projektih, ki jih financira EU, med upravičenci in civilno družbo je bistvenega pomena, kljub različnim zneskom financiranja v posameznih regijah, in je lahko le rezultat skupnih prizadevanj vseh vključenih ravni upravljanja. Model upravljanja na več ravneh in načelo partnerstva, ki temeljita na izboljšanem usklajevanju med javnimi organi, ekonomsko-socialnimi partnerji ter civilno družbo, lahko prispevata k boljšemu komuniciranju o ciljih in rezultatih politik EU;
4. poudarja, da morajo organi upravljanja operativnih programov, ki se financirajo iz skladov ESI, komunicirati o ciljih, možnostih financiranja ter rezultatih programov in projektov kohezijske politike; zato je ključna naloga organov upravljanja in upravičencev v državah članicah, da obravnavajo vprašanja, kot so, katere možnosti financiranja obstajajo, kako lahko upravičenec obravnava vprašanja obveščanja ali kdo prejema financiranje in za kateri namen;
5. ugotavlja, da kohezijsko politiko EU in ukrepe, ki se z njo financirajo, spremljajo zahteve glede obveščanja in promocije, kar pomeni, da so nacionalne in regionalne oblasti, ki so zadolžene za izvajanje, ter končni upravičenci pravno zavezani k izvajanju dejavnosti komuniciranja. Te zahteve so se v zadnjih tridesetih letih razvile iz preprostih ukrepov obveščanja, kot so spominske plošče, v bolj izpopolnjene komunikacijske strategije, ki vključujejo večletne strategije, letne načrte, minimalne zahteve in ocene, ki jih je treba izvesti za vsak operativni program;
6. poudarja, da je obveščanje morebitnih upravičencev o možnostih financiranja ključni del upravljanja programa. Da se v okviru kohezijske politike dejansko lahko vloga v najpomembnejše in najbolj inovativne projekte, je treba obveščati najširše možno občinstvo morebitnih upravičencev. To se lahko doseže ne le s poudarjanjem naložbenih priložnosti, ampak tudi s predstavljanjem doseženih rezultatov in primerov dobre prakse;

7. poudarja, da se je izkazalo, da kohezijska politika EU pozitivno vpliva na gospodarstvo in življenje državljanov, vendar obžaluje, da se rezultatov ne sporoča vedno dobro in da je ozaveščenost o njenih pozitivnih učinkih v zadnjem desetletju ves čas nizka, saj je po podatkih ankete Flash Eurobarometer iz leta 2017 samo 35 % državljanov EU že slišalo za projekte, ki jih financira EU na območju, kjer živijo. Vendar tisti, ki so že slišali za te projekte, pravijo, da pozitivno vplivajo na razvoj njihove regije (78 %);
8. ugotavlja, da se po podatkih omenjene ankete Eurobarometer o evropski kohezijski politiki še vedno slabo komunicira, viri informacij pa večinoma niso zelo raznoliki. Na splošno bi bilo treba digitalni komunikaciji v naslednjem programskem obdobju po letu 2020 dati veliko večji poudarek;
9. opozarja na neenakomeren napredek v državah članicah pri racionalizaciji upravnih postopkov v smislu širše mobilizacije ter vključenosti regionalnih in lokalnih partnerjev, vključno z ekonomsko-socialnimi partnerji, pa tudi predstavnikov civilne družbe, ter poudarja pomen udeležbe javnosti in socialnega dialoga. Omeniti je treba, da je najpomembnejša prednostna naloga vlaganje v regije z visoko stopnjo brezposelnosti. Najpomembnejše naložbe regionalne politike EU bi se morale osredotočiti na izobraževalno, zdravstveno in socialno infrastrukturo, ki veljajo za pomembnejša področja naložb. Poleg tega je kohezijska politika glavni naložbeni instrument EU za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja v regijah in mestih. Tak pristop bi bil temeljni pogoj za razširitev „lokalizacije“ ciljev trajnostnega razvoja in spodbujanje njihovega uresničevanja prek kohezijske politike ⁽¹⁾, kar bi utrla pot za prehod z linearne na krožno gospodarstvo ⁽²⁾;
10. poudarja, da se lahko mnenje o kohezijski politiki in podpora EU razlikujeta glede na skupino prebivalstva in regijo. Vendar je za jasne ugotovitve v zvezi s tem potrebnih več dokazov. Zato so potrebne informacije o reprezentativnih vzorcih posameznikov za vse regije EU. Predlaga torej, naj se v vse načrtovane raziskave Eurobarometer, ki naj bi bile reprezentativne v vseh regijah EU (regijah NUTS 2 ali enakovrednih regijah), vključijo vprašanja v zvezi z mnenjem državljanov o kohezijski politiki in njihovo podporo evropskemu projektu;
11. poudarja, da je treba izboljšati znanje glede vpliva mnenja državljanov o kohezijski politiki EU na njihovo podporo procesu evropskega združevanja. To je bistveno za predhodno oceno učinkovitosti posebnih politik komuniciranja, namenjenih spodbujanju pozitivnega odnosa do kohezijske politike in EU na splošno. Zato predlaga, naj se v enake standardne raziskave Eurobarometer vključijo posebna vprašanja v zvezi s podporo EU in mnenjem o kohezijski politiki EU;
12. poudarja, da k ozaveščenosti ne prispevajo samo gospodarski dejavniki. Na različnih področjih analize so bile opredeljene skupine državljanov, katerih ozaveščenost o (kohezijskih) politikah EU se zdi neposredno povezana z njihovim poistovetenjem z Evropsko unijo kot politično enoto. Poleg tega očitno obstaja pozitivna korelacija med stopnjo ozaveščenosti o nekaterih politikah EU, med drugim o kohezijski politiki, in stopnjo udeležbe na evropskih volitvah. Obratno pa se zdi tudi, da javnost bolje pozna evropske (kohezijske) politike, če je bolj poistovetena z Evropsko unijo ter s skupno evropsko zgodovino in kulturo. Zato je pomembno izboljšati in povečati komuniciranje o rezultatih kohezijske politike EU, da bi se okrepila politična legitimnost Evropske unije in občutek pripadnosti skupnemu projektu med njenimi državljani;
13. poudarja tudi, da za komuniciranje o kohezijski politiki ni odgovorna samo Evropska komisija, ampak gre za odgovornost vseh akterjev, ki uživajo ugodnosti kohezijske politike, vključno z državami članicami in lokalnimi oblastmi;
14. meni, da je treba spremeniti način komuniciranja o kohezijski politiki, osredotočiti se je treba tudi na širše občinstvo, ne le na deležnike. Ciljno usmerjeno komuniciranje bi moralo biti osredotočeno na splošno javnost in doseči odziv pri ljudeh: pripovedovati mora o učinkih na lokalno prebivalstvo, ne le navajati številke ali diagrame o oddaljenih trgih dela ali vprašanih v zvezi z oddaljeno infrastrukturo in narodi, poleg tega pa bi se moralo osredotočiti na vlogo, ki jo ima EU kot raven upravljanja v življenju ljudi, in ne na obveščanje javnosti o njenih različnih skladih in projektih. Zaupanje v posrednika sporočila je vsaj tako pomembno kot samo sporočilo. Zaupanje javnosti v lokalne in regionalne oblasti je večje od zaupanja v nacionalne vlade ali EU. Regionalni in lokalni politiki bi tako lahko imeli odločilno vlogo, zlasti pa bi morali biti zgled člani Odbora regij kot ambasadorji Evrope v regijah, mestih in občinah;

⁽¹⁾ <https://cor.europa.eu/en/events/Pages/ECON-sc-follow-up-UN-SDGs.aspx>

⁽²⁾ DOKUMENT ZA RAZPRAVO Za trajnostno Evropo do leta 2030, Evropska komisija, COM(2019) 22 z dne 30. januarja 2019, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:21b348d0-261f-11e9-8d04-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF.

15. poudarja potrebo po ciljno usmerjenem komuniciranju, ki se mora osredotočati na bližnjo okolico in imeti čustven naboj, saj statistični podatki ne ganejo ljudi. Za boljše komuniciranje je treba uporabiti pristop upravljanja na več ravneh. Po mnenju 55 % anketirancev v okviru zadnje raziskave Eurobarometer bi bilo treba odločitve sprejemati na poddržavnih ravneh, pri čemer jih je skoraj tretjina (30 %) izbrala regionalno raven in četrtna (25 %) lokalno raven, skoraj vsak peti anketiranec pa je menil, da bi bilo treba te odločitve sprejemati na evropski ravni;
16. poudarja potrebo po sodelovanju v trajnejšem dialogu z državljani in pogostejšem vključevanju državljanov v odločanje, ki lahko zagotovi odgovornost in legitimnost uresničevanja kohezijske politike. V tem smislu bi moral novi glavni cilj št. 5 za obdobje 2021–2027 – „Evropa, ki je bliže državljanom“ – čim bolj izkoristiti obstoječe izkušnje z lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost, in participativno pripravo proračuna na lokalni ravni ter druge metode za povečanje državljanske udeležbe. Vključevanje članov OR, županov in drugih lokalno izvoljenih predstavnikov v komunikacijske kampanje Evropske komisije o kohezijski politiki bi lahko povečalo ozaveščenost o koristih Evropske unije v vsakdanjem življenju državljanov;

Izziv, povezan s prepoznavnostjo

17. ugotavlja, da lahko prepoznavnost skladov ESI prispeva k izboljšanju mnenj o Evropski uniji ter ponovni vzpostavitvi zaupanja v evropske politike;
18. zato poudarja, da sta povečevanje evroskepticizma in števila političnih strank, ki nasprotujejo nadaljnjemu povezovanju EU, povezana tudi z dojemanjem ekonomskih, socialnih in ozemelskih neenakosti. Kohezijska politika je učinkovito orodje za spodbujanje „ozemelske odpornosti“ kot dela rešitve v smislu političnih odzivov, ukrepi za komuniciranje o pozitivnem vplivu na regije in življenje ljudi pa so postali ključnega pomena;
19. predlaga, naj se operativni programi osredotočajo na potrebe ljudi in na komuniciranje ne samo „za ljudi“, ampak zlasti „z ljudmi“. V zvezi s tem Odbor poudarja pomen partnerskih sporazumov, ki predvidevajo mehanizme dialoga z državljani pri načrtovanju ukrepov, ki se sofinancirajo s kohezijsko politiko EU v vseh fazah priprave, izvajanja in ocenjevanja operativnih programov, vključno s priporočili, naj države članice vključijo lokalne oblasti v vse faze;
20. spodbuja uvajanje demokratičnih inovacij, kot sta participativna priprava proračuna in posvetovanje (porote, komisije in ankete), da bi lokalno prebivalstvo lahko izrazilo svoje mnenje, s čimer bi se močno spremenil način vključevanja državljanov v mehanizem komuniciranja;
21. poudarja, da je prepoznavnost naložb kohezijske politike skupna odgovornost Evropske komisije in držav članic ter da bi morale biti pristojne lokalne in regionalne oblasti vključene v oblikovanje učinkovitih komunikacijskih strategij;
22. poziva Evropsko komisijo, naj upošteva spoznanja iz uspešnega komuniciranja v okviru manjših projektov in projektov na ravni medosebnih stikov v obmejnih regijah, ki jih financira EU. Je seznanjen z visoko ravno udejstvovanja ljudi, ki sodelujejo pri teh projektih, in z njihovim prispevkom k učinkovitemu komuniciranju o rezultatih projektov;
23. pozdravlja predlog iz novega zakonodajnega svežnja kohezijske politike za imenovanje nacionalnih uradnikov za komuniciranje, ki bi celovito upravljali prepoznavnost dejavnosti, povezanih z ESRR, Evropskim socialnim skladom in Kohezijskim skladom, pa tudi Skladom za migracije in azil, Skladom za integrirano upravljanje meja in Skladom za notranjo varnost. V enakem smislu bi bilo treba čim bolj izkoristiti druge prihodnje programe EU z lokalno prepoznavnostjo, kot so Obzorje Evropa, InvestEU idr., ter informacijske centre Europe Direct;
24. meni, da uporaba platform, kot je REFIT, za komuniciranje z državljani EU na podlagi preprostih rešitev IKT, omogoča učinkovitejšo oblikovanje politik v skladu s pričakovanji javnosti. Lokalne oblasti imajo na tem področju veliko izkušenj, saj že uporabljajo aplikacije, ki omogočajo hitro reševanje lokalnih problemov. Nujno bi bilo samo še izpopolniti dvosmerno komunikacijo;
25. poziva Evropsko komisijo, naj razširi prizadevanja za preskušanje novih načinov komuniciranja, ki jih je že izvedla z organi upravljanja, na politične predstavnike regij in mest. Lokalne in regionalne oblasti ter upravičenci so najučinkovitejši in najtesnejši sogovorniki državljanov;

26. priporoča, da se komuniciranje o kohezijski politiki ne osredotoča le na izide in rezultate projektov, ki jih financira EU, temveč zlasti na koristi, ki jih imajo ti projekti za vsakdanje življenje državljanov. V tem smislu se zdi, da sta lokalna in regionalna raven najprimernejši za tako komuniciranje (kako je EU pomagala moji občini, mestu ali regiji) in da bi bilo treba spodbujati aktivno vlogo informacijskih centrov Europe Direct;
27. vendar zahteva, da se nacionalne pobude za komuniciranje, razvite v okviru skupne kmetijske politike ter kohezijske politike, usklajujejo in ciljno usmerjajo v določena območja (tudi podeželska), ki zaostajajo v razvoju in na katerih se je zaradi občutka zapostavljenosti v zadnjih letih razvil evroskepticism;
28. zato poziva Svet in Evropski parlament, naj v tehnično pomoč vključita posebna finančna sredstva za komuniciranje in po potrebi povečata število zavezujočih zahtev glede obveščanja za projekte kohezijske politike v prihodnji uredbi o skupnih določbah za obdobje po letu 2020;
29. predlaga uvedbo pametnega načrtovanja komuniciranja, ki bi vključevalo oblikovanje celostnih komunikacijskih strategij, vključno s kazalniki rezultatov z izhodiščnimi scenariji, namenskimi sredstvi in opredeljenimi stroški;
30. poziva k širši in intenzivnejši uporabi digitalnih medijev z manj tehničnim jezikom in boljšimi ciljno usmerjenimi ukrepi ter priporoča spremljanje števila ljudi, ki jih dosežejo dejavnosti komuniciranja (npr. število obiskov spletne strani po dogodku);
31. predlaga, naj „učinkovitost projektov pri izkoriščanju rezultatov“ postane merilo za izbor pri financiranju projektov s sredstvi kohezijske politike (kot pri programih EU Obzorje 2020 ali COSME). Vendar pa bi moralo biti obvezno komuniciranje sorazmerno z velikostjo projekta, zlasti na ravni manjših projektov, ki so lahko veliko upravno breme za končne upravičence;
32. meni, da bi morala merila za izbor projektov pri operativnih programih vključevati vsaj osnovna načela komuniciranja, da bi se olajšali pregledi in primerjave na ravni EU;
33. predlaga, naj Evropska komisija ustvari evidence ocenjevanja rezultatov komuniciranja, ki bi zajemale komunikacijske načrte in ukrepe, izboljšane metode (ankete, ciljne skupine, spremljanje medijev), smernice EU za ocenjevanje, učno platformo, ki bi vključevala repozitorij za ocene komuniciranja, in, nenazadnje, podatkovno zbirko dobrih komunikacijskih praks;
34. pozdravlja predlog Evropske komisije o vzpostavitvi enotnega portala za financiranje na ravni EU, na katerem bi bili objavljeni vsi razpisi za zbiranje predlogov in skupni seznam dejavnosti, ter posameznih nacionalnih spletišč, ki bi zagotavljala dostop do informacij o vseh programih in skladih EU. Lokalne spletne portale EU različnih institucij in generalnih direktoriatov Komisije bi bilo treba povezati v okviru ene same blagovne znamke EU;

Medijska strategija

35. predlaga, naj načrtovanje strategij za (družbene) medije vključuje sklicevanje na lokalne razmere, kot so krepitev pozitivnega diskurza, oblikovanje dolgoročnejših pripovedi, povezanih s posameznimi zgodbami, in dejavno izpodbijanje – namesto ignoriranja – negativnega diskurza;
36. meni, da je za povečanje vpliva komuniciranja o kohezijski politiki ključna nadaljnja diverzifikacija dejavnosti komuniciranja in krepitev prisotnosti vseh dejavnosti EU v medijih;
37. v zvezi s tem poudarja, da bi morale biti za povečanje prisotnosti EU v regijah in mestih dejavnosti komuniciranja združljive s prepoznavnostjo skladov ESI ter programov, kot so Interreg, Urbact in ESPON;
38. se zavzema za pospešitev dejavnosti družbenih medijev za povečanje podpore za kohezijsko politiko po vzoru kampanje #Cohesionalliance, ki je povezala politične akterje z močnim političnim sporočilom v zvezi s politiko EU, ki koristi vsem njenim območjem;
39. ugotavlja, da je evropski teden regij in mest ključni politični dogodek na področju izvajanja kohezijske politike, ki političnim predstavnikom, strokovnim delavcem, raziskovalcem in drugim omogoča, da se učijo, si izmenjujejo zamisli, vplivajo na EU in izražajo svoja mnenja o regionalnih in mestnih politikah;

40. predlaga, naj Evropska komisija vključi oddelek o tem v novo različico delegirane uredbe Komisije o Evropskem kodeksu dobre prakse za partnerstvo v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov; s tem bi se povečala spoštovanje in upoštevanje partnerstva ter načel partnerstva na več ravneh pri načrtovanju dejavnosti komuniciranja;

Izboljšanje komuniciranja o kohezijski politiki po letu 2020

41. predlaga, naj se v okviru prihodnje kohezijske politike po letu 2020 naložbe v projekte komuniciranja financirajo iz ene dobro opredeljene kategorije stroškov, saj primerjava komunikacijskih strategij kaže, da je proračunska sredstva za te dejavnosti težko sešteti in primerjati, ker so strategije opredeljene na različnih ravneh z različnimi sredstvi, poleg tega pa kategorije stroškov in metode niso vedno jasno opredeljene;
42. poziva k boljši opredelitvi kazalnikov uspešnosti, saj trenutno obstajajo precejšnje razlike med kazalniki, ki niso prilagojeni dejavnostim komuniciranja;
43. predlaga, naj se pri pripravi strategij za obdobje 2021–2027 upoštevajo dokazi iz raziskav, izvedenih v zvezi z učinkovitostjo komuniciranja o kohezijski politiki prek projektov, ki jih financira EU, kot sta Cohesify in Perceive, ter se sklicuje na „geografijo nezadovoljstva“, ki se je pojavila v okviru populističnih razprav o evropskem projektu;
44. poudarja potrebo po prilagodljivem znamčenju in strategijah prepoznavnosti: zastava EU bi morala biti prisotna v vsem obveznem in neformalnem gradivu;
45. pozdravlja nedavno sporočilo Evropske komisije ⁽³⁾, v katerem je poudarjena potreba po obravnavanju edinstvenega komunikacijskega izziva za Evropo v času razdrobljenosti in dezinformacij, ter predlaga, naj ima kohezijska politika ključno vlogo pri skupnem prizadevanju EU za komuniciranje na različnih ravneh upravljanja in institucij EU;
46. podpira pristop poenostavitve komuniciranja za projekte, ki jih financira EU: ena sama blagovna znamka (brez sklicevanja na raven sklada ESI ali programa); eno samo nacionalno spletišče, ki bi zagotavljalo dostop do informacij o vseh programih in skladih EU; posebna prepoznavnost dejavnosti strateškega pomena in dejavnosti, katerih vrednost presega 10 milijonov EUR; nadzor nacionalnih koordinatorjev za komuniciranje nad vsemi skladi EU in pomembna vloga uradnikov za komuniciranje o programu; vključitev strategije komuniciranja (v enostavnejši različici) v vsebino programa; omogočanje organom upravljanja, da uporabijo finančne popravke (do 5 %) za upravičence, ki ne spoštujejo pravil komuniciranja, in omogočanje ponovne uporabe gradiva za komuniciranje – organi upravljanja bodo morali ohraniti pravico do ponovne uporabe gradiva za komuniciranje, ki se (na zahtevo) pripravi in da na voljo institucijam EU.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽³⁾ Evropska komisija (2019): Evropa maja 2019: priprave na enotnejšo, močnejšo in bolj demokratično Unijo v vse bolj negotovem svetu, Bruselj, 30. april 2019.

Mnenje Evropskega odbora regij – Prispevek OR k prenovljeni teritorialni agendi s posebnim poudarkom na lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost

(2020/C 39/05)

Poročevalec: Radim SRŠEN (CZ/EPP), član pokrajinskega sveta, Olomouc

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. poziva k znatno večji uporabi teritorialnih instrumentov (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, celostne teritorialne naložbe itd.) v državah članicah in k obveznemu dodeljevanju sredstev pri vseh skladih, da bi izpolnili cilje prenovljene teritorialne agende in kohezijske cilje;
2. poudarja, da sta kohezijska politika in teritorialna kohezija neločljivo povezani ter da prava kohezijska politika ne bo mogoča, če teritorialna kohezija ne bo ustrezno upoštevana;
3. opozarja, da je OR kot prva institucija EU pripravil poseben predlog o tem, kako uresničevati „lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost“⁽¹⁾. OR že od nekdaj meni, da je celostni lokalni razvoj, financiran iz več skladov, bolje opredeliti kot celovit pristop, ki se osredotoča na izzive in potencial vseh vrst regij, naj bodo to mestna, podeželska, podeželsko-mestna ali funkcionalna območja;
4. poziva, naj teritorialna agenda po letu 2020 okrepi teritorialno razsežnost na številnih področjih politike in v večji meri aktivno spodbuja teritorialne vizije/strategije od spodaj navzgor, ki bi morale biti skladne s širšim okvirom;
5. poudarja, da so teritorialni instrumenti, kot sta lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, in celostne teritorialne naložbe, preverjeni ukrepi za približevanje Evrope državljanom. Dosežki pobude LEADER in pobude za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, so pokazali, da lokalne akcijske skupine lahko branijo evropske vrednote, če so priznane kot lokalni spodbujevalci sprememb in razvoja na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. Z aktivno vključitvijo vseh lokalnih deležnikov in državljanov se lahko s tem konceptom odgovori na evropske potrebe z lokalnimi sredstvi in s tem krepi legitimnost EU. Pobuda LEADER in pobuda za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, sta tudi učinkoviti orodji za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja na lokalni ravni. Zato OR poziva k višjim ciljem in razvoju teritorialnih instrumentov na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni v obdobju po letu 2020;
6. poudarja, da bi bilo treba pri uporabi celostnih teritorialnih instrumentov upoštevati posebne značilnosti in potrebe regij, opredeljene v njihovih strategijah od spodaj navzgor, ne pa le podvajati ukrepov ter tematske in teritorialne osredotočenosti operativnih programov, s katerimi se ti instrumenti financirajo;
7. poziva, naj se s teritorialno agendo po letu 2020 okrepijo tako povezave med podeželjem in mesti kot med različnimi tipi območij nasploh, saj je regionalni in lokalni razvoj le en vidik, ki pa zahteva celosten in integriran pristop;
8. poudarja, da so bili s teritorialno agendo 2020 dejansko doseženi rezultati, predvsem zaradi kohezijske politike, ki je na voljo prek njenih sredstev in financiranja, s čimer sta bila na vseh ravneh upravljanja uvedena krajevni pristop in sodelovanje lokalnih skupnosti pri določanju in izvajanju trajnostnih lokalnih strategij. Toda možnosti za izboljšave je še veliko; zlasti je treba izboljšati njeno prepoznavnost na podnacionalni ravni (kar naj se obravnava z lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost, celostnimi teritorialnimi naložbami, EZTS, evropskim teritorialnim sodelovanjem itd.), okrepiti je treba vpliv teritorialnega pristopa na celotno oblikovanje politik EU, teritorialno agendo kot tako pa je treba bolje izvajati z nacionalnimi politikami;
9. meni, da je prenovljena teritorialna agenda priložnost za predstavitev novega in pozitivnega diskurza za prihodnost EU in uravnotežen razvoj vseh regij. Državljeni in širša javnost bi morali prejeti celovit in razumljiv dokument, v katerem bi bile določene vizije za njihovo prihodnost ter izražene resnične potrebe in težave, ki jih je treba obravnavati. Zagotoviti bi jim bilo treba, da nihče ne bo prezrt in da bodo vsi imeli enake možnosti za dostojno življenje, ne glede na to, kje živijo;

⁽¹⁾ Mnenje Odbora regij „Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost“, Bruselj, 29. november 2012, poročevalec Graham Garvie, CDR1684-2012, COTER-V-031 (UL C 17, 19.1.2013, str. 18).

10. poziva k tesnejšim povezavam med kohezijsko politiko in teritorialno agendo v vseh fazah načrtovanja, izvajanja in spremljanja programov ter poudarja, da je nujno treba odpraviti sedanjo geografsko in sektorsko ločevanje skladov EU. Države članice bi morale kljub vsemu zagotavljati, da so teritorialna razsežnost in lokalne posebnosti upoštevane v postopku evropskega semestra ter da se pri določanju nacionalnih prednostnih nalog izvede ustrezno posvetovanje z lokalnimi akterji;
11. poudarja, da se prek lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, lahko mobilizirajo in vključijo lokalne skupnosti, tudi lokalne in regionalne oblasti, socialni partnerji in civilnodružbene organizacije ter zasebni sektor. Z uporabo participativnega pristopa se tako usklajujejo strategije lokalnega razvoja s spremenjenimi lokalnimi razmerami (socialna kohezija, migracije, regionalni grozdi, zeleno gospodarstvo, podnebne spremembe, pametne rešitve, tehnologija itd.) ter prilagajajo tem razmeram;
12. poudarja vlogo, ki jo ima lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, pri krepitvi verodostojnosti kohezijske politike, saj dokazuje, da se lahko sredstva različnih skladov EU dejansko uporabijo skupaj na celosten in učinkovit način;
13. želi pripomniti, da še vedno podpira zamisel, da teritorialna agenda po letu 2020 ne bi smela biti povsem nov dokument, saj so glavni vidiki sedanje teritorialne agende do leta 2020 še vedno aktualni;
14. meni, da je teritorialna agenda po letu 2020 bistvena za obravnavanje neenakosti med kraji in ljudmi, ki v njih živijo, z usmerjenimi ukrepi, na primer s celostnim teritorialnim razvojem;
15. poudarja, da sta potrebna boljše usklajevanje in povezovanje v mreže med vsemi oblastmi in deležniki pri izvajanju in financiranju teritorialne agende na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Za dejanske učinke teritorialne agende sta bistvena boljše usklajevanje in načelo tesnega partnerstva. Usklajevanje teritorialne agende na Češkem, Švedskem, v Avstriji in drugih državah članicah je primer dobre prakse na tem področju;
16. poudarja, da je treba za večjo usmerjenost v naložbe v regiji glede na njene prednostne naloge bolje upoštevati strategije celostnega teritorialnega razvoja. Oblikovanje strategij celostnega teritorialnega razvoja za izvajanje različnih operativnih programov v državah članicah bi moralo temeljiti na potrebah državljanov, državljani pa bi morali biti o njem ne le obveščeni, temveč bi morali pri obveščanju tudi sodelovati;
17. poudarja, da je treba uporabiti prožno in enostavno izvajanje celostnih teritorialnih instrumentov, ki ga je mogoče prilagoditi posameznim območjem in temelji na metodologiji, ki spodbuja pristop od spodaj navzgor, ter pri katerem je poudarek na partnerstvu in spodbujanju ter vlogi lokalnih strategij teritorialnega razvoja. Med možnimi rešitvami so poenostavljene možnosti obračunavanja stroškov, preprost model izvajanja za teritorialne instrumente (en nacionalen operativni program in en organ upravljanja), rešitve „vse na enem mestu“ in skupen sklop preprostih pravil, opredeljenih na ravni EU, za preprečevanje čezmerne prenašanja (nabor orodij za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, jasne smernice, ki določajo strukturo strategij, postopke odobritve, uporabo vodilnega sklada, oceno idr.) itd.;
18. ugotavlja, da informacijska tehnologija ponuja možnosti za poenostavitev in avtomatizacijo zbiranja podatkov na državni in lokalni ravni. Informacijski sistemi morajo biti zasnovani tako, da dejansko vključujejo vse deležnike in prispevajo k splošni strategiji poenostavitve evropskih strukturnih in investicijskih skladov na vseh ravneh;
19. poziva k nemotenemu prehodu struktur za izvajanje teritorialne agende med programskimi obdobji EU, da bi se izognili tveganju izgube znanja, človeških virov in partnerstev;
20. poudarja vlogo, ki jo imajo celostni teritorialni instrumenti kot pravi instrumenti za krajevno umestitev, izvajanje, spremljanje in pregled ciljev trajnostnega razvoja;
21. ugotavlja, da ima lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, izjemen potencial kot učinkovito orodje v pristopnih, sosedskih in razvojnih politikah EU. Evropski sosedski program za kmetijstvo in razvoj podeželja v Gruziji lahko šteje kot primer dobre prakse;

Nova teritorialna agenda

22. ugotavlja, da sedanji izzivi za teritorialni razvoj, podprti v teritorialni agendi do leta 2020, na splošno ostajajo enaki, pripombi sta le dve: 1) spremembe so povezane predvsem z njihovo okrepitevijo zaradi novih izzivov, ki se pojavljajo in ki zahtevajo več solidarnosti med državami članicami EU; 2) sedanji migracijski tokovi bodo najverjetneje manjša kriza v primerjavi z morebitnimi posledicami podnebnih sprememb;

23. predlaga, naj se uvede mehanizem za hitro posodabljanje teritorialne agende po letu 2020, da bi se hitro odzivali na nove in nastajajoče izzive, ki lahko vplivajo na teritorialno agendo po letu 2020, da ne bi bila potrebna popolna prenovitev celotnega dokumenta;
24. prihodnjim predsedstvom in izvajalcu, ki pripravlja teritorialno agendo po letu 2020, predlaga, naj se v izvajanje raziskav o prednostnih nalogah in vsebini prenovljene teritorialne agende po letu 2020 vključi več deležnikov, zlasti lokalne in regionalne oblasti ter civilna družba;
25. poudarja, da OR poziva k naslednici strategije Evropa 2020;
26. opozarja na določbo primarnega prava – tretji odstavek člena 174 PDEU, v skladu s katero je treba posebno pozornost nameniti podeželju, območjem, ki jih je prizadela industrijska tranzicija, in regijam, ki so hudo in stalno prizadete zaradi neugodnih naravnih ali demografskih razmer. To prednostno obravnavo bi bilo treba v večji meri upoštevati tako pri teritorialni agendi po letu 2020 kot pri skladih ESI, da bi dosegli enakovredne življenjske pogoje na vseh območjih;
27. ugotavlja, da bi bilo treba v okviru teritorialne agende do leta 2020 še naprej podpirati vlogo, ki jo imajo glavna mesta regij pri zagotavljanju enakih razvojnih možnosti svojih funkcionalnih območij, hkrati pa prispevati k odpravljanju problemov metropolitanskih območij po vsej EU;
28. poudarja, da bi morala teritorialna agenda po letu 2020 podpirati vlogo malih in srednje velikih mest pri doseganju uravnoteženega policentričnega razvoja po vsej EU;
29. v zvezi s tem ponovno poziva k oblikovanju agende za podeželska območja, v okviru katere se bodo podeželska območja obravnavala kot življenjski in gospodarski prostor in ne le kot kmetijske površine;
30. poudarja, da teritorialna agenda ne bi smela podpirati le cilja trajnostnega razvoja, ki se nanaša na mesta (cilj št. 11), temveč bi morala zagovarjati širšo perspektivo teritorialnega razvoja, vključno z razvojem podeželja;
31. da bi se splošna javnost seznanila z glavnimi sporočili teritorialne agende po letu 2020, predlaga, naj se pripravi seznam z desetimi do dvanajstimi glavnimi sporočili v jeziku, prijaznemu do uporabnika, in premišljeno opredeljeni obliki, ter naj o teh sporočilih obveščajo vse države članice in institucije EU;
32. poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi preproste modele in smernice ter uvede dobro prakso o izvajanju celostnih teritorialnih instrumentov s pristopom financiranja iz več skladov v državah članicah;
33. meni, da lahko teritorialna agenda učinkovito prispeva k oslabitvi trenda urbanizacije in s tem povezanih izzivov za velika mesta v vseh državah članicah;
34. poudarja uspešne zgodbe evropskega teritorialnega sodelovanja, kjer je teritorialno sodelovanje v obmejnih regijah ali na nadnacionalni ravni odličen primer dodane vrednosti evropskega vključevanja;
35. poudarja, da je treba jasno opredeliti vlogo morebitnega sekretariata ali zaledne službe teritorialne agende. V prilogi k teritorialni agendi po letu 2020 bi bilo treba opredeliti cilje, merljive kazalnike za spremljanje doseganja ciljev, naloge in proračun, ki ga potrebuje taka enota ali organ;
36. želi spomniti na izjavo iz Bukarešte, ki so jo 14. junija 2019 sprejeli ministri, pristojni za mestno politiko, v kateri je bilo ugotovljeno, da je treba razviti funkcionalen odnos med novo Leipziško listino, agendo EU za mesta in teritorialno agendo po letu 2020;
37. meni, da je medvladni in nezakonodajni značaj evropske teritorialne agende idealen okvir za sodelovanje s sedanjimi in prihodnjimi nečlanicami EU, saj bi to pripomoglo k razvoju vseevropskega pristopa k teritorialnemu razvoju, ki bi bil lahko podprt s številnimi programi, kot so LEADER, Interreg in ESPON, ki v skladu s sedanjimi predlogi za obdobje 2021–2027 omogočajo prostovoljno sodelovanje in sofinanciranje držav, ki niso članice EU. Navedeni programi so se izkazali tudi za uspešne instrumente za stabilizacijo in spravo (program LEADER je na primer odigral vlogo pri Velikonočnem sporazumu ter pri vključitvi civilne družbe in krepitvi lokalne demokracije v Turčiji);

Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost

38. se zavzema za možnost, da bi bilo v vseh regijah EU uresničevanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, iz več skladov obvezno, da se za vse vrste območij – podeželska (tudi oddaljena, gorska in otoška območja), mestna in obalna – zagotovi uporaba pristopa lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost; vse regije EU morajo imeti možnost, da uporabijo vse razpoložljive sklade za izpolnitev potreb, opredeljenih v njihovih strategijah lokalnega razvoja;
39. poziva k obveznemu dodeljevanju sredstev v višini 8 % za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, iz vseh skladov ESI in EKSRP, da bi v celoti izkoristili potencial orodja in sinergij različnih skladov za celostni lokalni razvoj;
40. poudarja, da se je treba vrniti k vzrokom za okrepitev metodologije pobude LEADER in pobude za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, zlasti k načelom pristopa od spodaj navzgor, partnerstva in senzibilizacije ter k vlogi strategij celostnega lokalnega razvoja;
41. predlaga, naj se upravljanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v državah članicah prilagodi posameznim območjem in naj se pri tem spoštujejo lokalni pristopi, strukture in dinamika;
42. pozdravlja delo, ki sta ga opravila OR ⁽²⁾ in Evropski parlament ⁽³⁾ z namenom, da bi financiranje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, iz več skladov tudi v obdobju 2021–2027 še naprej vključevalo Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP), ter poziva, naj se te določbe, ki jih zagovarjata obe instituciji, ohranita v končnem dogovoru s Svetom, saj prednosti lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, ne bodo mogle biti v celoti uresničene, če ne bodo zajeti ukrepi, financirani iz skladov ESI in EKSRP;
43. poziva k ureditvi lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, na ravni EU na podlagi temeljite ocene učinkov z določitvijo enotnih pravil za vse sklade ESI, da bi zmanjšali zelo veliko upravno breme in čezmerno prenašanje s strani držav članic ter hkrati preprečili zlorabo pooblastil organov upravljanja in plačilnih agencij;
44. ponovno poziva, naj uredba o skupnih določbah še naprej v celoti velja za EKSRP. Popolna združljivost teh skladov je bistvena za financiranje teritorialnih instrumentov, zlasti lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, in pobude LEADER ter njunih strategij lokalnega razvoja;
45. poziva k boljšemu dialogu in usklajevanju med vsemi akterji lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (lokalnimi akcijskimi skupinami, organi upravljanja, generalnimi direktorati Evropske komisije, plačilnimi agencijami, mrežami LEADER, kot so ELARD ter nacionalne mreže LEADER in podeželske mreže), da bi preprečili vse večje upravno breme in obsežne zamude pri začetku programskega obdobja in razdeljevanju sredstev prijaviteljem projektov. Zato OR predlaga, naj Komisija na ravni EU ustanovi podporno enoto za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, ki bo podpirala obveščanje, krepitev zmogljivosti, povezovanje v mreže in nadnacionalno sodelovanje vseh lokalnih akcijskih skupin v vseh skladih;
46. meni, da bi bilo treba močneje podpirati lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, iz več skladov, na primer z višjo stopnjo sofinanciranja. OR obžaluje, da je bil člen 120(5) sedanje uredbe o skupnih določbah o višjih stopnjah sofinanciranja za operacije, podprte z orodji celostnega teritorialnega razvoja, v predlogu o novi uredbi o skupnih določbah črtan;
47. poziva k večji uporabi poenostavljenih možnosti obračunavanja stroškov v skladu s členi 48 do 51 nove uredbe o skupnih določbah, s čimer bi se lahko zmanjšalo breme revizije za organe upravljanja in končne upravičence. Poleg tega bi bilo treba področje uporabe poenostavljenih možnosti obračunavanja stroškov razširiti na EKSRP, da bi uskladili postopke v primeru operacij iz več skladov;
48. ugotavlja, da bi moral biti lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, odlično izhodišče za razširjeno metodo izvajanja lokalnih projektov. Lokalne akcijske skupine ne bi smele biti v celoti odvisne od sredstev EU, temveč bi se morale uporabiti tudi kot orodje za izvajanje nacionalnih, regionalnih in lokalnih skladov, saj lokalni razvoj močno presega evropske strukturne in investicijske sklade;
49. poziva Svet in Evropski parlament, naj se vrneta k predlogu Komisije, v skladu s katerim bi v 12 mesecih od datuma potrditve zadnjega zadevnega programa organi upravljanja zaključili prvi krog izbire strategij ter zagotovili, da lahko izbrane lokalne akcijske skupine izpolnijo svoje naloge;

⁽²⁾ Mnenje Odbora regij „Uredba o skupnih določbah“, poročevalca Michael Schneider in Catuscia Marini, Bruselj, 5. december 2018, CDR 3593/2018 (UL C 86, 7.3.2019, str. 41).

⁽³⁾ Evropski parlament, Skupne določbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje (poročilo Krehl in Novakov), Strasbourg, sredo, 27. marec 2019. P8_TA-PROV(2019)0310 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

50. poziva k pojasnitvi vloge lokalnih akcijskih skupin pri izbiri projektov, s čimer bi se preprečilo, da bi organi upravljanja podvajali njihove naloge. Pri izbiri projektov bi morala biti vloga lokalnih akcijskih skupin prevladujoča, ne le formalna, saj gre za eno od temeljnih načel pobude LEADER in lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost;
51. poziva k jasnim in preprostim modelom ocenjevanja in spremljanja strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. Ocenjevanje mora biti del učnega procesa skupnosti, zato sta zelo pomembna redno zbiranje informacij in ocenjevanje izvajanja strategij lokalnih akcijskih skupin. Uvesti bi bilo treba napredne rešitve informacijske tehnologije za zbiranje in analizo podatkov ter jih povezati s participativnimi procesi in kvalitativno analizo;
52. poudarja, da bo odgovornost za rezultate zelo verjetno pozitivno vplivala na stabilnost dolgoročnejših razvojnih strategij in dolgotrajne učinke, saj jih razvijajo ljudje, ki jih nato tudi izvajajo in ki imajo koristi od njihovih rezultatov;
53. ugotavlja, da bi morali biti uspešni primeri sedanjih lokalnih partnerstev, ki se financirajo iz EKSRP in/ali ESPR, osnova za nadaljnje financiranje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, iz ESRR in ESS. Povezovanje v mreže in sodelovanje prek obstoječih mrež ali vzpostavljanje novih mrež na regionalni, nacionalni ali nadnacionalni/medregionalni ravni imajo glavno vlogo, kar velja tudi za usposabljanje in mentorstvo;
54. poudarja, da je potrebno boljše obveščanje o lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost, in priložnostih, ki jih prinaša, čeprav se ta instrument za razvoj podeželja uporablja že dalj časa. Zlasti je treba pri njegovi uporabi močnejše spodbujati razvoj mest. Pripraviti je treba podrobno oceno in analizo o tem, kakšne pristope so v zvezi s tem uporabile posamezne države članice, vključno s priporočili za učinkovito izvajanje;
55. ugotavlja, da lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, in pobudo LEADER kot instrument uporablja 3000 podobnih organov (lokalnih akcijskih skupin in lokalnih akcijskih skupin za ribištvo) po vsej Evropski uniji. To dejstvo bi bilo treba upoštevati za nadaljnje izboljšanje teritorialnega sodelovanja in sprejemanje evropske raznolikosti z nadnacionalnim sodelovanjem med državljani od spodaj navzgor. Za nadaljnjo krepitev teritorialnega sodelovanja z lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost, je treba ustvariti pogoje, da se bodo lahko lokalne akcijske skupine osredotočile na svojo vlogo, in sicer na senzibilizacijo območja in zagotavljanje pomoči pri oblikovanju in izvajanju najboljših zamisli. Zagotoviti je treba ustrezen delež proračuna za stroške obratovanja in animacije ter za nadnacionalno sodelovanje. OR hkrati močno priporoča določitev skupnega sklopa načel in pravil za projekte mednarodnega sodelovanja v zvezi z lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost, na evropski ravni, da bi zagotovili njihovo učinkovito in nemoteno izvajanje;
56. poudarja povezanost lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, z drugimi orodji celostnega razvoja, saj kot neobvezen instrument s celostnimi teritorialnimi naložbami prispeva k izvajanju širše razvojne strategije, ki omogoča krajjevo umestitev politik. V zvezi s tem OR poziva k boljšim sinergijam med lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost, in celostnimi teritorialnimi naložbami. Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, se lahko v programskem obdobju 2021–2027 uporablja kot dopolnilni instrument k mestni ali teritorialni strategiji, zato bi bil lahko del pristopa celostnih teritorialnih naložb, pri katerem mu lahko njegov participativni pristop pomaga pri reševanju nekaterih posebnih lokalnih problemov;
57. meni, da je lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost bistven instrument za uresničitev predlogov OR ⁽⁴⁾, ki jih je nato potrdil Evropski parlament ⁽⁵⁾, pri čemer je treba v programih, ki jih sofinancira ESRR in zajemajo območja, ki so hudo in stalno prizadeta zaradi neugodnih naravnih ali demografskih razmer, kot določa člen 174 PDEU, posebno pozornost nameniti obravnavi posebnih težav navedenih območij;
58. meni, da so lokalne akcijske skupine idealni partnerji za opravljanje funkcije posrednikov inovacij za pristop pametnih vasi in za pospeševanje uresničevanja potenciala podeželskih območij, ki jo v mnogih primerih opravljajo že danes. Lokalne akcijske skupine močno vplivajo na endogeni razvoj lastnih skupnosti, saj imajo neposredne povezave z lokalnimi podjetji, občinami in civilno družbo, na podlagi česar ustvarjajo velike zmogljivosti na teh območjih in vključujejo lokalne in regionalne človeške vire in znanje ljudi;
59. podpira predlog Evropskega parlamenta, da se lahko v okviru načrtov, ki jih financira ESRR, območjem, ki se soočajo s strukturnim upadanjem števila prebivalstva, dodeli 5 % sredstev ESRR, ki se dodeljujejo za celostni teritorialni razvoj na nemestnih območjih z naravnimi, geografskimi ali demografskimi ovirami ali pomanjkljivostmi ali ki imajo težave pri dostopu do osnovnih storitev, pri čemer se vsaj 17,5 % tega zneska dodeli podeželskim območjem in skupnostim za razvoj projektov, kot so pametne vasi. OR meni, da je lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost na številnih območjih idealen način za uresničitev tega ambicioznega predloga;

⁽⁴⁾ Mnenje Evropskega odbora regij – Evropski sklad za regionalni razvoj in Kohezijski sklad, poročevalec Michiel Rijsberman, CdR 3594/2018 (UL C 86, 7.3.2019, str. 115).

⁽⁵⁾ Zakonodajna resolucija Evropskega parlamenta z dne 27. marca 2019 o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu (COM(2018) 372 – C8-0227/2018 – 2018/0197(COD)) (še ni objavljeno v Uradnem listu).

60. ugotavlja, da sta sodelovanje in krepitev zmogljivosti lokalnih akterjev ena največjih prednosti metode lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. S celostnim lokalnim razvojem se dokazano učinkovito ustvarjajo povezave in sinergije med različnimi deležniki ter vprašanji na področju lokalnega razvoja. Lokalne akcijske skupine so zelo uspešen instrument za strateško načrtovanje, animacijo, povezovanje in usklajevanje dejavnosti, na primer za oblikovanje lokalnih akcijskih načrtov za izobraževalne ali socialne storitve v nekaterih državah članicah.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Trajnostna Evropa do leta 2030: nadaljnji ukrepi za uresničevanje ciljev OZN glede trajnostnega razvoja, ekološkega prehoda in Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah

(2020/C 39/06)

Poročevalka: Sirpa Hertell (FI/EPP), članica mestnega sveta Espoo

Referenčni dokument: Dokument za razpravo Za trajnostno Evropo do leta 2030 (COM(2019) 22 final)

POLITIČNA PRIPOROČILA

Za trajnostno Evropo do leta 2030 – planet B ne obstaja

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. poudarja sklepe Sveta ⁽¹⁾ o pomenu trajnostnega razvoja in svoj velik interes za ohranitev vodilne vloge pri izvajanju Agende 2030, ki je krovna prednostna naloga, v dobro državljanov EU in njihove blaginje, in bistveno prispeva k obnovi in krepitvi verodostojnosti EU v Evropi in po svetu;
2. pozdravlja nov zagon razprave o ambiciozni podnebni politiki EU in predlog za evropski zeleni dogovor z višjimi cilji EU za leto 2030, ki ga je napovedala novoizvoljena predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen, in poziva novo Evropsko komisijo, naj lokalne in regionalne oblasti upošteva kot dejanske partnerje pri ukrepanju na področju trajnosti in podnebja, ko bo pripravljala zeleni dogovor s cilji podnebne nevtralnosti do leta 2050;
3. poudarja pomen priprave nove evropske strategije Za trajnostno Evropo do leta 2030, ki bi bila podlaga za dolgoročno evropsko prihodnost. Evropa je že vodilna na področju trajnostnega razvoja, vendar se sooča z zapletenimi svetovnimi izzivi, ki jih Evropska unija mora obravnavati. OR je prepričan, da so za doseg trajnostne Evropske unije in tudi za uresničitev cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050 potrebne globoke spremembe, ki morajo temeljiti na skupnih prizadevanjih vseh ravni upravljanja in vseh delov družbe;
4. poudarja, da glavni politični temelji trajnostne in trdne prihodnosti vključujejo odločen prehod na krožno gospodarstvo, vključno s cikli nestrupenih surovin, odločno zavezanost podnebni nevtralnosti in obravnavanju podnebnih sprememb, zaščito naše naravne dediščine ter biotske raznovrstnosti in ekosistemov, trajnost kmetijstva in prehranskih sistemov, skladnost in doslednost politik na področju kmetijstva, okolja in podnebja ter varne in trajnostne nizkoogljične sektorje energije, nepremičnin in mobilnosti; ta prehod naj bi do leta 2030 po svetu ustvaril več kot 200 milijonov novih delovnih mest v vrednosti več kot 4 bilijone EUR;
5. poudarja pomen ljudi ter novih tehnologij, proizvodov, storitev, poslovnih modelov in podpore za podjetja ter javnega in zasebnega financiranja – in vseh horizontalnih omogočiteljev dejavnikov, ki jih je opredelila Komisija za uresničitev trajnostne in odporne Evrope do leta 2030;
6. opozarja na pomen priporočil OR glede dolgoročne strategije EU za trajnostno Evropo do leta 2030 ⁽²⁾ in predlogov Komisije o krepitvi pravne države, izboljšanju upravljanja EU, zagotavljanju večje skladnosti politik za trajnostni razvoj in povezovanju pristopa za boljšo pravno ureditev s trajnostjo;
7. pojasnjuje, da Agendo 2030 sicer sestavlja pet stebrov: mir, planet, ljudje, blaginja in partnerstvo, v tem mnenju pa se bo osredotočil na steber „planet“ in predstavil strateško vizijo, da bi evropska mesta in regije do leta 2030 postali trajnostni;

⁽¹⁾ Sklepi Sveta za splošne zadeve, „Za vse bolj trajnostno Evropo do leta 2030“, ki jih je Svet sprejel 9. aprila 2019.

⁽²⁾ COR-2019-00239. Cilji trajnostnega razvoja: podlaga za dolgoročno strategijo EU za trajnostno Evropo do leta 2030, ECON-VI/044. Poročevalec: Arnoldas Abramavičius (LT/EPP) (UL C 404, 29.11.2019, str. 16).

Za trajnostno Evropo do leta 2030 – pot za mesta in regije

8. pozdravlja prehod na z viri gospodarno, nizkoogljično, podnebno nevtravno in biotsko raznovrstno gospodarstvo in poudarja, da je nujno ukrepati in mobilizirati oblasti na vseh ravneh, gospodarske akterje, univerze, raziskovalne centre, civilno družbo in državljane;
9. poziva vse nosilce odločanja na vseh ravneh upravljanja, naj priznajo dejavno in v številnih primerih inovativno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri doseganju ciljev v skladu z njihovimi različnimi pristojnostmi, saj so te na čelu tovrstnih prizadevanj, hkrati pa so pristojne za 65 % uresničevanja ciljev trajnostnega razvoja v Evropi;
10. podpira obstoječe dokaze, da ciljev trajnostnega razvoja ni mogoče uresničevati in doseči le s pristopom od zgoraj navzdol, temveč so za to ključne dejavnosti od spodaj navzgor – med dejavne nosilce sprememb je treba vključiti vse regije, mesta in državljane;
11. želi spomniti, da je za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja po vsej Evropi potreben celovit in sistemski pristop za zagotovitev skladnosti politik glede različnih razsežnosti ciljev trajnostnega razvoja; poudarja, da so vsi cilji trajnostnega razvoja med seboj povezani in horizontalni, prav tako pa so med seboj tesno povezane vse štiri razsežnosti trajnostnega razvoja, tj. gospodarska, ekološka, socialna in kulturna razsežnost, ki jih je treba skrbno uravnovesiti;
12. poudarja, da je sedem od sedemnajstih ciljev trajnostnega razvoja ⁽³⁾ mogoče povezati z ekološkim in podnebnim prehodom; v zvezi s tem ugotavlja, da se cilj trajnostnega razvoja št. 11 o *trajnostnih mestih in skupnostih* neposredno nanaša na lokalne in regionalne oblasti ter zajema vrsto pomembnih posamičnih ciljev, za katere so potrebni politični ukrepi in upravljanje na več ravneh;
13. opozarja, da mesta ustvarijo 70 % svetovnih emisij toplogrednih plinov, lokalne oblasti pa so pristojne za izvajanje več kot 70 % ukrepov za omilitev podnebnih sprememb in do 90 % ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam;
14. opozarja, da so regije in mesta vodilni na področju podnebja; poudarja potrebo po sodelovanju na več ravneh in večji decentralizaciji; poziva EU, naj uradno prizna dejavno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri pripravi politik in predpisov za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje; zato ponavlja svoj poziv državam članicam, naj lokalne in regionalne oblasti v polni meri vključijo v pripravo celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov;
15. poudarja, da sta za uresničitev ciljev Agende 2030 nujna lokaliziranje in „teritorializacija“ ukrepov za trajnostni razvoj na področju podnebne, energetske in okoljske politike; zato poziva k nadaljnji krepitvi evropskih partnerstev ⁽⁴⁾, mrež mest in regij ⁽⁵⁾, kot je Under2Coalition, ter čezmejnega sodelovanja ⁽⁶⁾ in platform, da bi razvili skupne strategije, uskladili ukrepe, izvajali učinkovitejša strategije in združevali sredstva, zlasti na področju prilagajanja podnebnim spremembam in njihove blažitve, okoljskih ukrepov in ohranjanja biotske raznovrstnosti;

Trajnostna Evropa 2030: krožno, nizkoogljično, podnebno nevtravno in biotsko raznoliko gospodarstvo

16. se zavzema za to, da bi bila politika EU na področju podnebnih sprememb celovita in bi temeljila na sistemskem pristopu; ugotavlja, da so sedanje politike EU pogosto razdrobljene in razdeljene glede na različne sektorje ter mestna in podeželska območja in različne kategorije, kot so sektor trgovanja z emisijami, sektor, ki ni vključen v sistem trgovanja z emisijami, ter sektor rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva; regije in mesta spodbuja, naj postanejo še pred letom 2030 gonilna sila za postopen prehod na nov sistemski model ter naj preskušajo nove in celovitejša rešitve;
17. podpira poziv Evropskega parlamenta državam članicam, naj uvedejo ustrezne politike in financiranje za učinkovito zmanjšanje emisij; poudarja, da bi lahko EU po potrebi zagotovila dodatno podporo s sredstvi iz ustreznih skladov ⁽⁷⁾;

⁽³⁾ Do leta 2030 zagotovitev dostopa do varnih in cenovno dostopnih stanovanj za vse; varen, cenovno sprejemljiv, dostopen in trajnosten promet; bistveno zmanjšanje števila smrtnih žrtev, ki so posledica tveganja naravnih nesreč ter onesnaženosti zraka in vode; ter horizontalni posamični cilji v zvezi z izboljšanjem vključevanja državljanov v postopke odločanja, razvojem strategij celostnega načrtovanja mest in podeželja ter socialnega vključevanja, varstvom kulturne dediščine in zmanjšanjem okoljskega vpliva mest na prebivalca.

⁽⁴⁾ Na primer EIT SZI „Climate“, evropska partnerstva za inovacije, energetska platforma, partnerstva v okviru agende EU za mesta in Konvencija županov za podnebje in energijo.

⁽⁵⁾ Na primer ERRIN, Eurocities, zaveznitvo Climate Alliance in Konvencija županov.

⁽⁶⁾ Kot so čezmejni centri za spremljanje podnebnih sprememb v Alpah in Pirenejih ter zlasti evropska združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS).

⁽⁷⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 14. marca 2019 o podnebnih spremembah – evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo v skladu s Pariškim sporazumom (2019/2582(RSP)) (še ni objavljena v Uradnem listu).

18. poziva h kombinaciji ustreznih tržnih mehanizmov, spremembam obdavčevanja, ukrepom glede financiranja, zakonodajnim zahtevam in prostovoljnim zavezam javnega sektorja na ravni držav članic ter lokalnih in regionalnih oblasti, da bi pritegnili naložbe na področju podnebnih sprememb v sektorju, ki ni vključen v sistem trgovanja z emisijami, da bi dosegli zmanjšanje emisij na stroškovno učinkovit način; v zvezi s tem z zanimanjem pričakuje predloge o evropskem zelenem dogovoru in Evropski podnebni banki, ki jih je napovedala novoizvoljena predsednica Komisije Ursula von der Leyen;
19. hkrati izraža prepričanje, da so za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev za energijo iz obnovljivih virov, spodbuditev sprememb vedenja in mobilizacijo potrebnih virov za podporo pravičnega prehoda – poleg sistema trgovanja z emisijami – potrebni tudi učinkoviti ukrepi za postopno ukinitve neposrednih in posrednih subvencij za fosilna goriva (kot so na primer sedanje davčne oprostitve za gorivo za letala); v zvezi s tem pozdravlja razpravo, ki jo je začela novoizvoljena predsednica Komisije Ursula von der Leyen o oblikovanju cen ogljika in tarifah na meji glede na ogljik;
20. predlaga odločne tržne spodbude, da bi pospešili razvoj novih ponorov ogljika in trajnostno nadomeščanje materialov z velikim ogljičnim odtisom z materiali z majhnim ogljičnim odtisom, pa tudi dodatna prizadevanja za podporo raziskav in razvoja, da bi nadalje razvijali nove tehnologije za zmanjšanje CO₂ in izpopolnili merilne metode;
21. poziva, naj se v skladu s ciljem Medvladnega panela za podnebne spremembe glede segrevanja za 1,5 °C določijo strožji podnebni cilji EU do izvedljive stopnje, in predlaga, da se vzpostavi ogljični proračun in uvedejo drugi mehanizmi za zmanjšanje preostalih emisij toplogrednih plinov ter da se cilji za leti 2030 in 2040 revidirajo in uskladijo s ciljem ogljične nevtralnosti do leta 2050; poudarja, da je nujno zagotoviti socialno pravičnost in konkurenčnost držav članic ter mednarodno sodelovanje;
22. poziva Evropsko komisijo, naj med finskim predsedovanjem EU v sodelovanju z OR začne pripravljati študijo o tem, kako bi bilo mogoče oblikovati in izvajati bolj sistemsko rešitev za obdobje po letu 2030;
23. spodbuja regije in mesta, naj podprejo postopen prehod na novi sistemski model in preizkusijo nove rešitve pred letom 2030;
24. ugotavlja, da morata biti uspešnost in stroškovna učinkovitost podnebnih ukrepov ključni vodilni načeli pri razvoju bolj sistemске rešitve za EU, vključno z ukrepi, kot so razširitev in okrepitev sistema za trgovanje z emisijami ob hkratnem izboljšanju njegove življenjske dobe in predvidljivosti;
25. opozarja, da bo za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja in podnebnih ciljev potrebno občutno povečanje naložb v čiste rešitve. Če naj do leta 2050 dosežemo potrebno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za več kot 90 %, bo treba na primer več kot potrojiti sedanje letne naložbe v čisto energijo;
26. predlaga razširitev in okrepitev sistema trgovanja z emisijami pri blaženju posledic podnebnih sprememb; vendar ugotavlja, da bi moralo biti pri tem vodilno načelo ravnovesje med stroški in koristmi;
27. poudarja pomen in vpliv evropskih lokalnih in regionalnih oblasti ter močne vloge državljanov na globalni ravni v okviru pobud, kot sta globalna Konvencija županov za podnebje in energijo ter platforma za doseganje ciljev OZN za trajnostni razvoj, ki združuje voditelje 25 + 5 mest (SDG Cities Leadership Platform), za spodbujanje izmenjave primerov dobre prakse in uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja na lokalni ravni;
28. poudarja, da so lokalni akterji in državljani najbolj primerni za ozaveščanje in boj proti podnebnim spremembam; poudarja tudi, da so lokalne in regionalne oblasti odgovorne za izvajanje ukrepov, s katerimi vsem državljanom zagotavljajo, da lahko živijo v skladu s cilji trajnostnega razvoja, ter jih podprejo v prizadevanjih za uresničevanje ciljev;
29. se zavezuje, da bo glasno izražal mnenje lokalnih in regionalnih oblasti na prihodnjih mednarodnih forumih, kot sta 25. konferenca pogodbenic Okvirne konvencije OZN o spremembi podnebja (COP25) in 15. konferenca pogodbenic Konvencije OZN o biološki raznovrstnosti, in se zavzemal za ambiciozen globalni okvir za biotsko raznovrstnost za obdobje po letu 2020, ki bi imel določene časovne roke in znanstveno podporo ter bi bil povezan s cilji trajnostnega razvoja; poziva pogodbenice, naj uporabijo načelo upravljanja na več ravneh ter lokalne in regionalne oblasti tako uradno vključijo v načrtovanje in izvajanje ter meritve, poročanje in preverjanje; ponavlja poziv k obsežnim strategijam za usklajeno ozaveščanje in prizadevanja na vseh ravneh;

Podrobno: krožno, nizkoogljično, podnebno nevtravno, biotsko raznovrstno gospodarstvo in socialno pravičen prehod

30. se zavzema za mednarodni razvoj ambicioznega globalnega okvira za krožno gospodarstvo in biotsko raznovrstnost za obdobje po letu 2020, ki bi imel določene roke in znanstveno podporo, hkrati pa bi bil usklajen s cilji trajnostnega razvoja in jih vključeval;
31. pozdravlja nedavni napredek v EU glede prehoda na krožno gospodarstvo, vključno z boljšim ravnanjem z odpadki, vendar ugotavlja, da morata finančni in zakonodajni okvir na evropski ravni postati še učinkovitejša, če naj bi uresničili strategijo za krožno gospodarstvo; zato poziva Evropsko komisijo, naj v okviru novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo, ki ga je napovedala, pripravi konkretne predloge glede manjkajočih elementov takšnega skladnega okvira, pri čemer naj ustrezno upošteva osrednjo vlogo lokalnih in regionalnih oblasti in zlasti obravnavna sektorje, ki zahtevajo veliko virov, kot je gradbeništvo, ter spremembe zasnove izdelkov; meni, da bi bilo treba jasneje poudariti socialne koristi prehoda na krožno gospodarstvo;
32. pozdravlja novo strateško agendo EU za obdobje 2019–2024⁽⁸⁾, ki vključuje trajnostne vzorce potrošnje in proizvodnje, boj proti podnebnim spremembam in zaustavitev propadanja okolja, prehod na krožno gospodarstvo, ki je bolj gospodarno z viri, in sicer s spodbujanjem zelene rasti, biogospodarstva in trajnostnih inovacij, ter reševanje izzivov energetske varnosti in stroškov energije za gospodinjstva in podjetja;
33. se zavzema za celosten lokaliziran pristop v okoljski politiki prek upravljanja na več ravneh, povečevanja vloge mest in regij, ocen učinka in strateških okoljskih presoj, okoljskih poročil, dostopa do okoljskih informacij in izvrševanja okoljske zakonodaje;
34. poudarja temeljno vlogo regij in mest v prehodu na krožno gospodarstvo. Za „krožne regije“ je potreben integriran in celosten pristop, kot je razvidno iz mnenja OR o direktivi o plastiki za enkratno uporabo⁽⁹⁾;
35. poudarja, da je nacionalno mešanico energetskih virov v različnih državah članicah nujno prilagoditi zahtevam dolgoročne strategije za razogljičenje; to bo pomenilo tudi, da bo treba povečati trenutno dogovorjeni cilj, ki je 32-odstotni delež energije iz obnovljivih virov do leta 2030, zlasti pri osnovni obremenitvi, da bi bistveno zmanjšali emisije toplogrednih plinov;
36. poziva javni sektor in nosilce odločanja v industriji, naj pospešijo uporabo novih strateških energetskih tehnologij (Evropski strateški načrt za energetske tehnologije), da bi se proti podnebnim spremembam borili s povečanjem vloge potrošnikov prek večje ozaveščenosti in uporabe pametnih energetskih omrežij;
37. poudarja, da so za prehod, povezan s podnebjem, potrebne velike zelene in modre naložbe ter inovacije; zavzema se za več sinergij med viri financiranja in močnejše povezave med javnim in zasebnim financiranjem za okolje; glede tega pozdravlja tudi mnenje OR o posebnih vprašanih regij, ki so močno odvisne od fosilnih goriv⁽¹⁰⁾;
38. poziva, naj bo v vseh ocenah, presojah ali preverjanjih ustreznosti veljavne okoljske zakonodaje o vodi, tleh, hrupu in kakovosti zraka v ospredju tudi ključna potreba po izboljšanju politične skladnosti v smislu ciljev trajnostnega razvoja s spodbujanjem krožnega gospodarstva, trajnostne proizvodnje in potrošnje ter obravnavanjem novih onesnaževal, kot so mikroplastika, farmacevtski izdelki in izdelki za osebno nego, pesticidi, stranski proizvodi dezinfekcije in industrijske kemikalije;
39. izraža veliko zaskrbljenost zaradi izrednih ekoloških razmer, s katerimi se trenutno sooča svet, kot so opisane v nedavni globalni oceni glede biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev; poudarja, da izgubljanje biotske raznovrstnosti zmanjšuje možnosti mnogih držav za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, zato mesta in regije poziva, naj takoj ukrepajo in biotsko raznovrstnost⁽¹¹⁾ vključijo v različne sektorske politike, vključno s kmetijstvom ter mestnim in regionalnim razvojem, in tako tudi na pravno zavezujoči ravni jasno izrazijo pomen ciljev glede varstva biotske raznovrstnosti; poziva Komisijo, naj podpre inovativne naravne rešitve in zeleno infrastrukturo, ki se bo razvijala in izvajala na poddržavni ravni za preprečevanje izgube biotske raznovrstnosti in boj proti podnebnim spremembam;
40. ponavlja poziv k vzpostavitvi evropskega observatorija za podnebno nevtravnost⁽¹²⁾ in poudarja dejavno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri razvoju centrov za spremljanje podnebnih sprememb;

⁽⁸⁾ COM(2019) 218 final – Evropa maja 2019: priprave na enotnejšo, močnejšo in bolj demokratično Unijo v vse bolj negotovem svetu.

⁽⁹⁾ COR-2018-03652 (UL C 461, 21.12.2018, str. 210).

⁽¹⁰⁾ COR-2019-00617. Mnenje Inovativen in trajnosten energetski prehod na regionalni in lokalni ravni za izvajanje Pariškega sporazuma, ENVE-VI/040. Poročevalec: Witold Stępień (PL/EPP) (glej stran 72 tega Uradnega lista).

⁽¹¹⁾ Program OZN za okolje – Medvladna platforma o biološki raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES), globalna ocena glede biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev (Global Assessment on Biodiversity and Ecosystem Services).

⁽¹²⁾ Kot je OR zapisal v mnenju COR-2018-05736, Čist planet za vse – Evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo, ENVE-VI/037. Poročevalec: Michele Emiliano (IT/PES) (UL C 404, 29.11.2019, str. 58).

41. poziva k sprejetju prenovljene direktive o pitni vodi, da se vsem ljudem zagotovi dostop do vode, kar pomeni, da bo treba ohraniti dobro ekološko stanje vodnih virov, da se tveganje za zdravje zmanjša na manj kot 1 %, zmanjša potrošnja ustekleničene vode, prihrani denar in hkrati zmanjša količina plastičnih odpadkov in emisij CO₂;
42. poziva, da se pri prenovitvi okvirne direktive o vodah ohrani ali celo poveča raven ambicioznosti, da se zagotovi ohranjanje in ponovna uporaba vodnih virov ter ustrezno stanje vodnih ekosistemov v EU;
43. ponavlja poziv k učinkovitejšemu gospodarjenju z vodo v EU, in sicer z razširitvijo obsega uporabe uredbe EU o minimalnih zahtevah za ponovno uporabo vode, da bo poleg namakanja v kmetijstvu zajemala tudi namakanje zelenih površin na mestnih območjih, kot so parki in površine za javno uporabo ⁽¹³⁾;
44. poudarja, da so ocene teritorialnega učinka, ki jih podpira OR, lahko koristno orodje za oceno možnega in verjetno zelo različnega učinka zakonodaje na podnebni, energetski in ekološki prehod v različnih regijah v EU. OR bi lahko okrepil sodelovanje s Skupnim raziskovalnim središčem pri uporabi orodij za oceno učinka, da bi še razširil svoje delovanje na tem področju;
45. meni, da je načelo pravičnega prehoda, v katerem nihče ni zapostavljen, eno od vodilnih načel podnebnega in ekološkega prehoda s socialnega, teritorialnega in političnega vidika. Pri oblikovanju politik in programov na področju energije mora boj proti energijski revščini veljati za eno od prednostnih nalog, pri čemer je treba določiti posebne cilje za njeno zmanjšanje do leta 2030 in popolno odpravo do leta 2050 ⁽¹⁴⁾;
46. poudarja, da je pri tem ključna zavezanost mladih. V pripravo in izvajanje politik na področju podnebja in ciljev trajnostnega razvoja bi morali vključiti regionalne in lokalne mladinske svete in gibanja;
47. poudarja, da ekološki prehod ustvarja kakovostna podjetja in delovna mesta v krožnem gospodarstvu ter na področjih čiste energije, hrane in kmetijstva; poziva EU, naj poveča skladnost podnebnih ciljev prek kohezijske politike, Evropskega socialnega sklada (ESS+) in InvestEU, hkrati pa zagotovi, da bo uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja prilagojeno lokalni in regionalni razsežnosti;

Cilji, kazalniki in podatki

48. ponavlja, kako bistveni so – v okviru splošne strategije EU za trajnostni razvoj ter strategij držav članic za izvajanje Agende 2030 – skupaj določeni otipljivi mejniki, kazalniki ter merjenje podatkov o podnebnih spremembah in ciljih trajnostnega razvoja občin, mest in regij v realnem času, da bi dosegli cilje glede gospodarske, ekološke, socialne in kulturne trajnosti;
49. poudarja, da potrebujemo niz glavnih kazalnikov na lokalni in regionalni ravni za Agendo 2030 ter trdne podatke o podnebjju na poddržavni ravni in da je treba podnebne ukrepe lokalnih skupnosti preučiti z novo tehnologijo, kot je umetna inteligenca; glede tega ponovno poudarja, da je treba čim bolj izkoristiti podatkovno zbirko Konvencije županov ter priložnost, da se z opredelitvijo lokalno določenih prispevkov ustvari povezava med lokalnimi in regionalnimi podatki ter nacionalno določenimi prispevki;
50. opozarja na prejšnje izkušnje mest in regij pri razvoju posebnih kazalnikov za okolje, kakovost življenja in dobro počutje državljanov; pomembno je, da so prilagojeni lokalnim potrebam;
51. poudarja, da mora EU ustrezno opredeliti, spodbujati in financirati prenos in soustvarjanje znanja, dejavnosti medsebojnega sodelovanja, tesnega upravnega sodelovanja in mentorstva;

Prihodnji ukrepi

52. se zavezuje, da bo prenovil lastne procese in postopke za boljšo podporo lokalnim in regionalnim oblastem pri lokalizaciji in uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja v okviru strategije trajnostnega razvoja za celotno EU. Na ta način se bo odzval na zahteve državljanov po obsežnejšem ukrepanju in konkretnih rezultatih v boju proti podnebnim spremembam;

⁽¹³⁾ COR-2019-03645. Mnenje o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o minimalnih zahtevah za ponovno uporabo vode, ENVE-VI/034. Poročevalec: Oldřich Vlasák (CZ/ECR) (UL C 86, 7.3.2019, str. 353).

⁽¹⁴⁾ Kot je OR zapisal v mnenju COR-2018-05877, Upravljanje na več ravneh in medsektorsko sodelovanje za boj proti energijski revščini, ENVE-VI/038. Poročevalka: Kata Tüttő (HU/PES) (UL C 404, 29.11.2019, str. 53).

53. poziva k večji uporabi javno-zasebnih partnerstev, zelenih javnih naročil in izvajanja pilotnih projektov, povezanih z ekološkim prehodom in bojem proti podnebnim spremembam;
54. z zaskrbljenostjo gleda na prostotrgovinske sporazume EU z drugimi državami in zahteva, da se v teh pogodbah spoštujejo cilji trajnostnega razvoja, Pariški sporazum in okoljski standardi EU;
55. poudarja, da lahko lokalne in regionalne oblasti s svojo kupno močjo pri izbiri blaga ter ponudnikov storitev in dela pomembno prispevajo k trajnostni potrošnji in trajnostni proizvodnji, gospodarstvu, ki bolj učinkovito izkorišča vire, in s tem k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja;
56. se strinja s ciljem Agende 2030, da se okoljsko vzdržni pogoji in postopki dosežejo z okrepitvijo naravnih virov in zaščito najbolj občutljivih ekosistemov; pri tem opozarja na pomen poddržavnih in lokalnih ukrepov glede okolja in podnebnih sprememb v skladu s skladnostjo politik za trajnostni razvoj; poudarja decentralizirano sodelovanje, partnerstva več deležnikov, učenje in izmenjavo izkušenj pri zmanjševanju in izboljševanju odtisa območij z vidika porabe virov in emisij CO₂;
57. pozdravlja zavezo Evropskega parlamenta glede ciljev trajnostnega razvoja, zlasti manifest njegove medskupine za podnebne spremembe, trajnostni razvoj in biotsko raznovrstnost, ter poziva k plodnemu sodelovanju s pristojnimi odbori in medskupino v mandatnem obdobju 2019–2024;
58. poziva k vključitvi teh priporočil v prihodnje delo institucij EU v novem mandatu, v sodelovanju z OR.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Izvajanje svežnja o čisti energiji: nacionalni energetski in podnebni načrti kot instrument za lokalno in teritorialno upravljanje v zvezi s podnebjem ter aktivno in pasivno energijo

(2020/C 39/07)

Poročevalec: József Ribányi (HU/EPP), podpredsednik županijskega sveta, Tolna

Referenčni dokument: mnenje na lastno pobudo

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. pozdravlja pobude novoizvoljene predsednice Komisije Ursule von der Leyen v okviru prihodnjega evropskega zelenega dogovora in njeno pripravljenost za sodelovanje z lokalnimi in regionalnimi oblastmi v prizadevanjih za to, da bo Evropa postala prva podnebno nevtralna celina;
2. pozdravlja Uredbo (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta⁽¹⁾ z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, ki od držav članic EU zahteva, da pripravijo nacionalne energetske in podnebne načrte, ki bodo podlaga za bolj celovit in prečen pristop k podnebni in energetski politiki;
3. poudarja, da se desetletni nacionalni energetski in podnebni načrti nanašajo na obdobje 2021–2030 in morajo prispevati k uresničevanju novih ciljev Unije glede energije in podnebja do leta 2030 na nacionalni ravni ter služiti kot podlaga za uspešno izvajanje dolgoročne strategije za podnebno nevtralnost, katere cilj je do leta 2050 upočasniti segrevanje planeta zaradi človekove dejavnosti, ter biti v skladu s cilji Pariškega sporazuma. Zato OR poziva države članice, naj v končni različici teh načrtov, ki jo morajo predložiti do konca leta, upoštevajo ambiciozne cilje, ki si jih je EU zastavila do leta 2030, zlasti na področju obnovljivih virov energije in energijske učinkovitosti. Predhodne ocene nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, ki jih je opravila Komisija, kažejo, da številni osnutki načrtov kljub precejšnjemu napredku ne izpolnjujejo zahtev in da bi morale vse države članice sprejeti ambicioznejše ukrepe, ko gre za splošne cilje EU in njihovo uresničevanje, ter svoje predloge dopolniti, pojasniti in popraviti. Vse države članice bi morale odslej v skladu s priporočili Komisije pripraviti končne različice nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov in zagotoviti, da so glede na zgoraj navedene cilje ustrezni;
4. pozdravlja, da uredba o upravljanju energetske unije priznava vlogo lokalnih in regionalnih oblasti že med pripravo nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, s tem ko poudarja potrebo po učinkovitem javnem posvetovanju in predlaga vzpostavitev podnebnega in energetskega dialoga na več ravneh v skladu z načelom „od spodaj navzgor“. Lokalne in regionalne oblasti bi morale dejansko sodelovati v vseh fazah procesa, od priprave in odzivanja na predhodne ocene Komisije do izvajanja in nadaljnjega ukrepanja. Vendar ugotavlja, da številne države članice doslej niso uspele v celoti vključiti lokalnih in regionalnih oblasti v ta proces. Opozarja na dejstvo, da se z vključevanjem lokalnih in regionalnih uprav, poleg uprav držav članic, v proces priprave cilji lahko uresničujejo bolj učinkovito in bolj vključujoče;
5. poudarja, da številne države članice menijo, da njihove obstoječe strukture zadoščajo za doseganje ciljev javnega posvetovanja ter podnebnega in energetskega dialoga na več ravneh: dejstvo, da države članice menijo, da bodo zmogle same, je bilo v preteklosti ena največjih težav. OR državam članicam priporoča, naj kritično ocenijo te strukture, zlasti glede na vsebino, ki jo lahko ustvarijo, pokritost in zastopanost lokalnih oblasti, organizacij civilne družbe, poslovne skupnosti, vlagateljev, drugih zainteresiranih strani in splošne javnosti, ter naj dajo na voljo prispevek teh struktur, da bodo cilji za javno posvetovanje ter podnebni in energetski dialog, določeni v uredbi o upravljanju energetske unije, v celoti izpolnjeni, zato da bi v končni fazi prispevali k zdravju in dobremu počutju vseh državljanov in prihodnjih generacij;
6. meni, da bi bilo pri dokončanju energetske unije treba izkoristiti strokovno znanje lokalnih in regionalnih oblasti, njihovo odgovornost za izvajanje in njihova finančna sredstva; zato priporoča celovito sodelovanje lokalnih in regionalnih oblasti v fazi izvajanja svežnja ukrepov o čisti energiji ter da se njihovi potencialni problemi v tem procesu ustrezno upoštevajo pri morebitnih prihodnjih revizijah. Poudarja, da imajo lahko Konvencija županov za podnebje in energijo ter druge podobne pobude ključno vlogo pri usmerjanju lokalnih in regionalnih oblasti pri izvajanju novega energetskega okvira EU;

⁽¹⁾ UL L 328, 21.12.2018, str. 1.

7. poziva države članice, naj pri pripravi svojih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov tesno sodelujejo z OR in njegovimi člani. To bi lahko bil pomemben element njihovih javnih posvetovanj ter podnebnih in energetskih dialogov na več ravneh ter jim prineslo dragocene povratne informacije z lokalne in regionalne ravni;
8. priznava, da so imele države članice zaradi omejenega časa težave pri pripravi osnutkov nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, ter spodbuja k večji ambicioznosti in več vertikalnega povezovanja pri pripravi končnih različic teh načrtov, ki naj bi bile pripravljene do konca leta 2019, da bi zagotovili zanesljivo in podnebno nevtravno pot za Evropo, ki bo skladna s Pariškim sporazumom in z najbolj ambicioznim scenarijem, predlaganim v dolgoročni strategiji do leta 2050. V zvezi s tem OR spodbuja tudi uvedbo sistema lokalno določenih prispevkov, ki bi dopolnjevali nacionalno določene prispevke, predvidene v Pariškem sporazumu, s čimer bi okrepili vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri pripravi celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov. Lokalne oblasti lahko s kampanjami obveščanja in ozaveščanja prispevajo k učinkovitejšemu doseganju ciljev, zato pa morajo imeti dobro usposobljene strokovnjake. Zato predlagamo, da se za obveščanje in ustvarjanje delovnih mest na področju energetske in podnebne politike uporabijo sredstva EU, saj je končni cilj prispevati k zdravju in dobremu počutju vseh državljanov in prihodnjih generacij;

Lokalna aktivna in pasivna energija prispevata k nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom

9. ugotavlja, da izraz „aktivna energija“, ki se uporablja v gradbeništvu (uporablja se tudi bolj splošen izraz „energija iz obnovljivih virov“), pomeni tista energija, ki jo lokalno proizvajajo, skladiščijo in trošijo različni lokalni akterji (javni, občinski in zasebni organi ter gospodinjstva). Primer tega je energija iz obnovljivih in čistih virov (npr. geotermalna, sončna, vetrna, termalna in vodna energija, energija plimovanja, biomasa itd.). Tovrstni viri energije imajo odločilno vlogo pri uresničevanju ciljev nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov do leta 2030;
10. ugotavlja, da izraz „pasivna energija“, ki se uporablja v gradbeništvu in zajema tudi širši pojem „energijska učinkovitost“, pomeni prihranke energije, ki izhajajo iz učinkovite uporabe vse proizvedene energije, ta pa omogoča zmanjšati porabo energije, s tem pa tudi stroške energije za končne odjemalce in raven onesaženosti. Glede na navedeno morajo lokalne in regionalne oblasti organizirati energetske učinkovite javne lokalne in regionalne storitve, na primer s trajnostno politiko javnih naročil;
11. dodaja, da je pojem pasivne energije tesno povezan s podnebnimi vidiki, pomemben je tudi pri določanju širšega ogljičnega odtisa stavb in je sestavni del krožnega gospodarstva. Lokalne in regionalne oblasti bi morale ob upoštevanju posebnih lokalnih razmer in posebnosti stavbe pri izdajanju gradbenih dovoljenj spodbujati uporabo gradbenega materiala, izdelanega iz lokalnih, okolju prijaznih surovin (kot so trsje, peleti, slama, lubje, konoplja, les, lepljene lesene plošče, po možnosti brez ogljičnega odtisa), namesto betona in drugega tradicionalnega gradbenega materiala, katerega proizvodnja, namestitve, rušenje in recikliranje povzročajo velike emisije CO₂. Spodbujati bi morale tudi druge ukrepe za povečanje energijske učinkovitosti stavb. Te koncepte bi bilo treba vključiti v dolgoročne nacionalne strategije prenove, ki bi jih države članice morale pripraviti do marca 2020;
12. poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti pomembni akterji na področju energije, tako aktivne kot pasivne. Kot glavne vlagatelje, odgovorne za vzdrževanje stavb, upravljavce mrež javnega prevoza, pristojne za ozaveščanje prebivalstva, akterje v boju proti energijski revščini, organe za sprejemanje predpisov na področju urbanizma, urejanja okolja in rabe zemljišč, upravljavce decentralizirane proizvodnje energije in naročnike zelenih javnih naročil bi jih bilo treba vključiti v nacionalne energetske in podnebne načrte na nacionalni ravni. Da bi ti organi lahko ustrezno izvajali svoje naloge, je potrebno dobro načrtovanje proizvodnje in uporabe lokalnih virov. S tega vidika je treba pozornost nameniti različnim vrstam energije iz obnovljivih virov, energijski učinkovitosti stavb, energijski učinkovitosti in uporabi lokalnih, naravnih in okolju prijaznih gradbenih materialov;
13. poudarja številne pozitivne učinke podpore lokalnih in regionalnih organov pri povečevanju proizvodnje, skladiščenja in uporabe aktivne energije, predvsem iz obnovljivih virov. Kot primer OR navaja, da je v prometnem sektorju, zlasti v mestnem in medmestnem prometu, posebej pomembno, da se zaradi povečanega obsega prometa in ker bodo srednjeročno pomembno vlogo še naprej imeli motorji z notranjim izgorevanjem kot začasna rešitev poveča uporaba trajnostnih biogoriv, srednjeročno pa električna mobilnost na podlagi električnih baterij in vodika, bistveno pa je tudi, da se sprejmejo ukrepi za celovito zaježitev emisij CO₂ iz prometa, zlasti s spodbujanjem javnega prevoza, souporabe avtomobilov in drugih inovativnih rešitev. Primer trajnostnega biogoriva kot začasne rešitve bi bil lahko bioetanol kot aktivna energija, ki se proizvaja, uporablja in tudi zlahka skladišči lokalno ter pri kateri nastajajo uporabni stranski proizvodi (kot je živalska krma). Poleg tega bioetanol zmanjšuje odvisnost od uvoza in bi lahko ustvaril precejšnje število delovnih mest. Bistveno je, da revizija predpisov o državni pomoči in direktive o obdavčitvi energije ne onemogoči spodbujanja trajnostne bioenergije;

Vloga lokalnih in regionalnih oblasti pri pripravi nacionalnih energetske in podnebne načrtov

14. poudarja, da morajo lokalne in regionalne oblasti imeti možnost podati predloge in spremembe za nacionalne energetske in podnebne načrte ter da je treba njihovo vlogo razlikovati od vloge drugih zainteresiranih strani, ki niso del javne uprave. Lokalne in regionalne oblasti imajo pravico do neposrednega sodelovanja pri ukrepih, ki se nanašajo na energijsko učinkovitost, energetske prehode, podnebne spremembe in opuščanje fosilnih goriv, ne smemo pa pozabiti, da imajo pomembno vlogo tudi pri spopadanju z energijsko revščino, pri čemer se opirajo na vse organizacije, ki jih zastopajo na ravni EU (OR, Konvencija županov);
15. poudarja, da je treba države članice seznaniti z odločilno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri več bistvenih prednostnih nalogah uredbe o energetski uniji. Njihovo neposredno sodelovanje je utemeljeno pri ukrepih za energijsko učinkovitost, razogljčenost in v boju proti podnebnim spremembam z razvojem energije iz obnovljivih virov in za to potrebne energetske infrastrukture, vključno s tehnologijo za shranjevanje in spajanje sektorjev, imajo pa tudi pomembno vlogo pri spopadanju z energijsko revščino;
16. ugotavlja, da širša javnost ne ve ničesar o pripravi nacionalnih energetske in podnebne načrtov ter da postopek posvetovanja, ki spremlja razvoj teh načrtov, zaradi časovnih omejitev doslej še ni bil tako obsežen in temeljit, kot bi bilo zaželeno. To je obžalovanja vredno, saj se ti izvajajo na lokalni ravni, v občinah in mestih; zato države članice, Komisijo ter lokalne in regionalne organe poziva, naj okrepijo prizadevanja za obveščanje širše javnosti o pripravi nacionalnih energetske in podnebne načrtov ter po predložitvi končnih različic teh načrtov razvijejo strukture za vključitev vseh zainteresiranih strani v njihovo izvajanje;
17. ugotavlja, da so bile zahteve glede lokalnega in regionalnega razvoja v okviru nacionalnih energetske in podnebne načrtov (na primer predlogi za projekte na področju energijske učinkovitosti, razogljčenosti in boja proti podnebnim spremembam ali energijsko revščini) opredeljene zgolj na podlagi približnih ocen. To deloma pojasnjuje nezadostno zastopanost lokalne in regionalne razsežnosti v nacionalnih energetske in podnebne načrtih; opozarja tudi, da zbirka podatkov konvencije županov lahko ponudi uporabne podatke in informacije državam članicam z velikim številom podpisnikov;

Dobro upravljanje: izvajanje nacionalnih energetske in podnebne načrtov v tesnem sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi

18. poudarja, da morajo države članice EU pripraviti nacionalne energetske in podnebne načrte s pobudami za izvajanje, ki bodo koristile tako končnim porabnikom energije in proizvajalcem-odjemalcem kot drugim dobaviteljem na maloprodajnem energetskem trgu. Take pobude energetskemu sistemu prinašajo številne koristi (manjša potreba po infrastrukturi za prenos in vzdrževanju, večja odpornost in prožnost), vključno s pošteno ceno ali uvedbo inovativnega določanja cen za presežno energijo iz teh sistemov, ki gre v omrežje;
19. poudarja, da so potrebne izkušnje in znanje lokalnih in regionalnih oblasti kot nosilcev izvajanja, da se ugotovijo morebitne neskladnosti in sinergije med nacionalnimi energetske in podnebne načrti ter večletnim finančnim okvirom, evropskim semestrom in dolgoročno strategijo EU za podnebno nevtralnost do leta 2050;
20. meni, da je treba usklajevati tudi že obstoječe pobude in najboljše prakse. V zvezi s tem OR opozarja na participativne pobude v okviru Konvencije županov za podnebje in energijo;
21. ugotavlja, da lahko lokalne in regionalne oblasti s pobudami in programi za ozaveščanje spremenijo porabnike energije v proizvajalce-odjemalce s podpiranjem uporabe virov energije, ki se proizvajajo, skladiščijo in porabijo lokalno, nenazadnje v obliki lokalnih energetske skupnosti, katerih potencial je treba še razviti. Tako lahko proizvajalci-odjemalci postanejo dejavni člani decentraliziranih, pametnih energetske omrežij, ki bi jih vzpostavile lokalne in regionalne oblasti;
22. podpira dialog na več ravneh o podnebnju in energiji, saj bi okrepil vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti v politične razprave o nacionalnih energetske in podnebne načrtih. Takšen dialog je bistven tudi za spoštovanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti. Pri tem je treba upoštevati tesno povezanost ukrepov na področju energetike in podnebja ter njihovo močno prepletenost, zato morajo lokalni in regionalni organi imenovati upravljavce energije. Odbor zato ponovno poudarja priporočilo, naj se uporabijo sredstva EU za ustvarjanje delovnih mest na področju energetske in podnebne politike s končnim ciljem varovanja zdravja in dobrega počutja vseh državljanov in prihodnjih generacij;
23. opozarja na primer na irski nacionalni dialog o podnebnih spremembah, ki z ozaveščanjem, vključevanjem in spodbujanjem krepi pobude za boj proti podnebnim spremembam na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. S to dobro prakso se da doseči soglasje glede rešitev za spopadanje z izzivi in sprejeti potrebne ukrepe. Sodelujoče strani lahko vzpostavijo trajne mehanizme in platforme za redno posvetovanje o gospodarskih, socialnih, okoljskih in javnih vprašanjih, povezanih z energetsko politiko in bojem proti podnebnim spremembam. Nacionalni dialog ima tako pomembno vlogo tudi pri določanju prednostnih nalog na področju energetske politike in podnebne sprememb; tovrstne prakse je treba odločneje spodbujati in širiti po vseh državah članicah s podpiranjem ustreznih kampanj za obveščanje in ozaveščanje;

24. priporoča, naj države članice priznajo, da so lokalne in regionalne oblasti dejanski partnerji pri določanju novega scenarija za energetiko in podnebje. Pomembno je razumeti in premagati izzive in ovire na lokalni ravni ter opredeliti ustrezne ukrepe in učinkovite strategije za izvajanje, da bi bile nacionalne in evropske zaveze verodostojne in da bi državljani sprejeli potrebne spremembe. Lokalne in regionalne oblasti so še vedno raven upravljanja, ki je najbližje odjemalcem, saj upravljajo decentralizirano proizvodnjo energije (npr. z uvedbo pametnih števec in omrežij), pa tudi številne vidike potrebnih sprememb obstoječe energetske infrastrukture. Poleg tega izvajajo programe obveščanja in ozaveščanja o energetiki in podnebj, ki omogočajo zmanjšati stroške in ogljični odtis gospodinjstev in podjetij ter ustvariti ustrezne naložbene pogoje;
25. poudarja, da je zaradi težav pri prehodu na čisto energijo in podnebnih vprašanj potrebno sodelovanje med različnimi ravni upravljanja (EU, nacionalno, regionalno in lokalno), z javnim in zasebnim sektorjem, raziskovalnimi in inovacijskimi središči ter z akterji iz akademske sfere in visokošolskega izobraževanja. Ta proces podpira tudi uporaba aktivne in pasivne energije, saj je čim večje zmanjšanje rabe energije na ravni življenjskega cikla, s tem pa tudi skrbi glede ogljičnega odtisa, pomembno pri prehodu na čisto energijo in za podnebje;
26. meni, da je energijska revščina zapleten problem, zato mora biti v nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih obravnavana z energetskega in podnebnega vidika ter na podlagi zbirk podatkov in publikacij evropske opazovalnice za energijsko revščino. Prav tako je pomembno, da ocena števila gospodinjstev, ki jih je prizadela energijska revščina, iz člena 3 uredb o upravljanju energetske unije in ukrepih glede podnebja, temelji na točnih in preverljivih podatkih;
27. predlaga, da lokalne in regionalne oblasti pomagajo nacionalnim pri izvajanju v prihodnost usmerjenih projektov v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladi ESI) ter projektov JASPERS in ELENA, ki pomagajo izpolnjevati cilje podnebne in energetske politike Evrope. V tem duhu bi morale evropsko svetovalno vozlišče za naložbe predvideti hitrejši postopek za podporo mestom, ki so se zavezala k razvoju projektov z nizkimi emisijami CO₂;
28. poudarja ključni pomen boljše sinergije med skladi ESI in Evropskim skladom za strateške naložbe pri izvajanju čezmejnih trajnostnih energetskih projektov;
29. poudarja, da bi morali nacionalni energetski in podnebni načrti spodbujati energetske inovacije za prehod na nizkoogljično gospodarstvo in podnebno nevtralnost do leta 2050 ter s tem na trdno, v prihodnost usmerjeno energetsko unijo s podnebno politiko, ki lahko spodbudi zaposlovanje, rast in naložbe. Lokalne in regionalne oblasti bi morale sodelovati zlasti pri pobudah v zvezi s pametnimi mesti z zelenimi javnimi naročili na področju čiste energije na področjih, kot so prihranki energije v mestnem prevozu, medregionalne prometne strategije, sodelovanje pri novih tehnologijah hrambe in pametne javne stavbe;
30. priporoča, naj ima OR kot organ, ki zastopa lokalne in regionalne oblasti in v okviru svojega pilotnega projekta regionalnih središč, podporno vlogo pri izvajanju nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov ter pri podnebnem in energetskem dialogu na več ravneh, da se tako ustvari dodatna možnost za vzpostavitev povezave z lokalno in regionalno ravno zunaj notranjih okvirov držav članic;
31. v ta namen poziva Evropsko komisijo, naj razmisli o udeležbi pri organizaciji rednega foruma, na katerem bi razpravljali o podnebnih in energetskih vprašanjih, vključno z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti. To bi olajšalo sodelovanje med lokalnimi in regionalnimi oblastmi, GD za podnebno politiko, GD za energijo, komisijo ENVE Evropskega odbora regij in državami članicami. Ta forum bi lahko oblikovali po vzoru trenutno delujoče tehnične platforme za sodelovanje na področju okolja (pri kateri sodelujeta GD za okolje in Evropski odbor regij), katere cilj je spodbujanje dialoga o lokalnih in regionalnih problemih ter rešitvah pri uporabi okoljske zakonodaje EU v skladu s splošnim okoljskim akcijskim programom Unije do leta 2020 „Dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta“ (sedmi okoljski akcijski program). Ta novi forum bi lahko v vseh državah članicah pomembno prispeval k podnebnemu in energetskemu dialogu na več ravneh, saj bi med drugim omogočal izmenjavo informacij, oceno napredka, izmenjavo dobre prakse in pridobljenih izkušenj, kar bi prispevalo k izboljšanju podnebnih in energetskih rezultatov ter okrepitvi sodelovanja in komunikacije med vsemi udeleženi akterji;
32. poudarja, da bo uspešno izvajanje nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov okrepilo konkurenčnost EU in prispevalo k njeni gospodarski stabilnosti ter ustvarilo jasne okvirne pogoje za vlagatelje;
33. poudarja, da nacionalni energetski in podnebni načrti zagotavljajo povezavo med mestnimi in podeželskimi območji prek lokalnih in lokalno pridobljenih virov, kakor tudi prihodnost ljudi na podeželju, ter na podnebj prijazen način zadovoljujejo energetske potrebe mestnih območij;

34. poudarja, da pri nacionalnih energetske in podnebne načrtih ne gre za enkratno pobudo. Dokončanje nacionalnih energetske in podnebne načrtov konec leta 2019 je velik prvi korak, vendar bo treba te načrte nenehno izpopolnjevati in razvijati. Zato je treba vzpostaviti strukture in forume, ki bodo v pomoč pri prihodnjem nadaljnjem izboljševanju nacionalnih energetske in podnebne načrtov, ter zagotoviti, da lahko podnebni in energetski dialog na več ravneh k temu izčrpno prispeva.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Prispevek regij in mest k novemu okviru politike EU za MSP

(2020/C 39/08)

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Uvod

1. ugotavlja, da se v nekaterih državah članicah EU upočasnjuje rast. Težave so najbolj vidne na regionalni ravni v zmanjševanju produktivnosti dela in učinkovitosti proizvodnje, slabljenju trgovinskih trendov, vztrajno nizki ravni javnih in zasebnih naložb v prometno, energetska in digitalno infrastrukturo ter ohranjanju – razmeroma visoke – gospodarske in socialne neenakosti, zaradi česar so ob upoštevanju svetovnih trendov, kot so naslednja industrijska revolucija, demografski razvoj in spremembe na področju dela, potrebne inovativne politične rešitve;
2. priznava, da konkurenčnost evropskih gospodarstev temelji na podjetniškem in inovativnem potencialu MSP, zato pozdravlja pozive Evropske komisije in Sveta k nadaljnjemu razvoju celovite gospodarske strategije EU ob upoštevanju posebne vloge tega sektorja;
3. poudarja učinek pobude „Small Business Act“ na razvoj MSP deset let po začetku njenega izvajanja, hkrati pa opozarja, da sta potrebna horizontalni pristop k podpori MSP in boljše spremljanje učinkov izvajanja te pobude;
4. meni, da je treba v okviru programov Evropske komisije oblikovati posebne instrumente za podporo MSP, pri tem pa upoštevati raznolikost sektorja MSP in opozoriti na nujnost prožnejšega pristopa, ki bo usmerjen v uspešnost, ter ukrepov, ki bodo podjetjem omogočili doseganje naslednje razvojne faze. Pričakuje, da bo Evropska komisija ukrepala v skladu s priporočili iz njegove študije z naslovom Okvir politike EU za mala in srednja podjetja: stanje in izzivi ⁽¹⁾. Nova orodja bi morala biti usmerjena predvsem v mala podjetja, ki izvajajo tvegane projekte;
5. poudarja vlogo in odgovornost držav članic in regij pri oblikovanju in izvajanju instrumentov za izvajanje politike EU na področju MSP, ki bi morali zlasti prispevati k razvoju znanja in spretnosti tako zaposlenih v MSP kot samih MSP, tudi na področju digitalizacije, ki bo dolgoročno koristila razvoju teh podjetij;
6. poudarja, da je treba posebno pozornost nameniti spodbujanju razvoja MSP tudi zunaj metropolitanskih območij, zlasti v okviru operativnih programov držav članic EU;
7. priznava pomen zagonskih podjetij med MSP ⁽²⁾, saj uvajajo številne prodorne inovacije, hkrati pa opozarja, da je treba tudi obstoječa podjetja podpirati pri njihovi širitvi in postopnih inovacijah od njihovega vstopa na lokalni trg do njihove širitve na svetovni trg, pri čemer bi morala evropska politika razširiti svoj pristop na področju podpore podjetjem;
8. meni, da bi morale politike EU spodbujati vključevanje MSP v mednarodne vrednostne verige na celotnem evropskem ozemlju; ugotavlja, da se lahko z internacionalizacijo gospodarskih dejavnosti izbranih MSP zunaj EU razširijo najboljše rešitve, kar koristi evropskim MSP, saj se poveča njihova produktivnost, predvsem prek prenosa tehničnega znanja in izkušenj;
9. priznava pomen mreže odposlancev za MSP (SME Envoys Network), ki bi morala imeti pomembno vlogo pri prepoznavanju težav in priložnosti za evropske podjetnike;

⁽¹⁾ <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/EU-SMEs/EU-policy-SMEs.pdf>

⁽²⁾ Evropski odbor regij, Spodbujanje zagonskih in podjetij v fazi širitve v Evropi: lokalni in regionalni vidik, ECON-VI/021, poročevalec: Tadeusz Truskolaski, COR-2017-00032-00-01, julij 2017.

10. poudarja, da je treba spodbujati in izvajati krajše upravne postopke ter zmanjšati obseg obremenitev na vseh ravneh evropske in nacionalne uprave, saj to pomembno vpliva na delovanje MSP, med drugim na finančne vidike njihovega poslovanja;
11. poudarja, da je treba podpirati razvoj novih virov financiranja za MSP in čim večjemu številu MSP, dejavnih v različnih regijah EU, olajšati dostop do tradicionalnih načinov financiranja;
12. podpira poziv k reviziji opredelitve MSP, ki se trenutno uporablja na ravni EU, s čimer bi upoštevali dejstvo, da so srednje velika podjetja (podjetja s srednje veliko tržno kapitalizacijo z do 500 zaposlenimi) strukturno zelo primerljiva z MSP (z manj kot 250 zaposlenimi in letnim prometom do 50 milijonov EUR ali bilanco stanja do 43 milijonov EUR), vendar niso deležna prednostne obravnave v primerjavi z velikimi podjetji;
13. opozarja na pomen koncepta enotne kontaktne točke za podporo MSP in poudarja, da je treba v ta namen utrditi podporno mrežo za MSP na evropski ravni. Predlaga, da se uporabi obstoječa evropska podjetniška mreža (Enterprise Europe Network). Z združitvijo različnih oblik podpore za MSP v eno mrežo in njenim sodelovanjem z mrežo odposlancev za MSP bi lahko zagotovili sinergijo, ki jo pričakujejo MSP in Evropska komisija;

Nadaljnji razvoj MSP – tveganja in izzivi

14. ugotavlja, da se MSP v Evropski uniji soočajo z izzivi, ki so med drugim posledica vse večje svetovne konkurence, porajanja novih poslovnih modelov, digitalizacije ter uvajanja novih tehnologij v industriji in storitvah, razvoja krožnega gospodarstva in ekonomije delitve ter zagotavljanja trajnostnega razvoja;
15. poudarja pomen podpiranja sodelovanja med skupinami specializiranih MPS (grozdi). Poziva k nenehnemu razvoju obstoječih instrumentov EU na tem področju, kot so portal EU za grozde, Evropska opazovalnica za grozde in evropska pobuda za odličnost grozdov;
16. ponovno poudarja naraščajoči pomen družbene odgovornosti podjetij za družbo in okolje;
17. se zaveda razlik med MSP in večjimi podjetji pri hitrosti in intenzivnosti njihove rasti, ki zaradi posebnosti manj razvitih regij povzročajo gospodarsko polarizacijo regij EU;
18. poudarja, da naraščajoče število in zapletenost upravnih predpisov omejujeta potencial rasti MSP, zlasti mikropodjetij, ki nimajo zadostnih upravnih in finančnih virov za premagovanje teh ovir, zato poziva k zmanjšanju upravne zapletenosti za podjetja v EU, zlasti pri čezmejnih dejavnostih;
19. meni, da je zaradi vse večjega števila inovativnih rešitev na trgu, do katerih imajo MSP zaradi pomanjkanja finančnih sredstev omejen dostop, potreben nov pristop, ki bo temeljil na spodbujanju ustvarjanja in razvoja tako imenovanih odprtih inovacij;
20. izraža zadovoljstvo, da bo Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) še naprej najpomembnejši vir financiranja za lokalne in regionalne politike v podporo MSP v novem programskem obdobju 2021–2027, zlasti v zvezi z dostopom do financiranja, podporo za raziskave in razvoj ter inovacije, razvojem znanj in spretnosti ter dostopom do trgov in internacionalizacijo. Hkrati poudarja, da bosta programa Obzorje in COSME za MSP postala pomembnejša. Kljub temu ponovno izraža nasprotovanje predlogu o tematski osredotočenosti ESRR na nacionalni ravni, saj bi bil centraliziran mehanizem za dodeljevanje sredstev v nasprotju z lokalnim pristopom in načelom upravljanja na več ravneh, ki sta bistvena za učinkovito in uspešno podporo MSP;
21. opozarja na razlike med sektorskimi politikami EU, vključno z javnimi naročili, stečajno zakonodajo, varstvom okolja, razlikami v podpori grozdom in v pristopu k pravilom o konkurenci, kar pomembno vpliva na MSP in njihov nadaljnji razvoj;
22. meni, da je enotni trg dosežek EU, vendar ga je treba dodatno izboljšati, na primer z odpravo ovir za prosti pretok blaga in storitev. Te so eden od razlogov za težave, s katerimi se soočajo MSP, ki želijo širiti svoje gospodarske dejavnosti in izkoristiti možnosti internacionalizacije;

23. opozarja na preoblikovanje gospodarstva, ki je posledica digitalizacije, zaradi česar morajo MSP nameniti več sredstev za pridobitev in/ali razvoj tehnologije in strokovnega znanja;
24. poziva Evropsko komisijo, naj razvije instrumente za podporo digitalizaciji MSP v regijah EU na podlagi uspeha obstoječih pobud, kot je „Digital Cities Challenge“ (izziv za digitalizacijo evropskih mest);
25. meni, da je digitalizacija priložnost za MSP, da svoje izdelke in storitve ponudijo na širšem vseevropskem trgu ali na trgih zunaj Evrope, saj omogoča razvoj čezmejne trgovine;
26. poudarja, da je izziv za EU zagotoviti nadaljnjo rast produktivnosti in konkurenčnosti (tudi s stroškovnega vidika) v industrijskih vrednostnih verigah, hkrati pa ohraniti ambiciozne cilje na področju okoljske politike;

Pričakovanja MSP glede prihodnje politike za rast in razvoj

27. poudarja, da imajo lahko MSP ter podjetniki koristi od naložb, ki se na evropski ravni vlagajo v povezovanje regionalnih podjetniških ekosistemov. Hkrati spodbuja Evropsko komisijo, naj še naprej razvija projekt za povezovanje evropskih „silicijevih dolin“, ki se trenutno izvaja v sodelovanju z evropskimi podjetniškimi regijami;
28. opozarja na težave, s katerimi se srečujejo številna MSP pri pridobivanju in ohranjanju kvalificiranih delavcev. V boju za nadarjene delavce se soočajo z močno konkurenco velikih podjetij, ki imajo na voljo več sredstev in lahko ponudijo višje plače. To se dogaja kljub temu, da so MSP hrbtenica evropskega gospodarstva, saj predstavljajo 99 % vseh podjetij v EU;
29. meni, da bi morali predstavnikom MSP, tudi organizacijam, ki podpirajo in povezujejo MSP, omogočiti dejavnejše sodelovanje pri oblikovanju in usklajevanju izvajanja politik EU, ki so neposredno povezane s to skupino podjetnikov;
30. pričakuje, da bodo predstavniki regionalne ravni vključeni v upravljanje politike EU na področju MSP in da bodo tesneje sodelovali z odposlanci za MSP;
31. meni, da bi se morala industrijska politika EU osredotočiti na inovacije v širšem smislu in ključne omogočitvene tehnologije, pa tudi na pomembne projekte skupnega evropskega interesa (IPCEI), digitalizacijo ter MSP;
32. podpira načrt Evropske komisije za poenostavitev veljavnih upravnih postopkov za pridobivanje sredstev in poročanje, ki predstavljajo veliko breme zlasti za mikro in mala podjetja z omejenimi človeškimi viri. Predlogi, kot so poenostavljene možnosti obračunavanja stroškov (pavšali, pavšalni zneski in stroški na enoto), bodo olajšali pripravo proračunov projektov in njihov obračun, tako da bo lahko več MSP izkoristilo podporo;
33. se zavzema za pristop, v katerem ima lokalno in regionalno razmišljanje prednost pred nacionalnim in mednarodnim. S preizkušanjem zamisli v manjšem obsegu in podpiranjem postopnih inovacij bi omogočili hitrejši razvoj novih tehnoloških rešitev in njihovo izvajanje v okviru, ki je MSP finančno dostopen;
34. meni, da je treba zagotoviti prožnost predlaganega okvira skupnih predpisov za evropske strukturne in investicijske sklade, da bi se lahko regije, ki potrebujejo sredstva, v okviru operativnih programov osredotočile na MSP in mikropodjetništvo;
35. poziva k vzpostavitvi programov za krepitev zmogljivosti MSP, na primer v zvezi z uporabo sodobnih finančnih instrumentov, ozaveščanjem o pomenu izmenjave informacij in sodelovanja ali možnostmi in potrebo po pripravi dolgoročnih strategij in načrtovanju rasti;
36. opozarja na vse večji pomen povezovanja v grozde, zlasti platforme za pametno specializacijo, v katerih imajo lokalni organi osrednjo vlogo pri ustvarjanju celostnih vrednostnih verig na evropski ravni in podpirajo MSP pri rasti v mednarodnem merilu;
37. pričakuje, da se bo ohranila močna regionalna in lokalna razsežnost točk Evropske podjetniške mreže, ki bi lahko v prihodnosti prevzele nove naloge;

38. poudarja, da je treba razširiti storitve na točkah Evropske podjetniške mreže, vključno s širitvijo dejavnosti MSP, informacijami o nacionalnih in evropskih predpisih, možnostmi financiranja v posameznih državah članicah EU, vzpostavljanjem partnerstev z drugimi akterji v industriji ali akterji iz proizvodnega procesa itd.;
39. meni, da je treba okrepiti vlogo regionalnih predstavnikov MSP, ki bi lahko redno, na primer prek platforme, podobne platformi REFIT, sodelovali v razpravah o predlaganih spremembah zakonodaje ter v postopku spremljanja, nadzora in ocenjevanja učinka sprememb na MSP;
40. poudarja, da je diverzifikacija virov financiranja za MSP zelo pomembna in da je treba odpravljanje vrzeli v financiranju za določene sektorje ali vrste dejavnosti obravnavati kot prednostno nalogo;
41. pozdravlja dosežene sporazume o uniji kapitalskih trgov, in sicer glede zagotavljanja lažjega dostopa MSP do javnih trgov ter uvedbe ukrepov za poenostavitve in zmanjšanje stroškov ter upravnih bremen;
42. pozdravlja pobude nekaterih držav članic za povečanje udeležbe MSP v postopkih javnih naročil;
43. opozarja na vprašanje dostopa MSP do javnih naročil, pri čemer pozdravlja vključitev te kategorije podjetij v reformo direktive o javnih naročilih in podpira nadaljnje ukrepe za ustrezne izboljšave;
44. poudarja, da zamude pri plačilih, pomanjkljivo znanje o ključnih vidikih javnih naročil ter visoki potencialni stroški pravnih storitev ostajajo glavne ovire za povečanje udeležbe MSP na tem področju in izkoriščanje priložnosti za širitev njihovega poslovanja;

Sklepne ugotovitve

45. meni, da se lahko MSP zaradi velike strukturne prožnosti in profila proizvodnje hitro odzovejo na dinamične socialno-ekonomske spremembe. Ovira pa jih pomanjkanje finančnih sredstev za te prilagoditve, zato je treba prihodnje predloge za podporo na tem področju prilagoditi potrebam MSP;
46. poudarja, da so MSP zaradi svojega vpliva na trg dela, pa tudi na potrošnike, pomemben deležnik pri uvajanju krožnega gospodarstva, kar je treba upoštevati pri davčnih olajšavah ali dostopu do evropskih sredstev;
47. priznava, da bi morala Evropska komisija izkoristiti izkušnje na podlagi pobude „Small Business Act“ in akcijskega načrta za podjetništvo 2020. Smiselno si je prizadevati za izboljšave in poenostavitve, ne pa za uvajanje korenitih sprememb ali opuščanje dosedanjih dosežkov in iskanje povsem novih rešitev;
48. poudarja, da še vedno ni dovolj pobud za poglobitev medregionalnega in čezmejnega sodelovanja;
49. ponovno poziva k oblikovanju nove horizontalne strategije, ki bi morala poudariti pomen inovacij, zlasti korenitih in postopnih, ter spodbujati ključne omogočitvene tehnologije in pomembne projekte v skupnem evropskem interesu, med drugim v zvezi z digitalizacijo in MSP;
50. poziva Evropsko komisijo, naj si prizadeva najti rešitve, ki bodo olajšale sodelovanje MSP na javnih razpisih, na primer upoštevanje njihovega lokalnega/regionalnega izvora, saj dosedanje spremembe ne zadostujejo;
51. opozarja, da kljub obsežnim in večplastnim ukrepom Evropske komisije, ki so nedvomno pozitivni, podpora MSP ne bo učinkovita po vsej EU, če se bodo nekatere države članice nagibale k uvedbi zapletenih nacionalnih pravil;
52. poudarja, da bi morale imeti lokalne in regionalne oblasti pomembno vlogo pri oblikovanju podjetjem prijaznega okolja in razpolagati z instrumenti za prilagajanje na spreminjajoče se potrebe MSP. Lokalne in regionalne oblasti bi bilo priporočljivo tesneje vključiti v proces oblikovanja prihodnje industrijske politike EU, vključno s podporo MSP;

53. se strinja z Evropskim parlamentom, ki poziva k povečanju celotnega proračuna EU za program za enotni trg v obdobju 2021–2027, da bi povečali mednarodno konkurenčnost MSP, širitev na trge zunaj EU in uporabo inovacij;
54. meni, da bo napovedana vključitev vseh finančnih instrumentov, namenjenih MSP v novem večletnem finančnem okviru, v enoten program InvestEU omogočila pričakovano poenostavitev postopkov;
55. poziva institucije EU in države članice, naj okrepijo prizadevanja za izboljšanje delovanja enotnega trga, da bi lahko v celoti izkoristile svoj potencial;
56. poziva Evropsko komisijo in Evropski parlament, naj si prizadevata za instrumente in mehanizme, ki bodo evropskim MSP zagotovili enake konkurenčne pogoje na evropski in svetovni ravni, zlasti pri tehnologijah, ki so za Evropo strateškega pomena.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Poročilo o izvajanju javnega naročanja

(2020/C 39/09)

Poročevalec: Thomas Habermann (DE/EPP), predsednik okrožnega sveta, deželno okrožje Rhön-Grabfeld

I. SPLOŠNO

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. poudarja, da to mnenje temelji na zavezi OR, da bo v zvezi s projektno skupino za subsidiarnost in sorazmernost z vodilom „storiti manj, a učinkoviteje“ ter agendo za boljše pravno urejanje zagotovil povratne informacije o izvajanju zakonodaje EU na lokalni in regionalni ravni. OR je zato skupaj s Svetom evropskih občin in regij izvedel anketo po vsej EU, da bi se ocenilo izvajanje pravnega okvira javnega naročanja v lokalnih in regionalnih skupnostih, ter naročil študijo; poudarja, da rezultati ankete zaradi zelo različnega obsega izvedbe v državah članicah niso reprezentativni na ravni EU, ampak so iz njih razvidni le trendi; poleg tega opozarja na poročilo, objavljeno julija 2019, o prvem posvetovanju z mrežo regionalnih središč, ki jo je vzpostavil OR ⁽¹⁾, ki v osnovi potrjuje rezultate ankete Sveta evropskih občin in regij ter OR;
2. ugotavlja, da so države članice celovito reformo direktiv o javnem naročanju iz leta 2014 v nacionalno pravo prenesle deloma leta 2016, deloma pa precej pozneje; ker so od začetka veljavnosti nacionalnega prava o javnem naročanju z neposrednim učinkom v razmerju do tretjih minila šele največ tri leta, je na voljo le omejen vpogled v prakso uporabe prava na področju novih predpisov;
3. poudarja, da so se tako upravna praksa kot tudi gospodarski akterji šele prilagodili spremenjenemu režimu javnega naročanja in da procesi prilagajanja deloma še potekajo; prav tako poudarja, da so ti procesi prilagajanja pogosto povezani z nezanemljivimi stroški usposabljanja in tudi svetovanja, deloma zunanjih pravnih svetovalcev; glede na navedeno meni, da v naslednjih letih ni primerno uvesti novih zakonodajnih predpisov;
4. pojasnjuje, da cilj tega mnenja zato ni nova zakonodajna reforma, ampak obravnava trenutnih težav javnih naročnikov na lokalni in regionalni ravni v zvezi z regulativnim okvirom; poleg tega obravnava posamezne vidike, ki jih je Komisija nazadnje predstavila v nezakonodajnem sporočilu za učinkovitejšo, bolj trajnostno in strokovneje zastavljeno javno naročanje iz oktobra 2017 ⁽²⁾;
5. podpira cilj in ključne elemente direktiv, zlasti elektronsko javno naročanje in spodbujanje udeležbe malih in srednjih podjetij, nove koncepte notranjih javnih naročil in sodelovanja med občinami, možnost uporabe strateških meril pri javnem naročanju v okviru lastnih političnih postopkov odločanja javnih organov ter spodbujanje preglednosti in integritete;
6. poudarja, da – kot so pokazali rezultati ankete ⁽³⁾ – čezmejno javno naročanje lokalnim in regionalnim skupnostim ni prineslo dodane vrednosti. Čeprav se po vsej EU redno izvajajo postopki za oddajo javnih naročil, ki so dragi in zamudni, čezmejnih naročil tako rekoč ni bilo; razlog za to je verjetno v tem, da se elektronske platforme med državami članicami razlikujejo, zaradi česar so ovira za podjetja in organe iz sosednjih držav. Platforme so zasnovane in delujejo na ravni posamezne države, zato pogosto ne zagotavljajo možnosti uporabe različnih jezikov in ne vključujejo upravnih zahtev držav, ki niso država, v kateri ima javni naročnik sedež;

⁽¹⁾ Odbor regij, usmerjevalna skupina za subsidiarnost, mreža regionalnih središč za politiko EU, pregled izvajanja, poročilo o izvajanju, prvo posvetovanje o javnih naročilih, julij 2019.

⁽²⁾ Sporočilo Komisije Uspešno izvajanje javnega naročanja v Evropi in za njo z dne 3. oktobra 2017 (COM(2017) 572).

⁽³⁾ Glej anketo o oceni izvajanja direktiv o javnem naročanju iz leta 2014: izzivi in priložnosti na regionalni in lokalni ravni, ki jo je opravil OR skupaj s Svetom evropskih občin in regij.

7. opozarja na dejstvo ⁽⁴⁾, da je pravilna uporaba pravnega okvira javnega naročanja medtem postala cilj sama po sebi, namesto da bi se obravnavala kot instrument za naročanje gradenj, blaga ali storitev;
8. poudarja, da je treba razjasniti, v kakšnih okoliščinah lahko lokalne in regionalne skupnosti spodbujajo tudi lokalno gospodarsko rast in lokalne strukture ob upoštevanju koncepta trajnosti in pozitivne okoljske bilance s kratkimi potmi (npr. lokalni les) po načelu „kupuj lokalno“;
9. poudarja, da mora biti v skladu z načelom lokalne samouprave upoštevanje zelenih, socialnih ali inovativnih meril, ki ga je omogočila reforma iz leta 2014, pri opravljanju javnih storitev v celoti prepuščeno presoji zadevnih lokalnih skupnosti; meni, da je treba morebitno prihodnjo obvezno uporabo strateških ciljev javnega naročanja pri vsakem postopku javnega naročanja jasno odkloniti, da bi preprečili nepotrebno preobremenitev postopka za oddajo javnega naročila; opozarja, da upoštevanje strateških ciljev javnega naročanja v številnih postopkih javnega naročanja tudi ni smiselno, na primer pri standardnem naročanju izdelkov;
10. poudarja, da se z dodatnimi političnimi cilji povečujeta tako verjetnost napak kot tudi tveganje navzkrižij med temi cilji; poudarja, da je mogoče cilje v javnem naročanju dosegati le pod pogojem oziroma do te mere, da ni ogrožen primarni cilj, in sicer zagotavljanje dobrih izdelkov in storitev za državljane po razumni ceni;
11. prav tako poudarja, da so bili v reformi iz leta 2014 priznani tako pravica lokalnih in regionalnih oblasti, da z lastnimi institucijami, režijskimi obrati ali javnimi podjetji same zagotavljajo in organizirajo storitve, kot tudi koncept notranjih javnih naročil in sodelovanje med občinami. Oddaja javnih naročil tretjim osebam je torej le ena od številnih možnosti za zagotavljanje javnih storitev ⁽⁵⁾. OR nazadnje poudarja še pravico javnih naročnikov, da naročila, oddana tretjim osebam, znova prevzame občina;
12. meni, da bi bilo treba zvišati pragove vrednosti javnih naročil, nad katerim morajo biti ta razpisana na ravni EU, da se ohrani ravnovesje med preglednostjo na eni strani in upravnim bremenom za javne organe ter mala in srednja podjetja na drugi strani; Komisijo poziva, naj se na ravni STO dolgoročno zavzema za občutno zvišanje pragov, določenih v Sporazumu o javnih naročilih;

II. POLITIČNA PRIPOROČILA

Strateško naročanje

13. meni, da je z možnostjo, uvedeno v direktivah o javnem naročanju iz leta 2014, ki javnim naročnikom omogoča, da pri naročanju upoštevajo strateške cilje javnega naročanja, v posameznih primerih možno doseči boljše naročanje z vidika javnega naročnika;
14. opozarja, da mora biti posledično upravno breme za lokalne in regionalne oblasti sorazmerno s koristmi, ki jih javno naročanje lahko prinese državljanom. Javno naročanje v prvi vrsti ni namenjeno doseganju političnih ciljev, na primer na področjih okoljske neoporečnosti, socialne vključenosti in inovativnosti, ali spodbujanju specifičnih družbenopolitičnih sprememb, vendar se kljub temu vse pogosteje uporablja kot sredstvo za usmerjanje in doseganje drugih političnih ciljev. Zavedati se je treba cilja in namena javnega naročanja, in sicer iskanja najboljšega razmerja med ceno in kakovostjo v skladu z načeli gospodarnega finančnega poslovanja in učinkovitosti javne uprave;
15. opozarja, da se lokalne in regionalne oblasti zavedajo možnosti uporabe zelenih, socialnih in inovativnih meril, kar so pokazali rezultati ankete OR ter Sveta evropskih občin in regij. Zdi se, da jih deloma uporabljajo zadržano, po eni strani ker po njih ni potrebe, po drugi strani pa zato, ker se zaradi večje verjetnosti napak poveča tudi verjetnost pritožbenega postopka; zlasti lokalne in regionalne oblasti se pritožujejo nad pomanjkanjem znanj in spretnosti, potrebnih za povečanje te vrste javnih naročil;
16. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti, kljub temu da bi lahko naročila oddajale na podlagi različnih kvalitativnih meril, pogosto dajo prednost najugodnejši ceni, ker je po njihovem mnenju to najbolj primerna poraba javnih sredstev, poleg tega, da je to merilo, ki ga je lažje uporabljati;

⁽⁴⁾ Glej skupno anketo OR ter Sveta evropskih občin in regij.

⁽⁵⁾ Glej Mnenje Evropskega odbora regij Sveženj o javnih naročilih, poročevalec: Adrian Ovidiu TEBAN (RO/EPP), z dne 5.7.2018.

17. se sklicuje na kritiko v sporočilu Komisije ⁽⁶⁾, da se v 55 % postopkov javnega naročanja kot edino merilo za oddajo naročila še vedno uporablja najnižja cena; pojasnjuje, da bi lahko v zadevnih postopkih javnega naročanja v celoti upoštevali strateške cilje, saj bi bilo mogoče npr. merila okoljske oziroma energijske učinkovitosti prav tako uspešno vključevati že v razpisne zahteve, oddaja naročila pa bi nato dosledno še vedno temeljila na najnižji ceni;
18. poudarja, da se glede na rezultate ankete mnenja, ali so merila za strateško naročanje potrebna, zelo razlikujejo. Večina je menila, da pri javnem naročanju merila za spodbujanje inovacij niso potrebna, pri socialnih merilih so bila mnenja deljena, pri okoljsko usmerjenih merilih pa se je večina strinjala, da so potrebna; ugotavlja, da se pri uporabi vseh meril pojavljajo težave zaradi kompleksnosti pravnega okvira pri določanju pogojev za izvedbo naročila ter zlasti pri oceni enakovrednosti nacionalnih certifikatov in označb, s katerimi se utemeljuje izpolnjevanje meril ⁽⁷⁾;
19. poudarja, da je inovativne postopke javnega naročanja, vključno s partnerstvi za inovacije in predkomercialnim javnim naročanjem, doslej uporabljalo le nekaj lokalnih skupnosti v nekaterih državah članicah. Glavni vzroki za to so, da spodbujanje raziskav in razvoja običajno ni v ospredju, da se naročajo standardni izdelki ali da obstajajo proračunske omejitve. Med orodji za spodbujanje inovativnih postopkov javnega naročanja bi bila lahko pobuda Komisije o velikih kupcih, vendar OR poudarja, da so ravno manjšim lokalnim skupnostim pri naročanju pogosto v pomoč združevanje v sklope in skupni nakupi, ki jim omogočajo največjo učinkovitost;

Dostop malih in srednjih podjetij do trgov javnih naročil

20. opominja, da je spodbujanje malih in srednjih podjetij ena od petih prednostnih nalog reforme pravil o javnih naročilih iz leta 2014; opozarja, da imajo mala in srednja ter zagonska podjetja še vedno težave pri izpolnjevanju ekonomskih ali strokovnih meril. Poleg tega predstavljajo velike ovire tudi zamude pri plačilih, pomanjkljivo znanje v malih in srednjih podjetjih o ključnih vidikih javnega naročanja ter visoki potencialni stroški pritožbenih postopkov;
21. opozarja, da dosednji ukrepi za povečanje udeležbe malih in srednjih podjetij niso prinesli pričakovanega izboljšanja, kar je razvidno tudi iz rezultatov ankete OR ter Sveta evropskih občin in regij;
22. poudarja, da v primerjavi s strokovno organiziranimi velikimi podjetji strateški cilji javnega naročanja ravno za mala in srednja podjetja navadno pomenijo znatno oviro za sodelovanje v postopkih za oddajo javnega naročila, saj mala in srednja podjetja pogosto nimajo potrebnih virov za izpolnjevanje meril za strateško naročanje; poudarja, da bi bila okrepitev strateškega naročanja lahko v nasprotju s pravim ciljem, ki ga je treba podpreti, in sicer spodbujanjem in lažanjem dostopa malih in srednjih podjetij do postopkov javnega naročanja;
23. v zvezi s tem poudarja, da je treba preoblikovati opredelitev malih in srednjih podjetij, ki trenutno velja na ravni EU ⁽⁸⁾; pojasnjuje, da so v sedanjí opredelitvi srednje velika podjetja (podjetja s srednje veliko tržno kapitalizacijo z do 500 zaposlenimi) po strukturi popolnoma primerljiva z malimi in srednjimi podjetji (manj kot 250 zaposlenih in letni promet največ 50 milijonov EUR ali bilanca stanja največ 43 milijonov EUR), vendar kljub temu nimajo privilegiranega položaja v primerjavi z velikimi podjetji; ob upoštevanju vse večjih protekcionističnih teženj na ključnih trgih poudarja, da mora EU v svetovni konkurenci zavzeti konstruktiven položaj s poudarkom na prostem trgu v korist domačega evropskega gospodarstva in pri tem podjetja s srednje veliko tržno kapitalizacijo upoštevati kot pomemben gospodarski dejavnik, zlasti na podeželju;
24. opozarja, da nova ureditev za socialne in druge posebne storitve lokalnim in regionalnim oblastem povzroča težave, in ugotavlja, da so ugotovljeni problemi med drugim povezani s posebno naravo teh storitev in posebnimi okoliščinami, v katerih se te storitve zagotavljajo; je kritičen do dejstva, da je razpisni postopek obvezen že od določene mejne vrednosti (750000 EUR), čeprav razlogi, zakaj tovrstne storitve niso pomembne za notranji trg, še vedno obstajajo; pojasnjuje, da so ti predpisi deloma v neskladju z nacionalnimi sistemi držav članic. Sodišče je odločilo ⁽⁹⁾, da se direktiva o javnih naročilih ne uporablja v primerih, ko javni organ ne sprejme selektivne odločitve o izbiri, kadar ponudniki storitev delujejo v okviru enostavnega postopka odobritve ali modela odprtih vrat. Pravila iz direktive o javnih naročilih sicer niso vedno dobro usklajena z nacionalnimi sistemi držav članic in lahko v praksi povzročijo nesorazmerno upravno breme za lokalne in regionalne oblasti ⁽¹⁰⁾. Poleg tega je področje uporabe ureditve zaradi sklicevanja na vsebinsko nedoločene kode CPV v Prilogi XIV nejasno;

⁽⁶⁾ Sporočilo Komisije Uspešno izvajanje javnega naročanja v Evropi in za njo z dne 3.10.2017 (COM(2017) 572).

⁽⁷⁾ Anketa OR ter Sveta evropskih občin in regij.

⁽⁸⁾ Priporočilo Komisije 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 (UL L 124, 20.5.2003, str. 36).

⁽⁹⁾ Zadevi C-410/14 Falk Pharma in C-9/17 Tirkkonen.

⁽¹⁰⁾ Mnenje o učinkovitosti in uspešnosti javnih naročil (podpora za mlade in socialno pomoč), ki jo je 14. marca 2019 objavila platforma REFIT na zahtevo nizozemskega ministrstva za zdravje, socialne zadeve in šport.

25. meni, da se z razpisi po sklopih zlasti spodbujajo mala in srednja podjetja ter gospodarstvo srednje velikih podjetij, zato je to dober pristop; opozarja, da se lahko zaradi manj uspešnih podjetij ali preveč razdrobljenih sklopov povečata upravno breme in breme usklajevanja naročnikov;

Čezmejni nakupi blaga in storitev

26. ugotavlja, da se je skupni delež čezmejnega naročanja zmanjšal s 5,95 % leta 2013 na 3,4 % leta 2017 ⁽¹¹⁾;
27. poudarja, da je treba pri razlagi koncepta javnih naročil uporabiti funkcionalni pristop. Vendar tudi pri funkcionalni obravnavi pri izračunu vrednosti naročila ni mogoče sešteti različnih vrst storitev načrtovanja, lahko pa se obravnavajo kot ločena naročila; pojasnjuje, da je to še posebej pomembno za zaščito in večjo udeležbo malih in srednjih podjetij v postopkih javnega naročanja;
28. poziva Komisijo, naj sprejme celovitejše smernice o postopkih elektronskega javnega naročanja, da se okrepi pravna varnost in izboljša udeležba malih in srednjih podjetij pri elektronskem javnem naročanju;
29. poudarja, da določba iz člena 10(h) direktive o javnem naročanju (Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹²⁾) odraža velik pomen neprofitnih dobrodelnih organizacij, ki pride do izraza zlasti v obliki prostovoljnega dela ob nesrečah; meni, da lahko države članice v nacionalnem pravu izrecno določijo, katere organizacije veljajo za neprofitne organizacije, če se z nacionalnim pravom zagotovi, da te organizacije izpolnjujejo merila, ki jih je določilo Sodišče Evropske unije ⁽¹³⁾;
30. poudarja, da je 70 % sodelujočih v anketi OR ter Sveta evropskih občin in regij navedlo, da zaradi majhnega števila ponudb iz drugih držav članic čezmejni nakupi ne prinašajo dodane vrednosti, le 24 % pa jih je navedlo, da čezmejni nakupi krepijo konkurenco in ponujajo boljšo izbiro; opozarja na ugotovitve poročila mreže regionalnih središč, da nekateri sektorji, zlasti na socialnem področju, po svoji naravi nimajo čezmejne razsežnosti, zato ni potrebnega pomena za notranji trg;
31. se načeloma strinja s ciljem Komisije, da je treba število čezmejnih postopkov javnega naročanja zvišati; opozarja, da sta vzroka za majhen delež čezmejnih naročil med drugim zahteva po razpisni dokumentaciji v več jezikih, kar terja veliko časa in virov, nujno pa se povečajo tudi stroški, ter različne razlage direktiv o javnem naročanju v državah članicah;
32. pojasnjuje, da so med glavnimi vzroki tudi različni standardi in predpisi, ki jih države članice uporabljajo na primer na področju delovnega prava, varnosti in zdravja pri delu in gradbeništva; ti potencialne tuje ponudnike ter zlasti mala in srednja podjetja, ki pogosto nimajo potrebnih dejanskih in pravnih virov za izpolnjevanje zahtev drugih držav članic, odvrta od oddaje ponudb;
33. poudarja, da podjetja zelo pogosto ustanovijo hčerinske družbe v drugih državah članicah, da bi bila bližje lokalnim trgom. Pri naročilih na lokalni in regionalni ravni ponudbe običajno oddajo hčerinske in ne matične družbe. Te transakcije niso vključene v statistiko čezmejnih javnih naročil;
34. nazadnje zlasti poudarja težave, ki jih imajo ponudniki pri izpolnjevanju različnih zahtev držav članic glede certifikatov in elektronskih podpisov prek meja, zato je treba zagotoviti skupne smernice za oblikovanje skupnih regulativnih in informacijskih sistemov ter vzpostavitev elektronskih platform, ki bi omogočale sodelovanje subjektov in podjetij s sedežem v različnih obmejnih državah;

Ukrepi za izboljšanje izvajanja

35. opozarja, da je profesionalizacija, ki jo je napovedala Komisija, torej usposabljanje uslužbencev v javni upravi, izključno v organizacijski pristojnosti držav članic ter zlasti lokalnih in regionalnih oblasti; je zaskrbljen, da bi nadaljnje smernice in priročniki Komisije o profesionalizaciji javnih naročnikov (kot je na primer trenutno načrtovani obsežen evropski okvir za profesionalizacijo) za naročnike z že tako obsežnim regulativnim okvirom pomenili dodatno upravno breme;

⁽¹¹⁾ Evropski parlament, tematski sektor za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja, Contribution to Growth. European Public Procurement. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses, januar 2019.

⁽¹²⁾ UL L 94, 28.3.2014, str. 65.

⁽¹³⁾ Sodba Sodišča v zadevi C-465/17 z dne 21. marca 2019.

36. pozdravlja končni akcijski načrt partnerstva za inovativna in odgovorna javna naročila v okviru agende za mesta ⁽¹⁴⁾ z dne 26. oktobra 2018 in podpira zlasti priporočila, naslovljena na EU, v zvezi s potrebo po premisleku o financiranju EU za skupna čezmejna javna naročila, javna naročila inovativnih rešitev, strateško javno naročanje, zlasti socialna javna naročila (tj. uporaba socialnih določb in meril za dodelitev v razpisnih postopkih in pri oddaji javnih naročil) in krožna javna naročila, priporočila, naslovljena na države članice, naj vlagajo v krepitev zmogljivosti na področju inovativnih in odgovornih javnih naročil ter priporočila, naslovljena na države članice in mesta, naj okrepijo usposabljanje o krožnih javnih naročilih ter inovativnih in odgovornih javnih naročilih;
37. meni, da mora EU zagotoviti skladnost različnih evropskih političnih področij, ki urejajo javno naročanje, konkurenco in državne pomoči, da bi s tem okrepili EU kot industrijsko središče in konkurenčnost evropskih podjetij v globaliziranem svetu;
38. poziva Komisijo, naj začne postopek za zanesljive in jasne oznake in certifikate, priznane po vsej EU, zlasti na področju okoljske neoporečnosti, da bi naročnikom na lokalni in regionalni ravni zagotovili pravno varnost in jih razbremenili;
39. opozarja, da je razvoj lastnih elektronskih sistemov in nacionalnih portalov javnega naročanja deloma povzročil težave z združljivostjo med državami članicami in tudi v njih; z razvojem popolnoma združljivih sistemov bi postopek javnega naročanja lahko bistveno poenostavili in pospešili;
40. nazadnje poudarja, da z direktivami ni bila izpolnjena glavna potreba po obsežni poenostavitvi za lokalne in regionalne oblasti; vendar zaradi kontinuitete in zgoraj navedenih razlogov meni, da se je treba v prihodnjih letih nujno izogniti novi zakonodajni reformi.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/final_action_plan_public_procurement_2018.pdf

Mnenje Evropskega odbora regij – Boljše pravno urejanje: pregled stanja in ohranjanje naše zavezanosti

(2020/C 39/10)

Poročevalec: Olgierd Geblewicz (PL/EPP), predsednik Zahodnopomorskega vojvodstva**Referenčna dokumenta:** COM(2019) 178 final

SWD(2019) 156 final

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Ugotovitve

1. pozdravlja pregled stanja na področju ukrepov za boljše pravno urejanje, ki ga je izvedla Evropska komisija, in poudarja, da boljše pravno urejanje ne sme biti prikrit načrt za deregulacijo in da je skupaj s preglednim in vključujočim oblikovanjem politik, ki temelji na dejstvih, nujno glede na sedanje napade na demokracijo in odločanje na podlagi kompromisov. Hkrati poudarja, da orodja za boljše pravno urejanje sicer nikoli ne bi smela nadomestiti demokratičnega političnega odločanja, vendar so že po svoji naravi povezana s „stroški“ (z vidika časa, človeških virov ipd.), zato jih je treba tudi oblikovati tako, da so učinkovita. Boljše pravno urejanje mora biti skupno prizadevanje vseh ravni uprave, zato zlasti pozdravlja priznanje, da je treba lokalne in regionalne oblasti ter Odbor regij bolj neposredno vključiti v politični proces EU;
2. meni, da je treba državljanom Evropske unije zagotoviti kakovostno in jasno zakonodajo, ki bo prispevala evropsko dodano vrednost, naslovnike dobro seznaniti z njenimi cilji in spremljati njene učinke. Ker lokalne in regionalne oblasti izvajajo in uporabljajo približno 70 % zakonodaje EU, hkrati pa so najbližje državljanom, morajo biti neposredno vključene v oblikovanje dobrih pravnih predpisov EU in ocenjevanje njihove učinkovitosti. Za izvajanje zakonodaje in zaupanje v EU je ključno, da državljani razumejo cilj predpisov in koristi, ki jim jih prinašajo. Zato bi morale biti lokalne in regionalne oblasti, ki uživajo zaupanje državljanov, v celoti vključene v proces komunikacije, ki zajema razumljivo obveščanje in pojasnjevanje smisla predpisov na lokalni ravni. V zvezi s tem ima OR ključno vlogo kot uradni posrednik med institucijami EU ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi;
3. ugotavlja, da je kakovost zakonodaje eden glavnih temeljev za uspeh evropskega povezovanja. Evropa bo močna, delovanje njenih institucij zakonito, politika učinkovita, državljani pa dejavni in vključeni v postopek odločanja, če bo pristop k upravljanju omogočal sodelovanje med različnimi ravni upravljanja za izvajanje politik EU in učinkovito izvrševanje zakonodaje, pa tudi za iskanje družbeno sprejemljivih odgovorov na globalne izzive. V tem smislu podpira tudi ugotovitev Evropske komisije, da kvantitativni pristopi (namenjeni zmanjšanju t. i. upravnega bremena za določen odstotek) niso primerni za obravnavo zapletenosti in raznolike narave zakonodaje EU ter njenega učinka na različnih ravneh. Zato podpira tudi priporočilo projektne skupine za subsidiarnost, da bi morale biti vprašanje gostote predpisov glede na njihovo dodano vrednost glavni element programa ustreznosti in uspešnosti predpisov (REFIT). V zvezi s tem podpira tudi zavezo prihodnje predsednice Komisije, da bo leta 2020 pripravila konferenco o prihodnosti Evrope, in želi spomniti na svojo željo, da se ga v celoti vključi v vse razprave o izboljšanju upravljanja EU, ter na svoj predlog stalnega in strukturiranega sistema dialoga z državljani, da se okrepi demokratično delovanje EU;
4. meni, da je agenda za boljše pravno urejanje instrument za pomoč pri izboljšanju politike EU ter podlaga za sprejemanje pravočasnih in preudarnih političnih odločitev, ki zagotavljajo, da bodo institucije EU sprejemale zakonodajo, ki bo imela več pozitivnih kot negativnih učinkov, kar pomeni, da bodo ukrepi temeljili na dejstvih, bodo dobro zasnovani ter bodo prinašali otipljive in trajne koristi državljanom, podjetjem in družbi kot celoti. To velja tako za novo kot tudi za obsežno veljavno zakonodajo EU. Zaveda se, da je ta instrument dejansko začetek procesa, katerega cilj je razviti najboljše mehanizme za pripravo zakonodaje;

5. priznava, da ima Evropska komisija zaradi svojih pristojnosti, določenih v Pogodbah, in človeških virov ključno vlogo v politiki boljšega pravnega urejanja. Ob tem pa opozarja, da tega ni mogoče doseči le s prizadevanji na ravni EU. Odločno poudarja, da ima sodelovanje z lokalnimi in regionalnimi oblastmi velik potencial, ki še vedno ni v celoti izkoriščen, OR pa je seveda njihova platforma;
6. opozarja na obveznost Unije, da v skladu s členom 5 Pogodbe o Evropski uniji o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti sprejema zakonodajo le na področjih deljene pristojnosti, če in kadar ciljev posamezne politike ni mogoče v zadostni meri uresničiti na ravni držav članic, njihovih regij ali lokalnih oblasti. Podpira ugotovitve projektne skupine za subsidiarnost in sorazmernost ter predlog za bolj odprt postopek oblikovanja politik z okrepljenim sodelovanjem vseh ravni uprave na podlagi novega pristopa k načelu subsidiarnosti, ki temelji na „aktivni subsidiarnosti“;
7. poudarja, da v sedanji ureditvi lokalne in regionalne oblasti niso neposredno vključene v pogajanja med Evropskim parlamentom in Svetom v okviru zakonodajnega postopka, prav tako pa niso neposredno vključene v formalen mehanizem za nadzor subsidiarnosti. Vendar pa želi spomniti na svojo pravico, da vložijo tožbo pred Evropskim sodiščem, če meni, da je bilo kršeno načelo subsidiarnosti, in da lahko to možnost izkoristi za okrepitev svojih političnih sporočil o obravnavanem vprašanju ter ima tako pomembno vlogo pri zagotavljanju, da se upošteva mnenje lokalnih in regionalnih oblasti. Evropsko komisijo poziva, naj preuči možnosti za tesnejše vključevanje regionalnih parlamentov v te procese, na primer z njihovim formalnim sodelovanjem v mehanizmu zgodnjega opozarjanja ali z razširitvijo sistema rumenih in rdečih kartonov na regionalne parlamente, da bodo lahko pozitivno prispevali k razvoju aktivne subsidiarnosti;
8. opozarja, da sta v postopku za izboljšanje zakonodaje ključna njeno spremljanje in ocenjevanje. Poudarja, da se novi predpisi pogosto začnejo izvajati, še preden se učinki predhodno veljavne zakonodaje v celoti in pravilno ocenijo. Lokalne in regionalne oblasti uporabljajo večino zakonodaje EU, zato najbolje poznajo njene učinke na državljane v praksi;
9. pozdravlja poziv Komisije, naj se ukrepi v okviru programa ustreznosti in uspešnosti predpisov izboljšajo z večjo vključitvijo OR;
10. poudarja, da ima zaradi stikov z obstoječimi mrežami, ki združujejo predstavnike lokalnih in regionalnih oblasti v državah članicah, veliko možnosti za posvetovanje in komuniciranje z lokalnimi skupnostmi;

Instrumenti za boljše pravno urejanje ter vloga lokalnih in regionalnih oblasti pri izboljšanju njihove uporabe

11. opozarja, da so lahko posvetovanja z deležniki pomemben prispevek k vsebini zakonodaje in povečujejo legitimnost predpisov, kar pomeni, da krepijo njihovo sprejemanje, s čimer lahko prispevajo k njihovem bistveno učinkovitejšemu izvajanju. Zato pozdravlja pobudo za oblikovanje portala Povejte svoje mnenje!, namenjenega komuniciranju in posvetovanju z državljani. Ugotavlja pa, da odzivi posameznih državljanov zaenkrat predstavljajo le majhen delež prispevkov, kar je verjetno posledica dejstva, da portal in postopki posvetovanj še niso splošno znani. Zato poziva k okrepitvi ukrepov za obveščanje o takšnih posvetovanjih in za njihovo spodbujanje, tudi na podlagi sodelovanja z lokalnimi in regionalnimi oblastmi. Poleg tega predlaga, da se predvidijo specifična, usmerjena posvetovanja za lokalne in regionalne oblasti, zlasti na tematskih področjih, ki so zanje zelo pomembna. V tem okviru bi lahko sodelovanje OR, ki lahko izkoristi svoje stike v mrežah predstavnikov regionalnih in lokalnih oblasti, omogočilo doseganje večjega števila posameznikov in institucionalnih akterjev, kar bi izboljšalo rezultate posvetovanj;
12. ugotavlja, da je temeljni instrument za krepitev legitimnosti in preglednosti pravne ureditve ocena njenih učinkov, zato podpira namero Komisije, da pri tem ocenjevanju posebno pozornost nameni subsidiarnosti in sorazmernosti. Opozarja, da lahko lokalne in regionalne oblasti na tem področju zagotovijo posebej dragocene informacije;
13. poudarja, da je treba še naprej razvijati kazalnike za oceno učinka, ob upoštevanju instrumentov, ki zajemajo podnacionalno raven, zlasti kazalnike, ki se uporabljajo za pripravo politik, na primer v zvezi s cilji trajnostnega razvoja ali pregledom socialnih kazalnikov. Na podlagi tega se bodo evropski, nacionalni, regionalni in lokalni organi lahko seznanili z ocenami učinka v različnih regijah, poleg tega pa bodo lahko opredelili področja, na katerih je treba izboljšati zakonodajo in oblikovanje politik na lokalni ravni;
14. opozarja, da ima lahko zakonodaja zaradi razlik med evropskimi regijami asimetrične teritorialne učinke. V prvih ocenah učinka bi bilo treba opredeliti, ali ima izvajanje politik teritorialne posledice, ki jih je treba upoštevati že v zgodnji fazi zakonodajnega procesa, zato bi morala biti stalna praksa vseh direktoratskih in služb Komisije, da ta vidik analizirajo med pripravo zakonodaje. Tako bi lahko bolje ocenile najboljše načine za doseganje svojih političnih ciljev in po potrebi izvedle več poglobljenih ocen teritorialnega učinka zakonodaje. Poleg tega bi se vsi direktorati Komisije tako boljše zavedali potencialnih teritorialnih in geografskih posledic svojih političnih odločitev;

15. želi spomniti, da je leta 2018 začel izvajati pilotni projekt za vzpostavitev mreže regionalnih središč za zbiranje lokalnih in regionalnih podatkov o izvajanju politik EU na podlagi posebnih vprašalnikov (RegHub). Z zadovoljstvom ugotavlja, da je Komisija v sporočilu o boljšem pravnem urejanju izrazila podporo temu projektu. Poziva k nadaljnjim prizadevanjem za izboljšanje tega projekta in – po pozitivni oceni pilotne faze – njegovi trajni vključitvi v sistem oblikovanja politik in zakonodaje EU;
16. OR odločno podpira cilje platforme REFIT, v katero je kot član skupine deležnikov vključen že od njene ustanovitve leta 2015. Zavzema se za širitev mandata te platforme v skladu s predlogi projektne skupine za subsidiarnost, ki je opredelila več težav, zaradi katerih OR ne more učinkoviteje prispevati k delovanju platforme. Poudarja, da je OR kot posvetovalni organ najprimernejši za pripravo vsebinskih prispevkov, vendar zaradi zelo specifične in tehnične narave vlaganja predlogov v okviru platforme ter kratkega roka za predložitev prispevkov ne more izkoristiti svojega potenciala in prispevati v ustreznem obsegu. Poudarja tudi, da lahko mreža regionalnih središč v okviru OR pomembno prispeva k ciljem platforme REFIT;

Priporočila OR

17. ceni dosedanja prizadevanja Evropske komisije za pregled veljavnih predpisov in priporoča pripravo sektorskih načrtov za pregled zakonodaje, da se zagotovi skladno in sistematično uresničevanje ciljev, ki jih je določila. Hkrati poudarja, da je tako pri ocenjevanju veljavnih predpisov kot pri oblikovanju novih nujna krepitev sodelovanja na več ravneh, ki bo temeljilo na medsebojnem zaupanju. OR meni, da bi to sodelovanje moralo zajemati aktivno udeležbo regij in lokalnih oblasti že od faze določitve letnega delovnega programa Evropske komisije dalje ter njihovo vključevanje v letno načrtovanje ocenjevanja in spremljanja izvajanja zakonodaje, zlasti ko gre za teritorialni učinek;
18. poudarja, da je treba okrepiti uporabo načel subsidiarnosti in sorazmernosti pri odločanju na ravni EU v okviru splošnejše agende za boljše pravno urejanje. OR poziva, naj se načeli subsidiarnosti in sorazmernosti prednostno obravnavata, tako da se načelo subsidiarnosti izvaja aktivno, kot način za zagotovitev, da se v okviru obstoječih pristojnosti na ravni EU v celoti upošteva prispevek od spodaj navzgor. Ti načeli se morata obravnavati kot temelj za proces odločanja v EU, tudi na podlagi tesnega sodelovanja z OR kot institucionalnim predstavnikom lokalnih in regionalnih oblasti, odgovornih za neposredno izvajanje velikega dela evropskega prava;
19. poudarja, da si platforma REFIT glede metodologije dela prizadeva za vključitev tehnične in politične ravni v isti okvir. Hkrati ugotavlja, da se OR, ki zastopa lokalne in regionalne politične oblasti, obravnava kot interesna skupina, s čimer se ne upošteva ajo značilnosti njegove sestave. Zato poziva k preoblikovanju metodologije, da bi bili predstavniki OR bolj neposredno vključeni v politični proces opredeljevanja ciljev politik platforme in v izbiro predpisov, ki jih je treba analizirati. To bi članom OR, ki sodelujejo pri platformi, omogočilo, da v celoti izkoristijo svoje izkušnje in znanje na področju izvajanja evropske zakonodaje in njenega vpliva na državljane, hkrati pa ustvarilo povezavo z mrežami OR;
20. ponavlja, da je za lokalne in regionalne oblasti pomembno, da lahko predpise EU prilagajajo lokalnim in regionalnim razmeram in se tako izognejo ustvarjanju nepotrebnih upravnih formalnosti, omejitev ali finančnih bremen. Projektna skupina za subsidiarnost in sorazmernost opozarja, da se je gostota predpisov povečala, kar zmanjšuje manevrski prostor za tolmačenje, ki bi moral obstajati pri izvajanju direktiv. To Komisiji otežuje boljše in učinkovitejše pravno urejanje, zato je treba to vprašanje obravnavati pri prihodnjem delu na tem področju;
21. priporoča tudi spremembo strukture platforme REFIT, tako da se tudi strokovnjaki z lokalne in regionalne ravni vključijo v delo skupine nacionalnih strokovnjakov in skupine, ki združuje predstavnike interesnih skupin. To bi bil še en način za izpolnitev priporočil delovne skupine za krepitev vloge lokalnih in regionalnih oblasti v procesu priprave zakonodaje, ki so zajeta v sporočilu Komisije;
22. opozarja na zavezo Evropske komisije, da bo poglobila sodelovanje z Odborom regij, pa tudi z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in predstaviškimi združenji. Po uspešnem zaključku pilotne faze lahko mreža regionalnih središč (RegHub) postane ključni kanal za krepitev tega sodelovanja. Ugotavlja, da bi v ta namen morali Komisija, OR in vsi drugi akterji skupaj s središči opredeliti časovne načrte, vsebinska področja politik in pomen za regije in mesta. V zvezi s tem poziva Evropsko komisijo, naj se dejavnosti vključi v pilotno fazo projekta;

23. poziva Evropsko komisijo, naj preuči možnost širitve mreže regionalnih središč po zaključku pilotne faze. Z razvojem mreže, v kateri bi sodelovalo približno 280 regij, bi se bistveno povečala dodana vrednost, ki jo lahko prinese ta projekt. Vseevropska mreža regionalnih središč bi lahko postala pomemben instrument za premagovanje nekaterih izzivov, s katerimi se trenutno sooča projekt boljšega pravnega urejanja, številne regije pa so pokazale veliko zanimanje za sodelovanje v pilotni fazi projekta. Vendar bi razvoj in vzdrževanje takšne mreže zahtevala naložbe v finančne in človeške vire ter neposredno finančno podporo tistim regijam, ki se nameravajo notranje organizirati tako, da bi lahko trajno prispevale k dejavnostim mreže po zaključku pilotne faze;
24. pozdravlja podpis novega medinstitucionalnega sporazuma o boljši pripravi zakonodaje med Evropskim parlamentom, Svetom in Komisijo leta 2016 in izraža zadovoljstvo, ker se je s sporazumom povečal nadzor nad postopkom sprejemanja delegiranih in izvedbenih aktov. Ob tem pa poudarja, da institucije sporazuma, ki so ga podpisale, ne izvajajo v celoti in da OR žal ni bil vključen v njegovo pripravo. Opozarja, da bi bilo glede na zgoraj navedeno dejansko v splošnem institucionalnem interesu EU, da Evropski odbor regij vključi v vse prihodnje revizije medinstitucionalnega sporazuma;
25. poziva k širitvi Odbora za regulativni nadzor, tako da se vanj vključi stalni član, ki ga imenuje OR. To je nujno potrebno, da bo ta odbor upošteval tudi stališče regionalne in lokalne ravni v zvezi z zakonodajo EU. Meni, da lahko le okrepljena in formalno opredeljena vloga lokalnih in regionalnih oblasti ter OR v procesu oblikovanja politik in zakonodaje EU prispeva k večji učinkovitosti predpisov in spoštovanju načel subsidiarnosti in sorazmernosti ter s tem poveča njihovo legitimnost;
26. poziva Evropski parlament in Svet, naj opravita oceno učinka vseh temeljnih sprememb, ki jih obe instituciji predlagata med zakonodajnim postopkom. Poleg tega poziva, naj se pred sprejetjem dokončne odločitve v sodelovanju z vpletenimi institucijami ponovno ocenijo ekonomske, socialne in okoljske posledice ter regulativna obremenitev, če se doseženi dogovor bistveno razlikuje od prvotne ocene učinka Komisije. OR poziva, naj ga v takšnih primerih redno obveščajo o napredku pogajanj med Evropskim parlamentom in Svetom ter o njihovem vplivu na prvotni predlog uredbe, v primeru večjih sprememb pa naj se z njim ponovno posvetujejo, kadar je to mogoče;
27. poziva Komisijo, naj pri prihodnjih ocenah učinka poleg analize finančne obremenitve, ki jo nek nov pravni akt pomeni za javni sektor, opravi tudi teritorialno analizo. Tako bi razmislek o tem, ali je pravni akt EU najprimernejši instrument, lahko temeljil na bolj informirani osnovi;
28. podpira Evropsko komisijo v njeni prošnji državam članicam, naj predložijo razloge za vsakršno predvideno vključitev posebnih zahtev na nacionalni ravni v postopek prenosa evropskega prava v nacionalno zakonodajo (čezmerno prenašanje). V takšnih primerih in zlasti, če tovrstne zahteve povečujejo breme za podnacionalne ravni pri izvajanju prava EU, bi morale države članice čim prej obvestiti Evropsko komisijo in Odbor regij, da se omogoči ustrezen dialog o tem vprašanju;
29. poziva, naj se OR vključi v naslednji medinstitucionalni sporazum o boljši pripravi zakonodaje, ki ga bodo v prihodnosti sklenili Evropski parlament, Svet in Evropska komisija, v obliki posebnega protokola za sporazum z Odborom regij, zlasti glede izvajanja nekaterih mehanizmov za ocenjevanje in posvetovanje;
30. poziva Evropsko komisijo, naj v sodelovanju z OR lokalne in regionalne oblasti obvešča o postopkih in orodjih za boljše pravno urejanje in naj jih usposablja na tem področju. Pri tem naj upošteva že obstoječe pobude za obveščanje in usposabljanje v državah članicah, ki jih izvajajo regije ali njihova predstavniška združenja, da bi spodbudila povezovanje, sinergije ter izmenjavo informacij in primerov najboljše prakse med odgovornimi za te pobude ter prek OR tudi med njimi in Evropsko komisijo;
31. priporoča Komisiji, naj v okviru boljšega pravnega urejanja razvije zasnove komuniciranja, katerih cilj bo državljanom razumljivo, smiselno in dovolj zgodaj pojasniti, zakaj so prihodnji težavni ali sporni zakonodajni predlogi nujni in smiselni;
32. poziva, naj se upoštevajo regije z zakonodajnimi pristojnostmi in zagotovi, da bodo polno in neposredno sodelovale pri sprejemanju zakonodajnih aktov, ki se nanašajo na področja v njihovi pristojnosti;

33. se strinja z Evropsko komisijo, da so za boljše pravno urejanje potrebna skupna prizadevanja, hkrati pa poudarja, da gre za pobudo na več ravneh, za katero si morajo deliti odgovornost vse ravni upravljanja. Zato Evropski komisiji priporoča, naj spremeni smernice za boljše pravno urejanje ter teritorialno razsežnost vključi v postopke in orodja, predvidene v programu za celoten politični cikel, tudi na podlagi ustreznega posvetovanja z mrežami regij in lokalnih oblasti, ki jih usklajuje OR;
34. poudarja, da dobro pravno urejanje pomeni tudi dobro komunikacijo z državljani o razlogih, pomenu in koristih zakonodaje, česar zaradi komunikacijskih, jezikovnih in kulturnih ovir ter razdalje ni mogoče učinkovito izvajati na ravni EU in nacionalni ravni. Zato priporoča, naj Evropska komisija pri komunikaciji v zvezi s pripravo zakonodaje že od samega začetka zakonodajnega postopka tesno sodeluje z Odborom regij kot predstavnikom lokalnih skupnosti, katerega soustanovitelji so združenja lokalnih in regionalnih oblasti po vsej EU. Tako bo komunikacija razumljiva tistim, ki jih evropsko pravo neposredno zadeva, kar bo prispevalo k pozitivnemu odnosu do evropskih institucij in zakonodaje, ki jo ustvarjajo.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Aktivno in zdravo staranje

(2020/C 39/11)

Poročevalka: Birgitta SACRÉDEUS (SE/EPP), članica okrožnega sveta, Dalarna

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Politične prednostne naloge

1. zahteva konkreten zdravstveni program in prednostno proračunsko obravnavo ukrepov za spodbujanje zdravja, preprečevanje bolezni ter zmanjšanje neenakosti na področju zdravja v raziskovalnih programih EU po letu 2020, med drugim v programu Obzorje Evropa;
2. izraža podporo evropskemu partnerstvu za inovacije za dejavno in zdravo staranje ter pričakuje, da bo Komisija to pobudo še naprej podpirala. Inovacije na področju podpornih tehnologij so pomembna spodbuda, ki starejšim omogoča aktivno in zdravo življenje. Evropski odbor regij zato podpira raziskave in razvoj na tem področju;
3. poziva vse lokalne in regionalne oblasti, naj izkoristijo priložnosti, ki jih ponuja uporaba e-zdravja in digitalizacije, ter naj si bolj prizadevajo za posodobitev zdravstvenega varstva in oskrbe za vse starostne skupine, pri čemer naj uporabijo digitalne inovacije za zmanjšanje neenakosti na področju zdravja in izboljšajo dostop do zdravstvenega varstva, zlasti na redko poseljenih območjih;
4. predlaga, da se lokalne in regionalne oblasti vključijo v razvoj starejšim prijaznega okolja, samostojnega življenja, skupnostne oskrbe in dostopnosti v prostorskem načrtovanju;
5. je prepričan, da staranje prinaša neslutene priložnosti, in podpira ukrepe v okviru evropske strategije za gospodarstvo starejših, saj zaradi daljšanja pričakovane življenjske dobe nastaja trg za cenovno dostopne nove proizvode in storitve v podporo aktivnemu in zdravemu staranju;
6. poudarja, da je za uspešen razvoj in izvajanje novih, inovativnih in trajnostnih rešitev bistveno, da evropska industrija kot partnerica tesno sodeluje z regionalnimi in lokalnimi predstavniki;
7. meni, da bodo za spopadanje z izzivi demografskih sprememb potrebne raziskovalne dejavnosti in dejavna evropska industrija, da bi prenovili oziroma na novo zasnovali in ustvarili inovativne rešitve za starajoče se prebivalstvo, pa naj gre pri tem za izdelke za vsakodnevno uporabo, infrastrukturo, tehnologijo ali programsko opremo; v tem vidi priložnost za EU, da zavzame vodilni položaj na področju srebrnega gospodarstva, kar bi prineslo lokalna delovna mesta in blaginjo ter omogočilo izvoz revolucionarnih inovacij v tujino;
8. opozarja na svoje institucionalno sodelovanje z regionalnim uradom Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo ter poziva lokalne in regionalne politike, naj se seznani z možnostmi, ki jih ponujajo sporazumi o sodelovanju med OR in SZO, ter mreže v okviru SZO, kot sta Zdrava mesta in Regije za zdravje;
9. poudarja, da je večanje števil let zdravega življenja eden od glavnih ciljev zdravstvene politike EU, saj se tako izboljša položaj vsakega posameznika, obenem pa zmanjšajo izdatki za javno zdravstvo ter poveča verjetnost, da bodo ljudje tudi v starosti lahko delovno aktivni;
10. se strinja z oceno Svetovne zdravstvene organizacije ⁽¹⁾, da na aktivno in zdravo staranje vplivajo naslednji dejavniki: (1) zdravstveni in socialni sistemi, (2) vedenjski dejavniki, (3) osebni dejavniki, (4) fizično okolje, (5) socialno okolje in (6) ekonomski dejavniki; poudarja, da lahko ustrezni ukrepi na teh področjih pozitivno prispevajo k razvoju evropskega trga za srebrno gospodarstvo;

⁽¹⁾ https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=F15F61D4E71955EDF2E37D4E8CFE8698?sequence=1.

11. izpostavlja pomembno vlogo, ki jo imajo socialni partnerji pri omogočanju aktivnega življenja in zdravega staranja, ter glede tega opozarja na okvirni sporazum o aktivnem staranju in medgeneracijskem pristopu, ki so ga evropski socialni partnerji sprejeli leta 2017. Ta določa, da je treba izvajati ukrepe, ki naj bi starejšim delavcem pomagali, da do upokojitvene starosti ostanejo zdravi in aktivni na trgu dela, kar prispeva k zdravemu in aktivnemu staranju;

Statistično ozadje

12. ugotavlja, da je po ocenah 1. januarja 2017 v EU-28 živelo 511,5 milijona ljudi. Delež mladih (0–14 let) v EU-28 je bil 15,6 %, delovno sposobnega (v starosti 15–64 let) pa je bilo 64,9 % prebivalstva. Delež starejših (nad 65 let) je bil 19,4 % (kar je za 2,4 odstotne točke več kot v letu 2007);

Evropsko partnerstvo za inovacije za dejavno in zdravo staranje ter sporočilo o digitalni preobrazbi zdravstva

13. ugotavlja, da je Komisija maja 2017 opravila vmesni pregled strategije za enotni digitalni trg in aprila 2018 objavila sporočilo ⁽²⁾ o digitalni preobrazbi zdravstva in zdravstvenega varstva na enotnem digitalnem trgu ⁽³⁾. V sporočilu so bila poudarjena tri prednostna področja za digitalno preobrazbo zdravstva in zdravstvenega varstva:

- varen dostop do zdravstvenih podatkov in njihova izmenjava prek meja,
- boljši podatki za napredek pri raziskovanju, preprečevanju bolezni ter individualiziranem zdravstvenem varstvu in oskrbi,
- digitalna orodja za krepitev vloge državljanov in oskrbo, osredotočeno na posameznika;

14. opozarja, da je partnerstvo prispevalo k obsežni uvedbi čezmejnih digitalnih storitev zdravstvenega varstva in oskrbe;

Pomen za lokalno in regionalno raven ter za OR

15. ugotavlja, da so v 20 od 28 držav članic regionalne oblasti vsaj delno odgovorne za zdravstvene sisteme (pogosto pa tudi za sisteme socialnega varstva). Iz njihovih proračunov se krijejo stroški kroničnih bolezni in vse večji stroški dolgotrajne oskrbe;
16. ugotavlja, da hkrati lokalne in regionalne oblasti določajo, zagotavljajo in upravljajo več storitev, ki pozitivno učinkujejo in vplivajo na okoliščine staranja ljudi v njihovi skupnosti. S pametnimi preventivnimi ukrepi na področju zdravstvenega varstva in oskrbe, spodbujanjem zdravega načina življenja, ozaveščanjem in usmerjenimi kampanjami obveščanja lahko lokalne in regionalne oblasti dosežejo vse ljudi ter jim pomagajo ohraniti zdravje v starosti oziroma podaljšati leta zdravega življenja. Poleg tega lahko razvijejo inovativno sodelovanje onkraj svojih pristojnosti in tako podprejo razvoj rešitev, ki z integriranimi oblikami zdravstvenega varstva v središče postavljajo potrebe posameznika;
17. poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri zasnovi in spodbujanju inovacij, ki starejšim olajšajo življenje. Z vlaganjem v srebrno gospodarstvo, spodbujanjem inovativnih rešitev za oskrbo na domu ter spodbujanjem samopomoči in digitalnega zdravstva lahko „demografski cunami“ spremenijo v resnično priložnost za izboljšanje javnih storitev in hkrati tudi za spodbujanje ustvarjanja novih delovnih mest;

Fiskalna stabilnost in odhodki, povezani s staranjem

18. opozarja na sklepe Sveta za ekonomske in finančne zadeve ⁽⁴⁾, ki države članice poziva, naj izvajajo priporočila v okviru evropskega semestra, povezana z vzdržnostjo javnih financ, ter tridelno strategijo za obvladovanje gospodarskih in proračunskih posledic staranja prebivalstva z zmanjševanjem javnega dolga, dviganjem stopenj zaposlenosti in produktivnosti ter z reformo pokojninskih sistemov in sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe;

Dolgotrajna oskrba ter zdravstveni in socialni delavci

19. želi opozoriti na zaskrbljujoče poročilo o dolgotrajni oskrbi ⁽⁵⁾, ki ga je leta 2018 naročil GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje, ter na njegove izsledke: (1) storitve nege na domu in skupnostne oskrbe so še vedno premalo razvite in težko dostopne, (2) zaradi pomanjkanja cenovno dostopnih alternativ je vse več neformalne oskrbe, kar negativno vpliva na ženske in njihov položaj na trgu dela, (3) v sektorju dolgotrajne oskrbe primanjkuje usposobljene delovne sile ter (4) socialno in zdravstveno varstvo postajata vse bolj razdrobljena, kar dolgoročno vpliva na trajnost;

⁽²⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-enabling-digital-transformation-health-and-care-digital-single-market-empowering>

⁽³⁾ OR se je na to sporočilo odzval z mnenjem o digitalizaciji zdravstva.

⁽⁴⁾ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2018/05/25/public-finances-conclusions-on-age-related-spending/>

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8128&furtherPubs=yes>

20. se zaveda, da lahko pomanjkljivosti na področju socialnega varstva in sodelovanja s primarnim zdravstvenim varstvom vodijo v neprimerno uporabo zdravstvenih storitev, na primer prevozov z reševalnimi vozili, obiskov bolnišničnih ambulant nujne medicinske pomoči ter nesorazmerno dolgega bivanja starejših v bolnišnici. Razlog za te pomanjkljivosti sta lahko slabo usklajevanje in skladnost med bolnišnicami in sektorjem oskrbe;
21. poziva k novi razpravi o povezovanju storitev socialnega in zdravstvenega varstva, da bi zagotovili pravočasen odpust bolnikov iz bolnišnice, da meje pristojnosti ne bi ovirale pretoka informacij in da bi se omogočile celovite rešitve oskrbe; v zvezi s tem poziva tudi k boljšemu usklajevanju med bolnišničnim sektorjem in sektorjem oskrbe, da se zagotovi skladnost zdravljenja in oskrbe. Tako bi poskrbeli, da meje pristojnosti ne bodo ovirale pretoka informacij, s čimer bi se omogočile celostne rešitve, ki bodo koristile bolnikom;
22. opozarja, da zaradi vse večjega števila starejših, ki potrebujejo nego, v vsej Evropi primanjkuje ustrezno usposobljene delovne sile na področju socialnih storitev ter storitev zdravstvenega varstva in oskrbe. Zato je na področju zdravstvenega varstva in oskrbe potrebno dodatno zaposlovanje, s čimer bi med drugim preprečili, da bi bili oskrba in nega le na plečih sorodnikov; poleg tega opozarja na nesorazmerno breme neformalne nege, ki jo pogosto izvajajo ženske, in poziva k večji podpori za neformalne negovalce;

Digitalizacija prinaša povsem nove priložnosti za storitve zdravstvenega in socialnega varstva ter oskrbe

23. opozarja na rezultate posvetovanja EU ⁽⁶⁾, ki kažejo, da večina Evropejcev trenutno nima dostopa do digitalnega zdravstvenega varstva, in ponavlja priporočilo iz svojega mnenja o digitalizaciji zdravstva, v katerem Komisijo poziva, naj spodbudi konvergenco med evropskimi, nacionalnimi in regionalnimi digitalnimi načrti, strategijami in financiranjem, da bi zagotovili obsežno uvedbo digitalnih celovitih zdravstvenih storitev, osredotočenih na ljudi;
24. poudarja, da bodo e-zdravje, digitalizacija in elektronska izmenjava podatkov med bolniki, njihovimi oskrbovalci in izvajalci zdravstvenih storitev olajšali oskrbo, osredotočeno na bolnika, in prehod z institucionalne oskrbe na skupnostno oskrbo, hkrati pa bodo posameznikom zagotovili boljše možnosti za informirano odločanje o njihovi oskrbi;
25. meni, da bi morali bolj pozorno spremljati hiter razvoj digitalizacije, vključno z umetno inteligenco, da bi omogočili prihodnje inovativne rešitve za boljšo obveščenost ljudi in bolnikov, za zmožnost strokovnih delavcev, da sprejmejo preventivne ukrepe, ter za razvoj in finančno varnost izvajalcev zdravstvenih storitev;
26. se zaveda velikosti evropskega trga za hišne robote in drugih pripomočkov za starejše ter ponavlja priporočila iz poročila o srebrnem gospodarstvu ⁽⁷⁾ iz leta 2018, da bi bilo treba razviti trg robotike, da bi razbremenili oskrbovalce ter podprli starejše in bolehnije osebe;

Dostopnost

27. pozdravlja, da sta zakonodajalca sprejela evropski akt o dostopnosti ⁽⁸⁾;
28. je seznanjen z izboljšavami, ki jih prinaša ta akt v zvezi z dostopom do informacijskih in komunikacijskih tehnologij, bankomatov, e-knjig in e-bralnikov, spletnih mest in mobilnih aplikacij za elektronsko trgovanje ter prodajnih avtomatov za vozovnice;

Oskrba starejših

29. je zaskrbljen zaradi pomanjkanja zdravnikov in medicinskih sester v geriatriji v Evropi ter poziva države članice in njihove regije, naj skupaj z zdravniškimi organizacijami in organizacijami medicinskih sester pripravijo predloge o tem, kako povečati privlačnost teh poklicev, med drugim z ustreznimi moduli za usposabljanje in preusposabljanje ter plačnimi sistemi za strokovno osebje, da se bo več zdravnikov odločilo za geriatrijo in da jih bo manj, ki jo bodo opustili. V zvezi s tem bi bilo treba razmisliti tudi o možnosti ponovnega zaposlovanja upokojujencev;
30. je prepričan o pomenu vzajemnega učenja in se zavzema za spodbujanje mobilnosti zdravstvenih delavcev, tudi geriatrov, v duhu programa Erasmus Plus;
31. se strinja s pomisleki, ki jih je izrazilo evropsko združenje za geriatrično medicino v zvezi z zahtevami za strokovno znanje zdravnikov, ki delajo v domovih za starejše, in meni, da specializirano usposabljanje ne bi koristilo le negovalcem, temveč tudi oskrbovancem, saj bi se jim zagotovila najboljša možna oskrba. Seveda se vsaka država članica po lastni presoji odloča o politikah na tem področju;

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/2018_consultation_dsm_en.pdf

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/silver-economy-study-how-stimulate-economy-hundreds-millions-euros-year>

⁽⁸⁾ <http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-deeper-and-fairer-internal-market-with-a-strengthened-industrial-base-labour/file-jd-european-accessibility-act>

Povezovanje informacij

32. priznava, da so politike na področju aktivnega staranja družbeni izziv, ki zahteva širok nabor strokovnega znanja in postopkov, ki segajo od medicine in psihologije, sociologije in socialne gerontologije do tehnologije, urbanističnega načrtovanja in gospodarstva;
33. opozarja, da številna mesta in regije razvijajo politike aktivnega staranja in zagotavljajo dobre možnosti za izmenjavo idej; spodbuja občine in regije, ki še niso vključene v nadnacionalno sodelovanje in lokalna partnerstva, naj preučijo koristi vzajemnega učenja in možnosti, ki jih ponujajo številne pobude EU, med drugim evropsko partnerstvo za inovacije za dejavno in zdravo staranje, Interreg in URBACT ⁽⁹⁾;
34. deli zaskrbljenost javnosti glede dejstva, da nekaterih zdravil ni mogoče dobiti na trgu, in poziva Komisijo, naj preuči razloge za vse večje težave s preskrbo s cepivi in zdravili v Uniji; poudarja, da starejši pacienti običajno potrebujejo več zdravil in da je lahko njihovo zdravje resno ogroženo, če ne morejo pravočasno dobiti predpisanih zdravil;
35. želi spomniti, da je preskrba z varnimi, učinkovitimi, kakovostnimi in cenovno dostopnimi osnovnimi zdravili za Evropejce prednostno področje in ključna zaveza EU v skladu s cilji trajnostnega razvoja Združenih narodov ter evropskim stebrom socialnih pravic; še vedno je prepričan, da je evropska farmacevtska industrija zmožna dobavljati te proizvode in okrepiti svojo vodilno vlogo v svetu na področju inovacij in industrije;
36. priporoča, naj se preučijo mednarodne smernice Svetovne zdravstvene organizacije za starosti prijazna mesta ⁽¹⁰⁾, zlasti pa njeno orodje za oblikovalce politik in načrtovalce na lokalni ravni z naslovom *Creating age-friendly environments in Europe* (Oblikovanje starosti prijaznih okolij v Evropi) ⁽¹¹⁾; je trdno prepričan, da lahko varno fizično okolje brez ovir koristi celotnemu prebivalstvu, ter poziva lokalne in regionalne oblasti, naj spodbujajo gradnjo stanovanj brez ovir, ki so primerna za invalide, posodobijo obstoječo infrastrukturo ter odpravijo ovire za mobilnost in dostop do javnega prevoza ali javnih ustanov;
37. ponavlja priporočilo iz svojega mnenja o zdravju v mestih in lokalne oblasti poziva, naj razvijejo „politike za zagotavljanje zdravega aktivnega staranja, tako v smislu telesnega in duševnega dobrega počutja kot tudi v smislu družabnega življenja in odnosov, spodbujati pa je treba tudi sodelovanje pri rekreativnih dejavnostih v mestu ter vključevanje v medgeneracijske programe, tudi z namenom preprečevanja osamljenosti in samote“;
38. opozarja tudi na svoje mnenje o zdravstvenih sistemih in priporočilo iz tega mnenja, da „morajo države članice EU nadgraditi primarno zdravstveno varstvo, da bodo zadovoljile potrebe starajočega se prebivalstva, ustvarile boljše verige oskrbe in bolj racionalizirale bolnišnično oskrbo“;
39. je prepričan, da se temelji za aktivno in zdravo staranje oblikujejo že zgodaj v življenju, zato v skladu s svojim mnenjem o lokalnih in regionalnih spodbudah za zdravo in trajnostno prehrano priporoča spodbujanje zdrave prehrane in usmerjanje mladih k bolj trajnostni prehrani;
40. poziva k večji uporabi in razširjanju rezultatov evropskih projektov, ki se osredotočajo na zdravo in aktivno staranje ter spodbujanje celostne oskrbe in se financirajo iz različnih programov EU;
41. ugotavlja, da se telesna dejavnost še vedno obravnava kot nekaj za otroke in mladostnike, ne pa za odrasle (28 % odraslih se ne ukvarja z nobenim športom ⁽¹²⁾); poudarja, da je telesna dejavnost ključni element zdravega staranja, ter lokalne in regionalne oblasti poziva, naj v sodelovanju z lokalnimi deležniki (kot so športni objekti, nevladne organizacije, združenja starejših) povečajo dostopnost športnih objektov, centrov za fitnes in možnosti za telesno dejavnost ter uredijo mreže sprehajalnih in kolesarskih poti;
42. meni, da je spodbudno, da izsledki raziskav ⁽¹³⁾ potrjujejo, da je treba v vsakem starostnem obdobju preprečevati bolezni oziroma dejavnike tveganja, ki lahko vodijo v invalidnost; zato nosilce odločanja poziva, naj povečajo delež sredstev za zdravje, namenjenih preprečevanju bolezni (trenutno ta v povprečju znaša 3 %);

⁽⁹⁾ <https://urbact.eu/>

⁽¹⁰⁾ https://www.who.int/ageing/publications/Global_age_friendly_cities_Guide_English.pdf

⁽¹¹⁾ http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0018/333702/AFEE-tool.pdf?ua=1

⁽¹²⁾ <https://www.euronews.com/2019/03/28/over-a-quarter-of-europeans-do-not-exercise-at-all-eurostat>

⁽¹³⁾ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1878764916300699>

Prihodnost evropskega partnerstva za inovacije za dejavno in zdravo staranje

43. meni, da mora biti partnerstvo po letu 2020 trdno umeščeno v prednostne politične naloge Unije ter tesno povezano z enotnim digitalnim trgom, evropskim steblom socialnih pravic in cilji trajnostnega razvoja na področju zdravja; priporoča, da se po volitvah leta 2019 navežejo stiki in sodelovanje z novim evropskim komisarjem, ki bo najbolj pristojen za področje aktivnega in zdravega staranja, da se razvije novo inovativno partnerstvo;
44. je prepričan, da je za prihodnje partnerstvo potrebna tudi močnejša povezava z direktivo o čezmejnem zdravstvenem varstvu ter nedavnim razvojem na področju njenega izvajanja, kot so elektronski recepti in interoperabilnost elektronskih zdravstvenih zapisov;
45. pričakuje, da bo prihodnje partnerstvo obravnavalo možnosti nadregionalnih javnih naročil, prepoznalo ovire ter omogočilo hitreje uvajanje in razširjanje inovativnih rešitev za e-zdravje;
46. ugotavlja, da je eden največjih izzivov Evrope na področju aktivnega in zdravega staranja izvajanje in razširjanje čezmejnih inovativnih rešitev, zato podpira pobudo za inovacije na trgu evropskega partnerstva za inovacije za dejavno in zdravo staranje. Namen te pobude je doseči večjo skladnost med ponudbo (podjetja, zagonska podjetja in raziskovalci) in povpraševanjem (izvajalci zdravstvenih storitev, oblikovalci politik in zavarovalci); je prepričan, da bi se z dialogom med obema stranema izboljšala uporaba digitalnih inovacij ter okrepile poslovne in znanstvene skupnosti, kar bo koristilo končnim uporabnikom.

V Bruslju, 8. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Socialno-ekonomsko prestrukturiranje premogovniških regij v Evropi

(2020/C 39/12)

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Podpora ciljem podnebne politike

1. pozdravlja podnebne cilje držav članic EU. Na konferenci Organizacije združenih narodov o podnebnih spremembah v Parizu decembra 2015 se je 197 držav dogovorilo o svetovnem sporazumu o podnebnih spremembah, ki so ga ratificirale tudi države članice EU. V njem so se podpisnice zavezale, da bodo omejile globalno segrevanje na občutno manj kot 2 °C v primerjavi s predindustrijsko dobo in si prizadevale, da dvig povprečne temperature ne bi presegel 1,5 °C;
2. poudarja, da je Evropska komisija pred podnebnim vrhom OZN v Katovicah v svojem sporočilu navedla, da mora EU doseči podnebno nevtralnost do leta 2050, če želi imeti vodilno vlogo v svetu. Vendar se mora za uresničitev tega cilja EU nazadnje v veliki meri opovedati fosilnim gorivom. Še zlasti je treba znatno zmanjšati proizvodnjo električne energije iz premoga;
3. poudarja, da se premog trenutno še vedno pridobiva v 41 regijah na ravni NUTS 2 v 12 državah članicah (vključno z Združenim kraljestvom). Tem regijam je skupen velik gospodarski pomen premogovništva in z njim povezanih sektorjev v smislu dodane vrednosti in zaposlovanja. Sicer pa se te regije med seboj močno razlikujejo, na primer po geografski legi, ravni gospodarske razvitosti in demografskih obetih;
4. poudarja, da bodo za uresničitev ciljev podnebne politike te regije morale opustiti dosedanje vrednostne verige, ki temeljijo na premogovništvu, ali pa jih postaviti na nove temelje. Poleg tega morajo kratkoročno, srednjeročno ali dolgoročno zapreti tudi premogovnike (tako podzemne kot dnevne kope);
5. vztraja, da hkrati s socialno-ekonomskimi strukturnimi spremembami v evropskih premogovniških regijah na svetovni ravni potekajo vse večja prizadevanja za postopno opuščanje premoga. Zlasti opozarja na novo stalnico na Kitajskem: ta porabi polovico svetovne proizvodnje premoga, njen uvoz predstavlja podoben delež svetovnega uvoza, domače povpraševanje po premogu pa je zdaj doseglo najvišjo raven kljub velikemu obsegu presežnih proizvodnih zmogljivosti na domačih tleh. Opozarja tudi na sodno odločbo v avstralski zvezni državi New South Wales (Avstralija je največja svetovna izvoznica premoga), ki podjetju prvokrat preprečuje odpiranje novih rudnikov, saj se naložba ni štela za skladno s Pariškim sporazumom. Zato podpira mednarodno sodelovanje na področju postopnega opuščanja premoga, na primer globalno zavezništvo Powering Past Coal Alliance, ki med drugim vključuje 30 nacionalnih vlad in 22 oblasti na poddržavni ravni;

Ublažitev socialno-ekonomskih posledic prehoda

6. poudarja, da bo načrtovano nadaljnje zmanjšanje premogovništva in proizvodnje električne energije iz premoga povzročilo precejšnje preoblikovanje gospodarske strukture ter velik upad števila delovnih mest, dodane vrednosti in kupne moči v teh regijah. Pri večini premogovniških regij gre za tradicionalna industrijska območja, na katerih je bila industrializacija povezana z izkoriščanjem lokalnih virov. Zato so te regije povezane predvsem z industrijo železa, jekla in kovin, kemično industrijo in drugimi energetsko intenzivnimi industrijami. Cilj mora biti oblikovati strukturne spremembe v teh premogovniških regijah na način, ki bo ekonomsko uspešen, okoljsko trajnosten in predvsem socialno sprejemljiv, da bodo te regije dosegle bolj diverzificirano in nizkoogljično gospodarstvo;
7. opozarja, da je v premogovništvu po vsej Evropi trenutno še vedno zaposlenih 185000 ljudi, dodatnih 52000 pa v proizvodnji električne energije iz premoga. Poleg tega je premogovništvo posredno povezano z različnimi gospodarskimi panogami, na primer s proizvodnjo surovin, osnovnih delovnih sredstev in proizvodov za široko uporabo ter z opravljanjem storitev. Po ocenah študije Evropske komisije je od teh povezanih dejavnosti odvisnih nadaljnjih 215000 zaposlenih. V skladu s to študijo bi lahko po sedanjih načrtih za opustitev premogovništva in proizvodnje električne energije iz premoga do leta 2030 izgubili približno 160000 delovnih mest;
8. poudarja, da so se države članice EU dogovorile, da bodo na čelu svetovnega prehoda na ogljično nevtralno in krožno gospodarstvo. S tem povezano temeljito preoblikovanje celotnega energetskega sistema bo poleg težav prineslo tudi priložnosti. Energetski prehod, ki se je začel, je že prinesel veliko novih delovnih mest v Evropi in glede na prihodnje potrebe bi bilo treba z njim nadaljevati. Pri tem je treba poskrbeti, da bo ta razvoj koristil tudi premogovniškim regijam. Pri evropski strategiji za doseganje podnebnih ciljev bi bilo treba upoštevati posledice za regije;

9. poudarja, da dosedanje izkušnje premogovniških regij kažejo, da so tovrstni procesi preobrazbe dolgotrajni. Zato bi bilo treba že sedaj začeti razvijati nove perspektive za premogovniške regije in sprejemati ustrezne ukrepe. Za to so potrebna znatna prizadevanja na vseh ravneh;
10. poudarja, da je za uspešno preobrazbo gospodarske strukture pomembno tudi, da se prizadetim delavcem v premogovništvu ponudijo nove možnosti, kar pomeni, da jih je treba usposobiti za nove dejavnosti. Poleg tega je treba olajšati dostop do novih delovnih mest v regiji ali sosednjih regijah;

Spodbujanje socialno-ekonomske preobrazbe v premogovniških regijah

11. je prepričan, da je energetski prehod, ki je opredeljen kot cilj, skupaj s strukturnimi spremembami v premogovniških regijah evropska naloga. Zato je potreben celostni pristop, ki bo vključeval zlasti ukrepe za razvoj infrastrukture, inovacije, raziskave in znanost, podporo podjetjem in njihov razvoj, usposabljanje delovne sile, trženje, kulturo in turizem;
12. poudarja, da bi bilo treba za trajnostne strukturne spremembe v regijah izkoristiti obstoječe prednosti. Razpoložljive industrijske in energetske strukture bi morale biti podlaga za prihodnji razvoj, pri čemer bi bilo treba upoštevati inovacijske in naložbene cikle industrijskih akterjev. Zato je treba graditi na regionalnih industrijskih grozdih in operativnih kompetencah, znanjih in spretnostih usposobljenih delavcev ter obstoječih raziskovalnih in razvojnih prednostih;
13. poudarja, da zaradi tega izhodišča obstaja tveganje, da se v zadevnih regijah razvijejo zelo podobne strategije za proces preobrazbe. Da bi preprečili neučinkovitost zaradi podvajanja, bi morali vzpostaviti izmenjavo informacij na evropski ravni;
14. zato pozdravlja platformo za premogovniške regije v tranziciji, ki jo je vzpostavila Evropska komisija in se je prvič sestala 11. decembra 2017. Cilj platforme je podpreti 41 premogovniških regij v dvanajstih državah članicah EU pri njihovih prizadevanjih za posodobitev njihove gospodarske strukture ter jih pripraviti na strukturne in tehnološke spremembe. To delo bi bilo treba še okrepiti;
15. meni, da se ta platforma po potrebi lahko uporabi kot medregionalni instrument za tehnično pomoč na ravni EU z izmenjavo izkušenj in usklajenim dostopom do služb Komisije;
16. poudarja, da bi morale medregionalno in čezmejno sodelovanje, na primer v okviru obstoječih pobud, kot je pobuda Vanguard, ali v povezavi z lokalnim pristopom v okviru strukturnih in investicijskih skladov, imeti pomembno vlogo pri zasnovi strukturnih sprememb: tudi na tem področju bi EU lahko prevzela večjo vlogo, tako da bi dala pobudo za takšno sodelovanje in ga spodbujala;
17. poudarja potrebo po varnem okolju za dolgoročne naložbe in ustvarjanje delovnih mest. Pri tem bi bilo treba, kadar je to mogoče, naprej razvijati obstoječe vrednostne verige v regijah. OR poudarja, da bi bilo treba glede na sedanjo gospodarsko rast spodbujati javne in zasebne naložbe za pospešitev modernizacije in razogljičenja evropskih industrijskih, prometnih in energetskih sistemov;
18. poudarja, da je treba okrepiti inovacijsko zmogljivost regij. OR poziva premogovniške regije, naj razvijejo strategijo, s katero bodo podprle obstoječa podjetja pri njihovih prizadevanjih za okrepitev inovativnosti in spodbujale ustanavljanje novih podjetij, zlasti na področjih, usmerjenih v prihodnost, kot sta digitalizacija in umetna inteligenca. V zvezi s tem je zelo pomembno, da se izboljša poslovno okolje za zagona podjetja. OR poudarja, da v številnih premogovniških regijah prevladujejo manjši delodajalci v industrijskem, trgovinskem in obrtnem sektorju;
19. meni, da ima znanstvena skupnost ključno vlogo pri gospodarskem razvoju regij. Zato bi morale premogovniške regije spodbujati ustanavljanje univerz s poudarkom na tehnologijah prihodnosti, ki lahko služijo kot grozdi za nadaljnje ustanavljanje podjetij. Vendar je pri tem še posebej smiselno usklajevanje na evropski ravni, s katerim bi se izognili neučinkovitim strukturam. Ob tem bi bilo treba spodbujati tudi medregionalno sodelovanje pri raziskavah;
20. meni, da je sodobna in zmogljiva prometna, energetska in digitalna infrastruktura ključnega pomena za uspešno prestrukturiranje, da se okrepi privlačnost teh območij za ustanavljanje podjetij. Tudi na tem področju sta smiselna vseevropsko usklajevanje in močnejše povezovanje;

Finančna podpora za premogovniške regije

21. poudarja, da je razvoj novih gospodarskih panog v regijah dolgotrajen proces, ki zahteva znatna finančna sredstva. OR ugotavlja, da lokalne in regionalne oblasti v premogovniških regijah potrebujejo podporo, še zlasti ker zaradi opuščanja premogovništva in proizvodnje električne energije iz premoga sprva izgubijo prihodke. Velik del naložb za gospodarski razvoj je treba zagotoviti iz javnih sredstev zadevnih držav članic ali s privabljanjem novih zasebnih naložb. V zvezi s tem OR najprej poziva zadevne države članice, naj v ta namen zagotovijo zadostna finančna in druga sredstva;
22. meni, da bi morale kulturna in industrijska dediščina, ki izhaja iz bogate preteklosti, ter športna infrastruktura in tradicija odigrati pozitivno vlogo v tej preobrazbi, zato jih ne bi smeli obravnavati le kot podedovano breme minulih boljših časov;
23. poziva, naj se prestrukturiranje podpre tudi na evropski ravni. Zlasti Evropski sklad za regionalni razvoj je že zdaj pomemben instrument za podpiranje regij. K regionalnemu razvoju pomembno prispevajo tudi Evropski socialni sklad, Obzorje 2020 in sredstva Evropske investicijske banke. Vendar OR opozarja, da predvidena sredstva teh instrumentov niso usmerjena neposredno na premogovniške regije in so prenizka glede na izzive, s katerimi se soočajo premogovniške regije, in glede na to, da so namenjena tudi drugim regijam. OR zato poziva, da se zagotovijo dodatna sredstva v skladu s potrebami premogovniških regij;
24. poudarja, da je finančna podpora EU smiselna zlasti pri izvajanju čezmejnih projektov. Glede na to, da vse premogovniške regije trenutno doživljajo strukturne spremembe, je še posebej obetavno sodelovanje med regijami pri razvoju v prihodnost usmerjenih projektov. Pri tem bi bilo smiselno v strategije vključiti tudi sosednje regije, da se oblikujejo funkcionalne enote;
25. v zvezi s tem podpira poziv Evropskega parlamenta v okviru tekočih pogajanj o večletnem finančnem okviru, naj se zagotovijo dodatna sredstva za ublažitev družbenih, socialno-ekonomskih in okoljskih učinkov strukturnih sprememb v evropskih premogovniških regijah, tako da se 4,8 milijarde EUR nameni za nov sklad za pravičen energetske prehod. Vendar poudarja, da bi bilo treba ta sklad financirati z dodatnimi sredstvi in ne s sredstvi, predvidenimi za evropske strukturne in investicijske sklade. Pozdravlja dejstvo, da je tudi novoizvoljena predsednica Komisije v političnih smernicah, predstavljenih julija 2019, izrazila podporo skladu za pravičen energetske prehod;
26. je prepričan, da bi morala biti ta sredstva tesno povezana s kohezijsko politiko, ter poziva, naj se zagotovi, da se ne izračunavajo v okviru predlaganih omejitev iz Priloge XXII, temveč da se dajo na voljo kot dodatno financiranje. Dodatna sredstva bi se nato lahko uporabila za okrepitev programov ESRR in ESS za te regije NUTS 2 v naslednjih sedmih letih. Ta tesna povezava bi omogočila tudi prilagojeno podporo za vse premogovniške regije. Ta sredstva so namenjena aktivnemu spodbujanju evropske dodane vrednosti in so na voljo vsem premogovniškim regijam, ki so jih prizadele strukturne spremembe. Med merila za dodelitev sredstev bi lahko vključili skupno število zaposlenih v premogovništvu in obseg pridobivanja premoga v referenčnem letu 2019; regije, ki so že začele zapirati premogovnike in so delno že opravile tak prehod, ne bi smele biti izključene, v kolikor premogovništva niso že povsem opustile;
27. poziva, naj se ta sredstva tako kot sredstva ESRR dodelijo neposredno regijam, v katerih so ti premogovniki. Podpora zadevnim regijam bi bila povezana s posebno strategijo za opuščanje premoga, ki bi se presojala na podlagi preverljivih ciljnih vrednosti;
28. predlaga, naj se dodelitev izvede s sredstvi, ki so v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira predvidena za orodje za izvajanje reform;
29. poziva Evropski parlament in Svet, naj ta predlog posebne prehodne dodelitve vključita v tekoča pogajanja o naslednjem večletnem finančnem okviru;

Revizija pravil o državni pomoči

30. opozarja, da je treba pri tem upoštevati evropska pravila o državni pomoči in da sedanji okvir za to področje preneha veljati leta 2020, razen če se veljavnost pravil o državni pomoči podaljša za dve leti (do konca leta 2022). OR poziva Komisijo, naj pri pripravi novih smernic upošteva tudi probleme, povezane s prestrukturiranjem premogovniških regij, in tem regijam omogoči dovolj prožnosti, da bodo lahko socialno in gospodarsko vzdržno opustile premog;

31. poudarja, da se z vidika pravil o državni pomoči že sedaj lahko podpirajo projekti, ki vključujejo čezmejno sodelovanje, zlasti če gre za projekte skupnega evropskega interesa. Pristojne institucije EU bi morale regijam v večji meri svetovati pri načrtovanju in izvajanju takih projektov;
32. v zvezi s tem poziva, da se premogovniške regije opredelijo kot območja, ki prejemajo pomoč v skladu s členom 107(3)(a) in (c) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ter da se za tovrstna območja prilagodijo pravila EU o državni pomoči, da bo mogoče sprejeti ukrepe za upravljanje strukturnih sprememb, s katerimi se bo lahko izravnala izguba dodane vrednosti iz krovnih političnih ciljev. Poleg tega bi bilo treba preučiti, ali bi taki podporni ukrepi lahko temeljili na členu 107(3)(b) PDEU, in sicer zaradi velikega in zgledega pomena preobrazbe premogovniških regij v skladu s podnebnimi cilji za energetska in podnebno politiko EU. Za pravočasno rešitev teh vprašanj se predlaga, da se nemudoma vzpostavi skupna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov zadevnih premogovniških regij in držav članic, generalnih direktoriatov za konkurenco in regionalno politiko ter Odbora regij.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Afriška prašičja kuga in evropski trg svinjine

(2020/C 39/13)

Poročevalec: Sławomir SOSNOWSKI (PL/EPP), član regionalne skupščine, Lublinsko vojvodstvo

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Politično ozadje

1. ugotavlja, da je afriška prašičja kuga grožnja in izziv na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni, zato mora Evropski odbor regij kot institucija, ki zastopa glas regionalnih in lokalnih skupnosti v Evropski uniji, ta problem obravnavati ter sodelovati pri mobilizaciji vseh zainteresiranih strani v boju proti temu zelo nevarnemu virusu;
2. poudarja, da so zaradi izbruha afriške prašičje kuge v Evropi, predvsem v srednji in vzhodni, ogroženi okolje, gospodarstvo in, kar je najbolj zaskrbljujoče, ljudje, ki živijo na podeželskih območjih in se ukvarjajo s prašičerejo;
3. meni, da je boj proti afriški prašičji kugi povezan s cilji skupne kmetijske in okoljske politike, vendar tudi s cilji na drugih političnih področjih in v okviru programov financiranja, ki med drugim obravnavajo družbene izzive in regionalni razvoj, s čimer je zagotovljen skladen pristop med sektorji. V okviru proračuna za kmetijstvo za leto 2020 podpira ukrepe za boj proti afriški prašičji kugi ter predlog, da se 50 milijonov EUR nameni za izredne ukrepe in 28 milijonov EUR za razvoj cepiva oziroma zdravila proti tej bolezni;
4. ugotavlja, da je afriška prašičja kuga izziv na mednarodni ravni. Glede na grožnjo, ki jo ta bolezen pomeni za podeželska območja, kmetijstvo in predelavo kmetijskih proizvodov, bi morale evropske regije izkazati solidarnost. Če se bo virus širil tako hitro kot zdaj, lahko pride do zloma evropskega trga svinjine, več sto tisoč kmetov pa bo ostalo brez vira za preživljanje. Ne gre več le za lokalni ali regionalni problem, temveč za vseevropsko grožnjo. Trenutno je bolezen prisotna v več evropskih državah:

- Poljska (1492 primerov in 1 izbruh),
- Litva (728 primerov bolezni pri divjih prašičih),
- Latvija (286 primerov),
- Estonija (150 primerov),
- Ukrajina (26 primerov, 22 izbruhov pri prašičih),
- Češka (25 primerov),
- Italija (24 primerov in 2 izbruha),
- Romunija (3 izbruhi).

* Podatki za obdobje od 1. januarja do 15. aprila 2018;

5. meni, da bi morala podpora z nepovratnimi sredstvi iz člena 5(3)(a) Uredbe (EU) št. 652/2014 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ v primeru pojava afriške prašičje kuge vedno znašati 100 %, saj ta bolezen pomeni grožnjo, ki ima velike posledice za javno zdravje in moteče učinke na gospodarstvo;

(¹) UL L 189, 27.6.2014, str. 1.

6. zlasti opozarja na nujnost čezmejnega sodelovanja, ki mora biti tako intenzivno kot pri naravnih nesrečah. Poudarja, da ta problem sicer zadeva tudi območja ob zunanjih mejah EU, vendar meni, da je okrepljeno čezmejno sodelovanje neizogibno in nujno. Opozarja, da so potrebni daljnosežnejši in neprekinjeni skupni ukrepi, ki se izvajajo čezmejno, da se stabilizira stanje v sosednjih državah EU (Ruska federacija, Ukrajina, Belorusija, Moldavija);
7. ugotavlja, da lahko kriza, ki je nastala zaradi afriške prašičje kuge, vodi k vrsti družbeno-gospodarskih tveganj. Poleg zaskrbljenosti za javno zdravje in posledic za trg svinjine v EU ter s tem povezanih resnih strukturnih sprememb v proizvodnji prašičjega mesa lahko škoda nastane tudi na drugih gospodarskih področjih, kot so turizem, gozdarstvo, mesnopredelovalna industrija in trgovina. Poleg tega izbruh bolezni vpliva na podobo posameznih držav, pa tudi celotne EU;

Predlagani ukrepi

8. podpira ukrepe Evropskega parlamenta in Evropske komisije za boj proti afriški prašičji kugi, sprejete v okviru sedanje finančne perspektive, vendar meni, da je treba v prihodnjem večletnem finančnem okviru predvideti dodatna sredstva, med drugim za obsežno financiranje znanstvenih raziskav za razvoj učinkovitega cepiva proti temu virusu;
9. poziva k posebni, namenski čezmejni podpori v obliki nepovratnih sredstev za boj proti afriški prašičji kugi v okviru projektov, ki jih skupaj izvajata najmanj dve državi;
10. meni, da bi bilo treba na ravni držav članic in Evropske komisije začeti intenzivne pogovore z zgoraj naštetimi tretjimi državami o skupnih in usklajenih ukrepih za boj proti tej bolezni. Poleg tega je treba preveriti možnosti za podporo teh ukrepov s sredstvi iz čezmejnih programov, namenjenih področju varnosti hrane. Konferenca CORLEAP bi bila lahko primeren forum za razpravo o takšnih čezmejnih ukrepih;
11. vse zainteresirane strani, tj.

- (a) lokalne in regionalne organe,
- (b) lovce in kmete,
- (c) veterinarske službe,
- (d) organe posameznih držav članic in
- (e) medije,

poziva in spodbuja k aktivnemu vključevanju v boj proti afriški prašičji kugi v Evropi, pod vodstvom Evropske komisije in Evropske agencije za varnost hrane (EFSA);

12. poziva k povečanju finančnih sredstev za ukrepe izobraževanja in obveščanja zainteresiranih strani, katerih cilj je krepiti ozaveščenost družbe o afriški prašičji kugi, o njenem preprečevanju in o boju zoper to bolezen, saj pomeni ogromno grožnjo za razvoj podeželja, lokalno in regionalno gospodarstvo, okolje, živinorejo, posledično pa predvsem za ljudi in javno zdravje;
13. lokalne in regionalne oblasti poziva, naj za preprečitev širjenja bolezni obveščajo o tem, kako ravnati s potrebno skrbnostjo, naj neprekinjeno sodelujejo za spodbujanje biološke varnosti, zlasti na majhnih kmetijah, in naj v primeru izbruha bolezni na obmejnih območjih še naprej skupaj ukrepajo. Informacije morajo biti namenjene vsem prašičerejem in vsem osebam, ki so v stiku z divjimi svinjami;
14. poziva lovce, naj okrepijo epidemiološko spremljanje prostoživečih živali na okuženih območjih in naj povečajo odstrel na območjih, na katerih je preveč divjih svinj. OR pripominja, da se ljudje, v tem primeru predvsem lovci, sicer ne morejo okužiti s to boleznijo, vendar lahko pospešijo njeno razširjanje zaradi:

— stika z okuženimi živimi in mrtvimi živalmi (živalska trupla),

— stika s kontaminiranimi predmeti (npr. obleke, vozila, druga oprema),

— krmljenja živali z okuženim mesom ali mesnimi izdelki (npr. klobasami ali mesom, ki ni bilo toplotno obdelano) iz okuženih živali ali z odpadki, ki vsebujejo okuženo meso (npr. kuhinjski odpadki, pomije, drobovina);

15. meni, da je učinkovitost boja proti afriški prašičji kugi odvisna predvsem od velikosti populacije divjih svinj, zato je treba sprejeti tudi ukrepe za zmanjšanje njihovega števila v prizadetih regijah na velikost populacije, primerno za posamezno območje. Spodbujati je treba programe sodelovanja med področjema kmetijstva in okolja (upravljanje lova, prepoved dodatnega krmljenja, razen če se uporablja kot vaba pri lovu, kmetijske prakse), prilagojene konkretnim razmeram v posameznih državah članicah;
16. ceni dosedanja prizadevanja Evropske komisije za boj proti afriški prašičji kugi, a hkrati predlaga, da tudi v novem programu Obzorje Evropa predvidijo dodatna sredstva za ukrepe na tem področju, saj so vsi razpisi v zvezi z obvladovanjem te bolezni v okviru programa Obzorje 2020 že zaključeni;
17. meni, da bi morale kmetije, ki so utrpeli škodo zaradi afriške prašičje kuge, od EU prejeti posebno podporo, in sicer v obliki:
 - (a) povračila protivrednosti okuženih živali, ki jih je bilo treba usmrtiti, brez dodatnih pogojev,
 - (b) uporabe zgodovinskega mehanizma subvencij za obdobje 5 let od ustavitve proizvodnje zaradi uničenja črede,
 - (c) finančne pomoči kmetijam za preusmeritev na drugo vrsto proizvodnje,
 - (d) pomoči za izvedbo vseh ukrepov za zagotavljanje biološke varnosti na kmetijah, ki nadaljujejo s prašičerejo in pitanjem prašičev, pa tudi pomoči v primeru finančnega bremena, ki v kriznih razmerah nastane zaradi zahtevanih ukrepov (preiskave, zahteve pri prevozu ipd.),
 - (e) pomoči prašičerejcem in lastnikom prašičev v primeru izgube prihodka zaradi destabilizacije trga svinjine,
 - (f) podpore kmetijam, ki želijo povečati obseg prašičereje ob izvajanju ukrepov biološke varnosti,
 - (g) podpore za kmetije, ki jih prizadenejo omejitve pri pridelavi rastlin, sprejete zaradi izbruha afriške prašičje kuge,
 - (h) podpore za kmetije, ki so opravljale zakole na kmetiji in proizvajale v majhnem obsegu,
 - (i) odstranitve vseh trupel divjih svinj na stroške države.
18. izraža zaskrbljenost zaradi nadaljnjega širjenja virusa afriške prašičje kuge in Evropsko komisijo poziva k nadaljnjim prizadevanjem ter k spremljanju in oceni ukrepov za boj proti tej bolezni na ravni EU ob sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Pašništvo

(2020/C 39/14)

Poročevalec: Jacques Blanc (FR/EPP), župan občine La Canourgue**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. meni, da je ohranjanje pašništva bistveno za obstoj kmetijstva na vseh območjih in ohranitev življenja na podeželju, s čimer bi dosegli tako cilj teritorialne kohezije iz Lizbonske pogodbe kakor tudi naše okoljske in podnebne cilje ter cilje na področju zaščite biotske raznovrstnosti;
2. opozarja, da pašništvo ogrožajo raznovrstne težave, ki jih ni mogoče razvrstiti po pomembnosti in se odražajo različno v različnih regijah, nekatere med njimi pa lahko že same ogrozijo njegov obstoj: nezadostno upoštevanje njegove posebnosti pri dodeljevanju pomoči v okviru skupne kmetijske politike (pašniki z grmičevjem in drevjem, mobilnost, skupni pašniki ...), težave, povezane z gospodarskimi razmerami, tekmovanje za zemljišča, težave pri prenosu znanja, omejitve zaradi okoljskih izzivov pri organizaciji paše, tekmovanje za uporabo zemljišč z drugimi uporabniki pašnikov, zlasti uporabo za prostčasne dejavnosti, ter ogroženost čred zaradi velikih zveri;
3. poziva, naj se pri preusmeritvi podpore skupne kmetijske politike (SKP) bolj upoštevata pašništvo ter ekstenzivna in trajnostna živinoreja glede na njuno pozitivno vlogo pri uravnoteženem razvoju območij, da bi dosegli naše okoljske in podnebne cilje v skladu s priporočili iz mnenja Odbora o reformi SKP;
4. pozdravlja predlog Odbora Evropskega parlamenta za kmetijstvo in razvoj podeželja (AGRI), ki se nanaša na uredbo o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru SKP, in katerega cilj je sprememba njenega člena 4, da se omogoči priznavanje pašnikov z grmičevjem in drevjem kot kmetijskega proizvodnega območja, ki je upravičeno do osnovnih plačil; vendar poziva k reviziji končne različice tega člena, tako da se uvede pojem pašnikov, ki lahko vključujejo zelene krmne rastline (npr. pod drevesi) ali pa ne. Da bi razjasnili status pašniških območij in njihovo upravičenost do pomoči, jih je pravzaprav treba priznati kot posebno kmetijsko površino, ki se razlikuje od trajnega travinja. Pašniško območje bi morali opredeliti ločeno od trajnega travinja in iz njegove opredelitve odstraniti kakršnokoli omembo potrebne prisotnosti zelenih krmnih rastlin; vsa trajna travišča in pašniška območja bi lahko združili pod oznako „trajni pašniki“;
5. priporoča, naj se pašniki v stabilnem in varnem regulativnem okolju, ki vključuje učinkovito določanje zgornjih pragov pomoči SKP, tako kot pri drugih panogah, v celoti priznajo kot kmetijska proizvodna območja;
6. opozarja, da pašništvo v naravnih okoljih, kjer se črede pasejo na naravno danih virih, omogoča prožnost in varnost ter izogibanje tveganjem zaradi podnebnih razmer. Živinorejci zato potrebujejo površine, opredeljene kot „varovalne“, ki jih ni treba izkoriščati vsako leto ali pa je intenzivnost paše na njih zelo različna, so pa potrebne v primerih sezone suše; običajno so to resave, poplavna območja in gozdovi; sedanje podnebne spremembe povečujejo potrebo po njihovi uporabi; sistemi za priznavanje pašniških območij iz prvega stebra bi morali priznavati in zagotavljati pravno varnost uporabe teh območij, do katere ne pride vsako leto in ki je na dan predložitve dokumentov SKP ni mogoče predvideti. Pašništvo razvija tudi kmetijsko-ekološke prakse za izmenjavo ekosistemskih storitev z dopolnilno uporabo površin za druge namene, zlasti vinogradov in sadovnjakov, s čimer omogoča zmanjševanje vložkov in mehaniziranih praks; evropske politike bi morale priznavati, spodbujati in iskati pravno varne rešitve, ki omogočajo razvoj teh praks, da bi živinorejci lahko uporabljali površine, ki jih je prijavil drugi kmet. Pašništvo razvija tudi prakse, povezane z gozdarstvom, imenovane „gozdarsko pašništvo“, ki koristijo tako gozdarjem kot kmetom; evropske javne politike bi morale priznavati in spodbujati mešano uporabo teh območij in te prakse, ki so pod določenimi pogoji še posebej koristne, ker ščitijo gozdove pred požari in omogočajo prilagajanje živinoreje podnebnim spremembam ter upoštevajo potrebe po regeneraciji gozdov in gozdarski proizvodnji;
7. podpira predlog Odbora Evropskega parlamenta za okolje, javno zdravje in varnost hrane (ENVI), ki se nanaša na uredbo o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru SKP, in katerega cilj je določiti omejitve za gostoto živali na kmetiji ter subvencije omejiti za kmetije, ki te omejitve presegaajo;

8. pozdravlja predlog odbora AGRI Evropskega parlamenta za spremembo člena 68 omenjene uredbe, tako da bi lahko Evropski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) še naprej podpiral nakup psov za varovanje živine pred velikimi plenilci, ki jih ščiti direktiva o habitatih;
9. zahteva uvedbo obveznosti, da morajo gorate države članice izvajati celotno gorsko politiko s ciljno usmerjeno uporabo znatnega dela razpoložljivih instrumentov (plačila za pomoč zaradi naravnih omejitev, pomoč območjem z omejenimi možnostmi iz drugega stebra, poseben podprogram za gorska območja), in dodelitev proračuna za to v skladu s pomenom teh območij;
10. poziva EU, naj prizna ekosistemске storitve, ki jih opravljajo gorski in sredozemski živinorejci ter lastniki gozdov kot nosilci lokalnega znanja v smislu Medvladne platforme o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES), ter jim zagotovi pravično nadomestilo, saj te storitve prinašajo koristi za vse prebivalstvo;
11. si želi, da bi imela vsaka država članica možnost, da nekatere ukrepe iz prvega (sheme za podnebje in okolje) in drugega stebra uporabi na celotnem območju pašnikov in ne le na območju, ki je upravičeno do pomoči. Določene ukrepe, na primer nekatere lokalizirane kmetijsko-okoljsko-podnebne ukrepe, kot je varstvo gozdov pred požari, mora biti možno dejansko izvajati na celotnem območju;
12. predlaga, da postane nadomestilo za stalne naravne ovire obvezno za države članice, v katerih se lahko uporablja, s čimer bi podprli ohranitev kmetijstva na območjih z naravnimi omejitvami ali ovirami;
13. spodbuja države članice ter lokalne in regionalne oblasti, naj financirajo naložbe na pašniških območjih, ki pogosto niso dostopna za mehanizacijo. Vzpostavljane infrastrukture (bivališča za pastirje, ograde, ograje, napajališča z vodo ...), vzdrževalna dela in odstranjevanje grmovja so nujni za trajnostno upravljanje teh območij;
14. meni, da je treba na lokalni ravni spodbujati dejavnosti na kmetijskih in pašniških zemljiščih. Če ima zemljišče več lastnikov, je za dinamično pašništvo nujno vzpostaviti temu prilagojene organizacije;
15. spodbuja države članice ter lokalne in regionalne oblasti, naj živinorejcem, ki pasejo živino, olajšajo dostop do zemljišč, zlasti s posebnimi večletnimi sporazumi, ki živinorejcem in kolektivnim uporabnikom zagotavljajo izključno pašniško rabo;
16. spodbuja države članice ter lokalne in regionalne oblasti, naj uvedejo ustrezne sisteme podpore za kolektivno upravljanje. Pašni živinorejci so že zelo zgodaj začeli razvijati izvirne oblike kolektivnega organiziranja za načine uporabe, ki ne ogrožajo lastnine, da bi lahko prišli do infrastrukture in človeških virov, ki jih potrebujejo za uporabo pašniških površin. Ti sistemi omogočajo, da se za pašniško rabo združujejo zasebna in občinska zemljišča na enem območju, pod enim upravljavcem ter zagotavljajo povezavo z upravo in različnimi partnerji in uporabniki;
17. poziva EU, naj še naprej spodbuja razvoj kmetijskih proizvodov z oznako kakovosti ter ustvarja dodano vrednost z zaščito kakovostnih kmetijsko-živilskih proizvodov, ki izhajajo iz pašništva. Zato je treba države članice spodbujati k uporabi neobvezne navedbe kakovosti „gorski proizvodi“, ki se v večini držav še vedno ne uporablja, čeprav je bila sprejeta leta 2014;
18. zahteva, da se navedba „mleko, sir in meso s pašnikov“ uporablja samo za izdelke, za katere je zajamčeno, da v pašnem obdobju več kot 80 % živalske krme izhaja iz pašnikov;
19. ugotavlja, da živinorejci trpijo zaradi nelojalne konkurence poceni izdelkov iz uvoza, ki ogrožajo obstoj pašništva v Evropi. EU zato to konkurenco kompenzira z dodeljevanjem pomoči tako pašništvu kot drugim panogam; poziva EU, naj v skladu s mnenjem OR o SKP po letu 2020 ves svoj vpliv, ki ga ima kot največja uvoznica in izvoznica hrane na svetu, uporabi za spremembo pravil mednarodne trgovine s kmetijskimi proizvodi, sprejetih leta 1994 (STO), da doseže pravičnejše in bolj solidarne trgovinske odnose;
20. pozdravlja pilotni projekt oblikovanja regionalnih platform o volkovih, medvedih, rosomahih in risih, ki ga je začel in podprl Evropski parlament, da bi lahko reševali konfliktna stanja. Zahteva, da se v celoti priznajo in vključijo v ustrezne načrte upravljanja tako posledice plenitve kot potreba po zaščiti čred in da se v okviru platform razpravlja o vseh pravnih določbah, tudi tistih, ki z namenom odvrčanja dovoljujejo odstrel; ugotavlja, da so nekatere regije na lastno pobudo že oblikovale platforme za razpravo;
21. poziva k vzpostavitvi čezmejnega sodelovanja pri pašništvu, da bi preprečili nestabilnosti, ki so posledica nasprotujočih si ukrepov, ki niso prilagojeni celotnemu evropskem prostoru;

22. poziva, naj strategija za biotsko raznovrstnost temelji na novem posebnem skladu za ohranjanje vrst, ki bi moral kriti nadomestila za škodo, ki so jo povzročile velike zveri, katere stroški strmo naraščajo, pa tudi za zaščito čred, za katero se lahko porabi vedno večji del EKSRP, medtem ko se njegov proračun znatno zmanjšuje. Če ta novi sklad ne bo ustanovljen, bo treba izkoristiti obstoječe finančne instrumente na regionalni, nacionalni in evropski ravni (vključno s EKSRP);
23. poziva Komisijo, naj na podlagi naslednjega poročila o stanju narave leta 2020 oceni potrebo po reviziji direktive o habitatih, pri tem pa upošteva rezultate Akcijskega načrta za naravo, ljudi in gospodarstvo ter stanje ohranjenosti različnih vrst in habitatov; pri morebitni reviziji direktive o habitatih bi bilo treba preučiti možnost, da se v prihodnosti s postopkom komitologije spremenijo priloge, da bi se lahko hitreje odzivali na spremembe pri določenih populacijah ter znižali ali zvišali status zaščite v posameznih državah ali ozemeljskih enotah, če je to upravičeno zaradi večanja ali zmanjševanja populacij zaščenih vrst in ogrožanja pašniških dejavnosti;
24. poziva Komisijo, naj med znanstvene študije vključi še več agronomskih in zootehniških študij, s katerimi bi podprla politične odločitve. Da bi te študije lahko usmerjale javne politike, morajo temeljiti na najboljšem razpoložljivem znanju s področja naravoslovnih, agronomskih in družboslovnih ved ter na dovolj izkušnjah iz dovolj dolgih obdobj. Zlasti podrobno je treba opisati posebne okoliščine analiziranih študij primerov o pašništvu in velikih zvereh, da bi razumeli lokalne razmere in ugotovili, v kolikšni meri so primeri varstva čred in upravljanja velikih zveri učinkoviti in ali bogatijo ali ne skupni razmislek in usmeritve na drugih ozemljih, ter se učili iz težav in neuspehov, da bi lažje prilagodili evropske dokumente in potrebne ukrepe stanju na terenu in bolje upravljali vrste, zlasti volkove;
25. poziva Komisijo, naj spodbuja raziskave o priznavanju organoleptičnih lastnosti pašniških proizvodov in proizvodov živine, ki se pase;
26. poziva EU, naj razvije ambiciozno politiko za varstvo gozdov pred požari s spodbujanjem prisotnosti čred v gozdovih in po resavah, pri čemer je treba, kot smo že ugotovili, najprej priznati te površine kot proizvodna območja;
27. pozdravlja projekt Unesco „Dediščina in EU“, katerega cilj je uporaba koncepta svetovne dediščine kot vzvoda za povečanje gospodarske in socialne trajnosti podeželskih območij v Evropi, ter spodbuja evropske institucije, naj to pobudo podprejo. Pašniške krajine so dejansko na seznamu svetovne dediščine, ne le kot kulturne krajine, temveč tudi kot reliktno krajine ali kot upodobitve na prazgodovinskih stenskih poslikavah, zato so ta območja še bolj privlačna za turiste;
28. poziva EU, naj spodbuja pastirske poklice. Države članice bi morale bolj ceniti delo pašnih živinorejcev in zaposlenih pastirjev ter izboljšati prepoznavnost tega poklica v kmetijskem sektorju in zunaj njega. Boljše usposabljanje, zlasti za vodenje živine na pašo ter skrb za njeno zdravje, pa tudi za zaščito čred in ravnanje s psi čuvaji, ter uvedba mentorstva izkušenih izvajalcev bi izboljšali prenos znanja. Kar zadeva pastirje, bi bilo treba dodatno razviti spodbujevalne ukrepe, kot so izboljšanje njihovih življenjskih in delovnih pogojev na visokogorskih pašnikih in kmetijah, zlasti v Sredozemlju, naložbe v infrastrukturo, da se jim zagotovijo dostojni življenjski in ustrezni delovni pogoji, uvedba kolektivnih pogodb in vzpostavitev borz dela za iskanje sezonskih delavcev. Odbor regij je v mnenju o inovacijah in posodobitvi podeželskega gospodarstva priporočal zlasti posodobitev poklicnega usposabljanja na podeželju in njegovo prilagoditev svetovnim konkurenčnim pogojem in potrebam lokalnih podjetij ter povečanje sredstev ESS za poklicno usposabljanje na podeželskih območjih, ki je trenutno zelo slabo razvito.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Raziskovalne infrastrukture: prihodnost evropskega raziskovalnega prostora (ERP) z regionalnega in čezmejnega vidika

(2020/C 39/15)

Poročevalec: Eamon DOOLEY (IE/Renew Europe), član grofijskega sveta, Offaly

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Uvod

1. pozdravlja splošen pristop Evropske komisije k opredelitvi ključne vloge raziskovalne infrastrukture pri spodbujanju napredka znanja in tehnologije. Raziskovalne infrastrukture in njihova uporaba so temeljnega pomena za razvoj evropskega raziskovalnega prostora. Odbor v zvezi s tem podpira delo Evropskega strateškega foruma za raziskovalne infrastrukture (ESFRI), ki ima pomembno vlogo pri oblikovanju politik o raziskovalnih infrastrukturah na ravni EU in pomaga oblikovati enotni evropski trg za znanost;
2. poudarja, da imajo raziskovalne infrastrukture močan teritorialni značaj. Ključne so za regionalni razvoj in segajo od znanstvenih izsledkov do vpliva na izobraževalne ekosisteme in splošnih koristi za trg in družbo;
3. ugotavlja, da so raziskovalne infrastrukture vseevropskega interesa v strateškem načrtu ESFRI opredeljene kot dejavnik, ki prispeva k izpolnjevanju dolgoročnih potreb evropskih znanstvenih skupnosti na številnih znanstvenih področjih, in pozdravlja dejstvo, da je vlaganje v raziskovalne infrastrukture v navedenem dokumentu opredeljeno kot način za povečanje regionalne konkurenčnosti ter s tem kohezije med različnimi državami članicami in regijami;
4. poudarja, da imajo raziskovalne infrastrukture ključno vlogo pri reševanju svetovnih izzivov na področju okolja in podnebnih sprememb, ki vplivajo na našo družbo na vseh ravneh, od lokalne do regionalne, nacionalne, evropske in vse do svetovne ravni;
5. poleg tega potrjuje ugotovitve iz svojih prejšnjih mnenj, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri oblikovanju učinkovitih inovacijskih ekosistemov, zlasti s strateško določitvijo regionalnih raziskovalnih prednostnih nalog z razvojem strategij pametne specializacije (S3) ⁽¹⁾;
6. ugotavlja, da je Evropa razvila uspešno srednje- do dolgoročno vizijo razvoja skladnega ekosistema raziskovalnih infrastruktur, v katerem spodbuja sodelovanje v okviru že obstoječih infrastruktur, hkrati pa načrtuje oblikovanje in razvoj naslednje generacije raziskovalnih infrastruktur, kot jo je opredelil ESFRI;
7. se strinja s sklepi Evropskega sveta, da bo dobro delujoč evropski raziskovalni prostor pomembno prispeval k izboljšanju učinkovitosti in uspešnosti splošnega evropskega ekosistema za raziskave in inovacije, ter priznava pomembnost tesnega partnerstva med državami članicami in Evropsko komisijo pri skupnem prizadevanju za okrepitev evropskega raziskovalnega prostora, pri čemer bo zlasti program Obzorje Evropa glavni instrument financiranja ⁽²⁾. Vendar pa obžaluje, da Svet ne prepozna v zadostni meri vloge, ki jo lahko v tem procesu imajo lokalne in regionalne oblasti;
8. je zaskrbljen, ker ima okvir evropskega raziskovalnega prostora še vedno različne pomanjkljivosti v zvezi z raziskovalnimi infrastrukturami, zaradi česar se pojavlja vrzel v izvajanju, ki zmanjšuje njegove možne koristi in učinkovitost;

⁽¹⁾ OR: Strategije za pametno specializacijo (RIS3): učinek na regije in medregionalno sodelovanje (2017).

⁽²⁾ Svet Evropske unije: Osnutek sklepov Sveta o upravljanju evropskega raziskovalnega prostora. Bruselj, november 2018.

9. pozdravlja predlog Komisije za dodelitev proračunskih sredstev v višini 100 milijard EUR za financiranje znanosti, raziskav in inovacij v obdobju 2021–2027 za odpravo teh pomanjkljivosti. Hkrati izraža zaskrbljenost zaradi možnega povečanja neenakosti med mesti in regijami, ki imajo korist od okvirnega programa za raziskave in inovacije, katerega proračun se bo povečal, in drugimi, ki bodo občutili posledice zmanjšanja sredstev za kohezijsko politiko ⁽³⁾;
10. poleg tega priznava, da je pri kateri koli politiki EU pomembno prikazati dodano vrednost EU, zlasti ker so te politike vse bolj pod drobnogledom. Ugotavlja, da v skladu z nedavno analizo izvajanje evropskega raziskovalnega prostora sicer napreduje, a počasneje kot prej, pri uspešnosti in stopnji rasti pa še vedno ostajajo velike razlike med državami članicami ⁽⁴⁾. Zato poudarja, da je treba na podlagi zanesljivih in jasnih statističnih podatkov bolje seznanjati z učinki evropskih raziskav in inovacij;

Izzivi za evropski raziskovalni prostor, opredeljeni z regionalnega in čezmejnega vidika

11. obžaluje, da je delež državnega financiranja raziskav v EU v obdobju 2014–2016 ostajal na 2,03 % ⁽⁵⁾. To kaže, da je delež nacionalnega dohodka, namenjen raziskavam in razvoju, še vedno veliko manjši od ciljne vrednosti 3 % BDP, ki je bila določena leta 2002 v Barceloni, in da se manj kot 1 % nacionalnega financiranja raziskav in razvoja porabi za nadnacionalne raziskave ⁽⁶⁾;
12. poleg tega je zaskrbljen, da se neravnovesje bruto domačih odhodkov, namenjenih raziskavam in razvoju, odraža tudi na regionalni ravni, zaradi česar je v letu 2015 samo 31 od 281 regij NUTS 2 beležilo naložbe v raziskave in razvoj nad evropskim ciljem 3,0 %, pri čemer v nekaterih regijah EU obstajajo grozdi, ki so jasno usmerjeni v raziskave. Te regije so predvsem v Nemčiji, Avstriji, Združenem kraljestvu, na Švedskem, v Belgiji, na Danskem, v Franciji in na Finskem ⁽⁷⁾;
13. ugotavlja, da se pri izvajanju evropskega raziskovalnega prostora kažejo tudi razlike pri dodeljevanju sredstev programa Obzorje 2020 ter vlaganju v raziskave in razvoj v okviru skladov ESI. Države članice EU-13 so glavne prejemnice sredstev ESI, uporaba merila odličnosti v okviru programa Obzorje 2020 pa je privedla do koncentracije financiranja in tudi zmogljivosti na področju raziskav in inovacij predvsem v državah EU-15, s čimer se je še povečala vrzel na področju inovacij med državami EU-15 in EU-13 ⁽⁸⁾;
14. opozarja, da je dolgoročna trajnost dodaten pomemben izziv, s katerim se soočajo raziskovalne infrastrukture, zlasti velike vseevropske infrastrukture, katerih izgradnja, vzdrževanje in delovanje so zelo dragi, pri čemer stroški izgradnje pogosto presegajo milijardo EUR, povezani letni operativni stroški pa so približno 10 % stroškov izgradnje. Ker so ti stroški pogosto enaki nacionalnim proračunom za znanost ali višji, je vprašanje njihove dolgoročne trajnosti stalna težava ⁽⁹⁾;
15. priznava, da so stroški, povezani z dostopom do zmogljivosti raziskovalne infrastrukture, zlasti v čezmejnih primerih, lahko ovira za raziskovalce, kar upočasnjuje znanstveni razvoj;
16. opozarja, da morajo biti raziskovalne infrastrukture zmožne vključevati sosednje raziskovalne infrastrukture, zlasti za reševanje tako imenovanih velikih izzivov, kot so podnebne spremembe, da bi okrepili izmenjavo znanja in prispevali k interdisciplinarnim raziskavam. S tega vidika je digitalna raziskovalna infrastruktura izjemno pomembna, zato OR podpira povečano dostopnost odprtih podatkov prek evropskega oblaka za odprto znanost;
17. ugotavlja, da so človeški viri pomemben element raziskovalnih infrastruktur. Kadrovska politika in upravljanje s človeškimi viri določata kakovost in število zaposlenih, ki se lahko zaposlijo, ter sta bistvena za zagotavljanje ustreznega izvajanja, delovanja in učinka raziskovalnih infrastruktur ⁽¹⁰⁾. Zato so razvoj spretnosti in mobilnost vodilnega osebja ter razvoj uporabniških spretnosti za raziskovalno infrastrukturo ključnega pomena;
18. je zaskrbljen, ker je vpliv raziskovalnih in inovacijskih infrastruktur na industrijo in družbo še vedno premajhen. Vendar priznava, da si Komisija prizadeva pretvoriti evropsko znanstveno strokovno znanje in izkušnje v tržne proizvode in storitve;
19. priznava, da morajo raziskovalne infrastrukture služiti tudi potrebam industrije, da bi imele vpliv na širšo družbo. Zato bi trden, medsebojno povezan ekosistem raziskovalne infrastrukture moral biti zmožen ustvariti odzive na kompleksne probleme na različnih področjih;

⁽³⁾ Mnenje OR Obzorje Evropa: deveti okvirni program za raziskave in inovacije (COR-2018-03891) (UL C 461, 21.12.2018, str. 79).

⁽⁴⁾ Poročilo o napredku evropskega raziskovalnega prostora za leto 2018, COM(2019) 83.

⁽⁵⁾ Eurostat, Kazalniki strategije Evropa 2020: raziskave in razvoj ter inovacije.

⁽⁶⁾ EPRS: Oddelek za evropsko dodano vrednost, PE 603.239, december 2017.

⁽⁷⁾ Eurostat, Kazalniki strategije Evropa 2020: raziskave in razvoj ter inovacije.

⁽⁸⁾ Informativno gradivo Evropskega parlamenta: Evropski raziskovalni prostor – regionalni in čezmejni vidik, PE 637.939, april 2019.

⁽⁹⁾ SWD(2017) 323 final, Trajnostna evropska raziskovalna infrastruktura: poziv k ukrepanju.

⁽¹⁰⁾ NEA: Dokument za razpravo o raziskovalni infrastrukturi – prihodnost evropskega raziskovalnega prostora z regionalnega in čezmejnega vidika, maj 2019.

20. je bil opozorjen, da bi bilo treba državljanke učinkoviteje obveščati o obstoječih in prihodnjih raziskovalnih infrastrukturah v zvezi z raziskovalnimi in razvojnimi projekti, ki se izvajajo na teh infrastrukturah, in sicer v okviru splošne komunikacije EU o koristih EU za njene državljanke;

Raziskovalna infrastruktura: politična priporočila

21. poziva novo Evropsko komisijo, naj še naprej spremlja, ali države članice in regije izpolnjujejo svojo obveznost, v skladu s katero morajo do konca tega desetletja nameniti 3 % BDP za raziskave in razvoj;
22. v ta namen poziva Komisijo, naj hitro predlaga naslednico strategije Evropa 2020, ki naj vsebuje količinsko opredeljene cilje, tudi za področje raziskav in razvoja;
23. meni, da je treba na vseh ravneh okrepiti skupna prizadevanja, skupaj z nadaljnjimi reformami nacionalnih in regionalnih raziskovalnih in inovacijskih sistemov, da bi uresničili dobro delujoč evropski raziskovalni prostor in pomagali širiti odličnost prek sinergij. Zato se na splošno strinja s predlogi Komisije o uvedbi novih pobud za izboljšanje učinkovitosti raziskovalnih infrastruktur v programskem obdobju 2021–2027, vključno z uporabo regionalnih sredstev, evropskega orodja za izvajanje reform in programa Obzorje Evropa, ki vključuje namenski steber za okrepitev evropskega raziskovalnega prostora ⁽¹¹⁾;

24. meni, da raziskovalne infrastrukture ustvarjajo regionalne priložnosti za pridobitev sredstev EU za naložbe vanje, kar lahko prispeva k razvoju inovacijskih središč v okviru razširjene raziskovalne infrastrukture. Meni, da so za zagotovitev dolgoročne trajnosti raziskovalnih infrastruktur potrebni dodatni posebni modeli financiranja v njihovem celotnem življenjskem ciklu, da bi zapolnili vrzeli v financiranju, kadar evropski, nacionalni ali drugi viri financiranja ne zadoščajo. Natančneje, namenske proračunske postavke so potrebne za:

- financiranje faz pred izgradnjo in pred uporabo,
- financiranje tekočih operacij v zvezi z raziskovalno infrastrukturo,
- financiranje človeških virov, kot so plače zaposlenih, zaposlovanje, zadrževanje zaposlenih in njihovo usposabljanje.

To bi lahko vključevalo učinkovitejšo uporabo sredstev iz evropskih investicijskih in strukturnih skladov, sredstev za pobudo Interreg, okvirnega programa in posojil Evropske investicijske banke, pa tudi programa Erasmus+, programa za digitalno Evropo, programa COSME, Instrumenta za povezovanje Evrope, programa LIFE itd., po možnosti skupaj z modelom sofinanciranja iz nacionalnih raziskovalnih skladov. To je ključnega pomena za dolgoročno trajnost raziskovalnih infrastruktur;

25. poleg tega podpira pristop spodbujanja odličnosti in povečevanja udeležbe ⁽¹²⁾, skupaj s prizadevanji za bolj raziskavam in inovacijam prijazna pravila EU o državni pomoči kot mehanizma za bolj enakomerno razdeljeno podporo in uresničitev celotnega raziskovalnega potenciala vseh regij EU, tudi tistih zunaj v raziskave usmerjenih grozdov;
26. v celoti podpira pobudo, ki združuje program Obzorje 2020, Evropski sklad za strateške naložbe in Program za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja za ustanovitev vseevropskega sklada skladov z namenom spodbujanja tveganega kapitala v Evropi in zagotovitev več zasebnih naložb za raziskovalne dejavnosti ⁽¹³⁾;
27. predlaga, naj program Obzorje Evropa vključuje specifične ukrepe za omogočanje dostopa do raziskovalne infrastrukture, vključno s tem, da se stroški, povezani z dostopom, opredelijo kot upravičeni do financiranja, saj bi to lahko olajšalo razvoj storitev raziskovalnih infrastruktur ter zagotavljalo njihovo dolgoročno trajnost;
28. poziva k več ukrepom, ki bi omogočili bolj odprt dostop do raziskovalnih infrastruktur, in predlaga, da se to doseže z vrsto ukrepov:
- v naslednjem okvirnem programu bi bilo treba omogočiti povračilo stroškov, povezanih z dostopom do objektov raziskovalne infrastrukture,
 - prost dostop (na osnovi odličnosti ali široko odprt dostop) do storitev, razvitih ali preskušanih v okviru odobrenih projektov,
 - financiranje, namenjeno promociji in komunikaciji z možno skupnostjo uporabnikov raziskovalnih infrastruktur;
29. podpira večjo usklajenost in standardizacijo pravil in postopkov za dostop, zlasti s pripravo listin o dostopu, da bi zagotovili pravičnost in doslednost ⁽¹⁴⁾;

⁽¹¹⁾ Evropska komisija: Poročilo napredku evropskega raziskovalnega prostora za leto 2018, COM(2019) 83, stran 4.

⁽¹²⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/spreading-excellence-and-widening-participation>

⁽¹³⁾ Evropska komisija: Obnovljeni evropski načrt za raziskave in inovacije – priložnost za Evropo, da oblikuje svojo prihodnost, EU, maj 2018. (COM(2018) 306 final)

⁽¹⁴⁾ NEA: Dokument za razpravo o raziskovalni infrastrukturi – prihodnost evropskega raziskovalnega prostora z regionalnega in čezmejnega vidika, maj 2019.

30. zlasti podpira povezovanje politike na področju raziskav in inovacij z razvojem in izvajanjem strategij pametne specializacije (S3), saj so to inovativni pristopi k spodbujanju gospodarske rasti, ustvarjanju delovnih mest na podlagi ugotovljenih regionalnih potreb ter povezovanju in vključevanju regij v raziskovalne in inovacijske dejavnosti. Poleg tega te povezave nudijo možnost medregionalnega sodelovanja in sodelovanja med sorodnimi akterji pri izvajanju strategij za pametno specializacijo (RIS3) na ravni lokalnih in regionalnih oblasti, s čimer se izpopolnijo cilji ter razvijejo sinergije in doseže boljša medsebojna usklajenost;
31. poziva k večji udeležbi lokalnih in regionalnih oblasti pri oblikovanju ter izvajanju raziskovalnih in inovacijskih pobud zaradi pomembnosti malih in srednjih zmogljivosti raziskovalne infrastrukture za lokalni in regionalni razvoj, zlasti ker se številne takšne pobude izvajajo na lokalni in regionalni ravni;
32. ponovno izraža podporo za oblikovanje evropske mreže regionalnih ekosistemov in inovacijskih središč z ustvarjanjem sinergij med obstoječimi evropskimi, nacionalnimi in regionalnimi strategijami ter povezovanjem regionalnih ekosistemov in inovacijskih središč s ključnimi industrijskimi vrednostnimi verigami, da bi spodbudili konkurenčen ekosistem raziskav, razvoja in inovacij ter tako kar najbolj povečali vpliv naslednjega okvirnega programa na družbo ⁽¹⁵⁾;
33. poziva k bolj povezanim medregionalnim in čezmejnim kampusom raziskovalne infrastrukture, da bi povečali priložnosti za vzpostavitev tesnih povezav z akterji v regionalnih ekosistemih, torej z lokalno raziskovalno infrastrukturo, inkubatorji, tehnološkimi parki in univerzami. Zato močno podpira strateške pobude, kot sta ASTRONET in APPEC;
34. ugotavlja, da ima visokošolsko izobraževanje ključno vlogo pri zagotavljanju v prihodnost usmerjenih spretnosti in kompetenc za uspešne inovacije. Poziva k vzpostavitvi trdnejših strukturiranih sodelovanj med raziskovalnimi infrastrukturami in univerzami, ki bi zagotovila večjo mobilnosti in več programov izmenjav med tema sektorjema;
35. podpira novo usmeritev ESFRI k več interdisciplinarnim vmesnikom in boljšemu usklajevanju med ESFRI in nacionalnimi strategijami ter načrti za zagotovitev večje skladnosti in učinkovitosti v ekosistemu raziskovalne infrastrukture, saj bi moral biti trden, medsebojno povezan ekosistem raziskovalne infrastrukture zmožen ustvariti odzive na kompleksne probleme na različnih področjih;
36. podpira nazorno razširjanje informacij o javno financiranih inovacijah in inovatorjih ter njihovi tržni pripravljenosti s pomočjo inovacijskega radarja ⁽¹⁶⁾;
37. podpira uporabo skupnih meril za vrednotenje, ki bodo izhajala iz obstoječih mehanizmov za zagotavljanje kakovosti, kot načina za doseganje čezmejne primerljivosti ter podpira sklep Sveta Evropske unije iz maja 2018, v katerem ta spodbuja države članice, naj razvijejo skupni pristop k spremljanju uspešnosti raziskovalnih infrastruktur ⁽¹⁷⁾;
38. poziva Evropsko komisijo in države članice, naj tesno sodelujejo z lokalnimi in regionalnimi upravami pri zbiranju informacij o raziskovalnih infrastrukturah in dejavnostih, povezanih z njimi, vključno z evidentiranjem dejavnosti in rezultatov, da bi okrepili ozaveščenost državljanov o njihovem prispevku zanje kot posameznike ter o prispevku k regionalnemu, nacionalnemu in evropskemu gospodarstvu.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹⁵⁾ Osnutek mnenja OR. Obnovljeni evropski načrt za raziskave in inovacije – priložnost za Evropo, da oblikuje svojo prihodnost, 2019.

⁽¹⁶⁾ Innovation Radar: Identifying Innovations and Innovators with High Potential in ICT FP7, CIP, & H2020 projects (Inovacijski radar: prepoznavanje inovacij in inovatorjev z visokim potencialom v programih IKT OP7, okvirnem programu za konkurenčnost in inovativnost ter Obzorje 2020).

⁽¹⁷⁾ EU: Sklepi Sveta Evropske unije o hitrejšem kroženju znanja v EU, maj 2018, dok. 9507/1.

Mnenje Evropskega odbora regij – Inovativen in trajnosten energetski prehod na regionalni in lokalni ravni za izvajanje Pariškega sporazuma

(2020/C 39/16)

Poročevalec: Witold STĘPIEŃ (PL/EPP), član regionalne skupščine vojvodstva Lodź**Referenčni dokument:** mnenje na lastno pobudo**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Hiter in učinkovit energetski prehod na več ravneh za izvajanje Pariškega sporazuma

1. poudarja, da inovativen in trajnosten energetski prehod zahteva temeljito spremembo celotnega energetskega sistema – proizvodnje, prenosa in porabe –, ki bo neposredno vplivala na infrastrukturo, trg, okolje in družbo. To je priložnost za vzpostavitev bolj varnega, pravičnega in preglednega trga energije, oblikovanje čezmejnih omrežij, izboljšanje dostopa do obnovljivih virov energije in njihove distribucije, izkoreninjenje energijske revščine in zaščito pravic odjemalcev in proizvajalcev-odjemalcev v energetskega sistema;
2. je seznanjen z ugotovitvami posebnega poročila Medvladnega panela za podnebne spremembe in se močno strinja, da sta za omejitev globalnega segrevanja na 1,5 °C v primerjavi s predindustrijsko dobo potrebna takojšnje ukrepanje in obsežen prehod vseh sektorjev na trajnosten energetski sistem z nizkimi emisijami ⁽¹⁾. Zaradi obsega tega prehoda so za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja ter ciljev Pariškega sporazuma potrebne celostne rešitve in tesno sodelovanje vseh ravni upravljanja in civilne družbe;
3. pozdravlja priznanje Evropskega parlamenta ⁽²⁾, da je treba vnaprej predvidevati, kako državljanom EU zagotoviti pravičen prehod ter podpreti regije, ki jih bo razogljčenje najbolj prizadelo, saj bo prehod na podnebno nevtravno Evropo povečal konkurenčnost gospodarstva, zaščitil planet ter izboljšal zdravje in dobro počutje naših državljanov;
4. pozdravlja predlog novoizvoljene predsednice Komisije Ursule von der Leyen o evropskem zelenem dogovoru s prvim evropskim podnebnim zakonom, v katerem bi bil zapisan cilj podnebne nevtravnosti do leta 2050, ter zlasti ustanovitev sklada za pravičen prehod, ki bo premogovniškim regijam pomagal pri prehodu na čisto energijo, hkrati pa spodbujal evropsko konkurenčnost;
5. poziva Komisijo in države članice, naj podprejo odločen srednjeročni cilj v skladu s cilji energetske unije, ki bo ključen korak k ničelni stopnji neto emisij toplogrednih plinov do leta 2050 ⁽³⁾, ter okrepijo zaveze v okviru nacionalno določenih prispevkov Unije ⁽⁴⁾, da bi dosegle vsaj 50-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v celotnem gospodarstvu do leta 2030 v primerjavi z letom 1990, s posebnim poudarkom na sektorjih, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami in katerih emisije niso omejene že s tem sistemom. Ponavlja svoj poziv k ambicioznejšima in hkrati realističnima ciljema glede energetske učinkovitosti in deleža obnovljivih virov energije na ravni EU, ki bi ju morali do leta 2030 dvigniti na 40 %, ter k obsežni podpori za razvoj inovativnih tehnologij, ki bodo omogočile nadaljnji napredek;
6. poziva k ustreznemu sodelovanju in kreptitvi vloge vseh ravni upravljanja pri razvoju, izvajanju in spremljanju učinkovitih in ciljno usmerjenih podnebnih in energetskih ukrepov. Poudarja veliko odgovornost držav članic in EU, saj določajo splošne pogoje. Meni, da so lokalne in regionalne oblasti v najboljšem položaju, da v sodelovanje vključijo svoje skupnosti, privabljajo zasebne vlagatelje ter izvajajo ambiciozne in pravočasne ukrepe, saj nimajo zgolj upravne funkcije, temveč opravljajo tudi energetske storitve in so pomembni kupci energetskih storitev (npr. elektroenergetskih omrežij, storitev ogrevanja, javnega prevoza, razsvetljave). Poleg tega poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti lahko zgled in navdih za svoje skupnosti;

⁽¹⁾ V skladu s cilji Pariškega sporazuma bi bilo treba do leta 2050 na svetovni ravni iz obnovljivih virov energije pridobivati 70–85 % električne energije. Glede na statistične podatke, ki jih je leta 2017 objavila Evropska agencija za okolje, sektor oskrbe z energijo proizvede največ (28 %) neposrednih emisij toplogrednih plinov v EU.

⁽²⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 14. marca 2019 o podnebnih spremembah – evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo v skladu s Pariškim sporazumom (2019/2582(RSP)).

⁽³⁾ COM(2018) 773 final.

⁽⁴⁾ EU in njene države članice so se v okviru nacionalno določenih prispevkov zavezale k skupnemu zavezujočemu cilju zmanjšanja domačih emisij toplogrednih plinov za najmanj 40 % do leta 2030 v primerjavi z letom 1990.

Prenos znanja in spodbujanje kohezije za enoten energetske prehod v Evropi: podpora za premogovno in ogljično intenzivne regije in otoke

7. poudarja, da so podnebne spremembe svetovni izziv in da se morajo napredku EU pri dosegu podnebno nevtralnega gospodarstva do leta 2050 s podobnimi zavezami pridružiti tretje države; v zvezi s tem poudarja tveganja za svetovno konkurenčnost EU, saj si tretje države ne prizadevajo za enako ambiciozne podnebne cilje. Zato poziva Komisijo in države članice, naj ohranijo podnebne spremembe med strateškimi diplomatskimi prioritetami, da se dosežejo enaki konkurenčni pogoji na svetovni ravni;
8. poudarja pomen upravljanja energetskega prehoda na ravni, ki je najbližje državljanom, ter razumevanja lokalnih in regionalnih značilnosti ter finančnih, zgodovinskih, geografskih in geopolitičnih omejitev in potreb. Poziva države članice, naj ob podpori evropskih institucij zagotovijo več solidarnosti ter enotni in trajnostni energetske prehod ob hkratnem spodbujanju gospodarskega razvoja in socialne kohezije v Evropi. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti premogovski regijam, ogljično intenzivnim regijam in otokom, ki se soočajo z odseljivanjem in bodo zaradi prehoda doživeli velike izgube delovnih mest;
9. pozdravlja pobude Komisije, kot sta premogovno in ogljično intenzivne regije v prehodu ter čista energija za otoke EU, namenjene zagotavljanju podpore in tehnične pomoči regijam, ki so bolj izpostavljene gospodarskim in socialnim tveganjem ter katerih značilnosti otežujejo ta prehod, hkrati pa je zaradi njih ustrezna izvedba tega prehoda toliko bolj nujna;
10. poudarja, da je v 12 državah EU (vključno z Združenim kraljestvom) trenutno 41 premogovniških regij na ravni NUTS 2, premogovništvo pa neposredno zagotavlja približno 240000 delovnih mest v premogovnikih in termoelektrarnah, posredno pa še okoli 21 5000 delovnih mest. Poleg tega obstajajo regije, ki so zelo odvisne od ogljično intenzivnih dejavnosti, med drugimi povezanih z železom, jeklom ali šoto. Zato poziva EU in države članice k nudenju finančne in tehnične podpore, da se zagotovi zanesljiva oskrba v regijah, ki čutijo posledice sistemskih sprememb, ter ublažijo negativni socialni in ekonomski vidiki prehoda;
11. poudarja, da energetske prehod še posebej vpliva na več kot 2200 poseljenih evropskih otokov, na katerih živi 12 milijonov ljudi, saj se ti soočajo s kombinacijo visoke cene energije in velike odvisnosti od fosilnih goriv. Otoki so lahko dragoceni laboratoriji za preskušanje nadgradljivih rešitev trajnostne energije za prehod na sistem brez fosilnih goriv ter zmanjšanje sedanjega subvencioniranja fosilnih goriv;
12. podpira razvoj regionalnih središč za inovacije, ki bodo združevala raziskave, univerze in gospodarstvo. Poudarja, da bi ta središča morala omogočati izmenjavo mnenj ter pomagati pri obveščanju in ozaveščanju državljanov in lokalnih skupnosti ter nuditi možnosti za interaktivno oblikovanje in izvajanje regionalnih strategij za inovacije;
13. ker je prehod na čisto energijo že ustvaril dva milijona delovnih mest v EU, poziva k vzpostavitvi regionalnih centrov za poklicno usposabljanje v okviru energetskega prehoda, da se zagotovita krepitev zmogljivosti (vključno z digitalnimi spretnostmi in znanjem) in usposabljanje za preusmeritev v bolj trajnostne industrijske panoge;
14. prav tako poziva k večjemu poudarku na energetskem prehodu v okviru programov Erasmus in Erasmus+, da se okrepi ozaveščenost in se posameznikom, ki jih je prehod prizadel, zagotovijo dodatne priložnosti s pomočjo izmenjav in delitve znanja. Ponavlja svoje podpore decentralizirano upravljanje „strateškimi partnerstvom“⁽⁵⁾ za izmenjavo najboljših praks na področju energetskih inovacij med lokalnimi in regionalnimi oblastmi prek čezmejnih in nadnacionalnih projektov;
15. poudarja, da premogovno in ogljično intenzivne regije zaradi svoje zgodovine zaslužijo priznanje za svoj gospodarski razvoj in z vidika pomena energije za civilizacijski razvoj. Mnoge so pridobile strokovno znanje in kulturno ozaveščenost o pomenu spreminjajočih se vzorcev pri proizvodnji energije, so pa tudi odprte za inovacije ter gospodarski in družbeni razvoj v energetskem sektorju. To tradicijo (vire) in priložnosti bi bilo treba uporabiti za razvoj regionalnih strategij, vključno s prenosom znanja in preusposabljanjem, tako da se strokovno znanje in delovna sila preusmerita v nizkoogljične tehnologije in inovacije;

Naložbe v energetske prehod za Evropo, primeren za prihodnost

16. poudarja, da je energetske prehod odlična priložnost za naložbe v infrastrukturo, primerno za prihodnost, ter za preobrazbo, ki bo izboljšala kakovost življenja vseh evropskih državljanov. Zato poziva Komisijo in države članice, naj lokalnim in regionalnim oblastem zagotovijo ustrezne vires, pristojnosti in podporo za pospešitev energetskega prehoda po Evropi;

⁽⁵⁾ CDR 3950/2018 (UL C 168, 16.5.2019, str. 49).

17. v zvezi s tem pozdravlja napoved novoizvoljene predsednice Komisije Ursule von der Leyen o ustanovitvi novega sklada za pravičen prehod in poziva k tesni povezavi njegovega financiranja s kohezijsko politiko za obdobje 2021–2027, da se prizadejim premogovniškim regijam NUTS 2 omogoči okrepitev operativnih programov, saj se soočajo z največjimi izzivi pri prehodu na okolju prijaznejše gospodarstvo in zagotavljanju pravičnega energetskega prehoda za svoje prebivalce. Teh sredstev se ne sme izračunavati v okviru predlaganih omejitev iz Priloge XXII, temveč morajo biti na voljo kot dodatno financiranje. Ta dodatna sredstva bi se nato lahko uporabila za okrepitev programov ESRR in ESS za te regije NUTS 2 v naslednjih sedmih letih in aktivno spodbujala dodano vrednost EU;
18. poziva, da se poleg večjega upoštevanja podnebnih ukrepov v proračunu uvedejo tudi učinkoviti ukrepi za postopno ukinitve neposrednih in posrednih subvencij za fosilna goriva (kot so na primer sedanje davčne oprostitve za gorivo za letala), da bi tako zagotovili enake konkurenčne pogoje pri proizvodnji energije iz obnovljivih virov, spodbudili spremembe vedenja in mobilizirali potrebne vire za podporo pravičnega prehoda; v zvezi s tem pozdravlja razpravo, ki jo je začela novoizvoljena predsednica Komisije Ursula von der Leyen o oblikovanju cen ogljika in tarifah na meji glede na ogljik;
19. poudarja pomen stopenj sofinanciranja za dostop manjših skupnosti in otokov do sredstev EU. Poziva h krepitvi njihove zmogljivosti, da bi jih izkoriščali kot „laboratorije“ energetskega prehoda, in sicer s pripravo inovativnih rešitev in usklajenih političnih ukrepov s poudarkom na političnih okvirih, regulativnih ukrepih, financiranju, sodelovanju in udeležbi deležnikov;
20. pozdravlja predlog večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 s poudarkom na trajnostnem razvoju in znova poziva, naj se več kot 30 % proračuna nameni za izvajanje podnebnih ukrepov; poziva k večji podpori razvoju strategij pametne specializacije za razširitev in uvedbo inovativnih produktov in procesov na evropski trg ⁽⁶⁾; pozdravlja predlog, da naj bo poudarek raziskav v okviru Obzorja Evropa na podnebno nevtralnih in pametnih mestih, da se okrepijo raziskave in inovacije po vsej EU;
21. predlaga, da se stopnja financiranja v podprogramu LIFE za prehod na čisto energijo za pridobitne organizacije poveča s predlaganih 60 % na 70 %, za javne organe in neprofitne organizacije pa na 100 %, da se tako še naprej privablja lokalne in regionalne oblasti ter manjše organizacije, kot so lokalne agencije za energijo; pozdravlja vzpostavitev sklada InvestEU ter predlaga, da se izkoristi za lajšanje energetskega prehoda, zlasti v šibkejših regijah; predlaga, da se v teh programih z dodatnimi točkami nagradijo projekti, ki jih razvijajo regije v prehodu;
22. glede na okvir državne pomoči za obdobje po letu 2020 poziva k povišanju stopnje dopustne državne pomoči in zadostni prožnosti za projekte, povezane z energetskega prehodom v premogovniških regijah, oglično intenzivnih regijah in otokih ter lokalnih skupnosti, da se spodbudijo naložbe podjetij;
23. poziva k vzpostavitvi mehanizmov za večjo podporo in financiranje projektov energetskega prehoda v regijah, ki so opredeljene kot premogovno in oglično intenzivne regije. Za to obstaja več razlogov: 1) ne bi se smelo čakati, da bi prehod za te regije imel posledice, ki jih ne bi bilo več mogoče obvladovati; 2) omogočiti bi bilo treba povišanje najvišje ravni pomoči za vsa podjetja, zlasti za velika podjetja, ki so zmožna vlagati na določenem ozemlju in spodbujati spremembe; 3) omogočiti bi bilo treba uvedbo drugih ukrepov za ublažitev učinkov prehoda, npr. povečanje ravni financiranja iz ESRR; 4) premogovniške regije bi bilo treba opredeliti kot območja, ki prejema pomoč v skladu s členom 107(3)(a) in (c) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), za tovrstna območja pa bi se morala ustrezno prilagoditi tudi pravila EU o državni pomoči;
24. znova poziva k zmanjšanju birokracije in poenostavitvi mehanizmov za pripravo projektov in krepitev zmogljivosti v lokalnih in regionalnih organih; ponavlja poziv k nadaljnjemu nujenju tehnične pomoči po meri, ki regijam in mestom pomaga zagotoviti naložbe za ambiciozne projekte, tako za dostop do programov JASPERS in ELENA Evropske investicijske banke kot tudi za razvoj dobičkonosnih projektov, vključno s projekti manjšega obsega; v zvezi s tem z zanimanjem pričakuje predloge, ki jih je novoizvoljena predsednica Komisije Ursula von der Leyen napovedala glede evropske podnebne banke;
25. poziva k večjim sinergijam med različnimi viri financiranja na ravni EU, nacionalni in regionalni ravni ter močnejšim sinergijam med javnim in zasebnim financiranjem, da se poveča učinkovitost prehoda na čisto energijo;
26. podpira razvoj finančnega instrumenta za premogovniške in oglično intenzivne regije, da se že v zgodnji fazi razvoja projektov zagotovi finančna in tehnična pomoč. Priporoča, da se novo razvite regionalne strategije povežejo s celovitimi načrti za opustitev fosilnih goriv in netrajnostnih praks, pri čemer se ustvarjajo priložnosti za kakovostna delovna mesta;

⁽⁶⁾ COM(2018) 374 final.

Strateško spodbujanje inovacij in uporaba tehnologije

27. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti že olajšujejo in spodbujajo socialne, vladne in tehnološke inovacije z zagotavljanjem organizacijskih in institucionalnih platform za sodelovanje deležnikov, ki lahko tako sorazvijajo strategije za pravičen, trajnosten in inovativen energetski prehod;
28. poudarja, da so na trgu že na voljo številne tehnične rešitve za stroškovno učinkovito in podnebno nevtravno Evropo in da je v medsebojno povezanem energetskem sistemu s sedanjo tehnologijo mogoče do 86 % zmanjšati količino emisij CO₂ ⁽⁷⁾;
29. poudarja, da je treba spodbujati razvoj novih rešitev za skladiščenje energije, ki niso odvisne od redkih ali izrazito geografsko skoncentriranih surovin; potreben pa je tudi napredek pri tehnologijah in tržnih procesih za zajemanje, uporabo in shranjevanje CO₂ v industrijskih postopkih, ki jih z današnjim znanjem ni mogoče v celoti razogljčiti (npr. integrirane jeklarne);
30. poudarja, da so glavne ovire za hitro uvedbo nizkoogljične tehnologije predvsem povezane s pomanjkanjem finančnih in človeških virov, obstoječimi politikami, predpisi in organizacijskimi strukturami, ki so še vedno odvisne od vrednostnih verig, ki temeljijo na fosilnih gorivih, ter družbeno-kulturnimi dejavniki, kot so pomanjkanje javne podpore, glede na to, da bo v premogovniških regijah prišlo do izgube delovnih mest in odseljevanja prebivalcev. Zato se strinja, da bi morale inovacije izhajati iz specifičnih lokalnih kontekstov in neposredno obravnavati učinek na celotni sistem in skupnost ter nevtralizirati procese, ki niso deležni javne podpore;
31. poziva k nadaljnji upravni poenostavitvi in zmanjšanju števila regulativnih ovir v zvezi z razvojem in izvajanjem novih in inovativnih tehnologij in poslovnih modelov;
32. poziva k izboljšanju celovitosti in delovanja sistema EU za trgovanje z emisijami ter podpiranju šibkejših regij in skupin z zanesljivo in cenovno dostopno oskrbo s trajnostno energijo;

Za obravnavo kompleksnih izzivov so potrebne skupne rešitve: prispevki za uresničevanje Pariškega sporazuma na vseh ravneh

33. poudarja potrebo po vključitvi vseh akterjev – državljanov, industrije, zasebnega gospodarstva – še zlasti manj naklonjenih udeležencev v ta proces, in sicer s poudarjanjem vseh posrednih koristi energetskega prehoda: boljša kakovost zraka, zdravje, okolje, zelene površine, biotska raznovrstnost, cenejša energija itd.;
34. pozdravlja sprejetje svežnja Čista energija za vse ⁽⁸⁾ in poudarja pomen učinkovitega vključevanja javnosti in regionalnega sodelovanja pri razvoju in izvajanju nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov ⁽⁹⁾. Države članice poziva k vzpostavitvi stalnega podnebnega in energetskega dialoga na več ravneh z lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter drugimi deležniki v energetskem prehodu ⁽¹⁰⁾ ter k okrepitvi sistematskega horizontalnega in vertikalnega usklajevanja političnega in tehničnega odločanja; dialog z lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter agencijami za energijo je namreč ključnega pomena, če želijo biti podrobno seznanjene s stanjem na lokalni ravni;
35. poudarja, da je nujno v celoti izkoristiti potencial medsebojno dopolnjujočih se nacionalno ter lokalno/regionalno določenih prispevkov, in sicer s podpiranjem prostovoljnih lokalnih in regionalnih celostnih načrtov ⁽¹¹⁾, uskladitvijo zahtev glede poročanja in čim večjim povečanjem učinkov v različnih sektorjih ⁽¹²⁾ in na upravnih ravneh;
36. poudarja, da se je več kot 9000 lokalnih in regionalnih oblasti po Evropi zavezalo k ambicioznim ciljem zmanjšanja toplogrednih plinov in preprečevanju podnebnih sprememb z udeležbo v pobudah, kot je Konvencija županov, in z razvojem strategij in akcijskih načrtov kot neposrednim odzivom na potrebe in vizijo njihovih skupnosti za trajnostno prihodnost;

⁽⁷⁾ Toplotni načrt za Evropo, scenarij za leto 2050 v primerjavi z letom 1990, Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps (en) (Količinska opredelitev učinka načrtov nizkoogljičnega segrevanja in ohlajanja).

⁽⁸⁾ Sveženj Čista energija za vse določa cilje za leto 2030: zavezujoč cilj najmanj 32-odstotnega deleža energije iz obnovljivih virov in cilj najmanj 32,5-odstotnega povečanja energetske učinkovitosti do leta 2030 z možnostjo povišanja leta 2023.

⁽⁹⁾ Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 328, 21.12.2018, str. 1).

⁽¹⁰⁾ CDR 830/2017 (UL C 342, 12.10.2017, str. 111).

⁽¹¹⁾ Kot so akcijski načrti za trajnostno energijo in podnebje v okviru Konvencije županov.

⁽¹²⁾ Med drugim sektor električne energije, ogrevanja in hlajenja, prevoza, odpadkov, kmetijstva in njihovi podsektorji.

Oblikovanje energetskega prehoda, v središču katerega so ljudje

37. ugotavlja, da državljani in energetske skupnosti še nikoli niso imeli tako dobrih možnosti, da postanejo proizvajalci-odjemalci (dejavni udeleženci trga), in pozdravlja formalno oblikovanje lokalnih energetskih skupnosti v svežnju o čisti energiji ter poziva k določitvi jasnih pravic in obveznosti ter pogojev za nacionalno podporo, da se lahko v celoti izkoristi potencial tovrstnih struktur;
38. da bi odjemalci postali bolj neodvisni in odgovorni za lastno porabo energije, znova poziva k namestitvi pametnih omrežij in števcov (pod pogojem, da se upošteva ekonomski interes končnih odjemalcev), ki so cenovno dostopni, ekonomični in učinkoviti, ki lahko občutno omejijo goljufije, so preprosti za uporabo, varni ter prilagojeni potrebam in pričakovanjem odjemalcev glede informacij, nadzora porabe in zmanjšanja stroškov energije;
39. spodbuja Komisijo in države članice, naj s spodbujanjem razvoja energetskih omrežij v celoti izkoristijo potencial razpršene proizvodnje proizvajalcev-odjemalcev in v ta namen zagotovijo pravno varnost za male in velike energetske naložbe ter povečajo dostop do digitaliziranih sistemov prenosa in distribucije, storitev in platform za odjemalce;
40. poudarja, da so za pospešitev energetskega prehoda potrebni jasna tržna pravila, stabilne politike, poenostavljeni in prožni upravni postopki in usmerjeni programi finančne podpore;

Krepitev sinergij za sistemski premik v sektorjih

41. se zaveda, da je toplotni sektor bistveni element za povezovanje sektorjev in najbolj stroškovno učinkovita rešitev, ki omogoča, da deleži energije iz nestalnih obnovljivih virov skupaj dosežejo 87 % in več s tehnologijo, ki je že na voljo, hkrati pa nudi prožnost in zagotavlja stabilnost celotnega integriranega trajnostnega energetskega sistema ⁽¹³⁾; ugotavlja, da trenutno prihaja do izjemne izgube energije, kot je presežna toplota pri proizvodnji električne energije, s katero bi teoretično lahko oskrbeli celoten stavbeni fond v Evropi ⁽¹⁴⁾, ki neposredno povzroča 36 % emisij CO₂; poleg tega skoraj 75 % stavb velja za energetske neučinkovite ⁽¹⁵⁾;
42. poudarja, da je pri trajnostnem energetskem prihodu treba upoštevati energetski sistem kot celoto, v katerem so medsebojno povezane proizvodnja, oskrba, distribucija in poraba; v celoti podpira glavni cilj učinkovitosti in zavezo glede dviga sedanjega cilja 32-odstotnega deleža obnovljivih virov energije na 40 % do leta 2030, da se upočasni globalno segrevanje, ki ga povzroča človek, in do leta 2050 doseže podnebna nevtralnost; poziva k povezanemu in medsektorskemu energetskemu trgu, kjer se preprečuje izguba energije in je mogoča učinkovita oskrba z energijo iz obnovljivih virov;
43. opozarja na izzive, s katerimi se soočajo najbolj oddaljene regije pri izvajanju trajnostnega energetskega prehoda. V zvezi s tem poziva Evropsko komisijo, naj prizna omejitve, ki so značilne za te regije, in sprejme zakonodajo, ki jim bo omogočila vsaj take pogoje, kot jih imajo druge evropske regije;
44. poudarja, da je energetski prehod priložnost za oblikovanje bolj varnega energetskega sistema, primerne za prihodnost, z večjo energetsko učinkovitostjo in nižjo porabo, razširjenim izkoriščanjem obnovljivih virov energije in izgradnjo infrastrukture in povezav po Evropi za hiter odziv na motnje v oskrbi. Zato podpira razvoj sinergij med mestnimi in podeželskimi območji, da se poveže njihov potencial na področju proizvodnje obnovljive energije in upravljanja energetskih izgub z uporabo izboljšane in odpornejše energetske infrastrukture z majhnimi izgubami;
45. poudarja, da morata biti krožno gospodarstvo in uporaba konceptov življenjskega cilja pri povpraševanju in zagotavljanju infrastrukture, produktov in storitev sestavni del trajnostnega energetskega prehoda. Javno naročanje ponuja velik potencial za varstvo podnebja. To je treba podpreti tako na ravni EU kot držav članic v obliki zahtev o okoljsko primerni zasnovi, standardov in informativnih sistemov za podatke o življenjskem krogu. Poudarja javno naročanje inovativnih rešitev kot strateški instrument za podporo tega celostnega pristopa, v katerem imajo lahko lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri večsektorskem izvajanju in nadaljnjem razvoju inovacij;

⁽¹³⁾ Toplotni načrt za Evropo, scenarij za leto 2050 v primerjavi z letom 1990, *Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps* (Količinska opredelitev učinka načrtov nizkoogljičnega segrevanja in ohlajanja).

⁽¹⁴⁾ Guidelines for the Energy System Transition. The Energy Union Perspective (Smernice za prehod energetskega sistema. Perspektiva energetske unije).

⁽¹⁵⁾ EASME, High energy performing buildings - Support for innovation and market uptake under Horizon 2020 energy efficiency (Energetsko učinkovite stavbe – podpora za inovacije in tržno uvajanje v okviru učinkovite rabe energije iz programa Obzorje 2020).

46. poudarja, da bi za uresničitev prehoda na več ravneh, tako v regijah kot občinah, lokalne in regionalne oblasti lahko imenovale upravljavce energije, ki bi učinkovito usklajevali podnebne in energetske politike na različnih ravneh;
47. spodbuja svoje člane k ustanovitvi medskupine, ki bi povezovala predstavnike premogovskiških in ogljično intenzivnih regij ter strokovnjake in deležnike, da bi ti oblikovali konkretne predloge za inovativen in trajnosten energetski prehod ter izmenjali primere dobre prakse v EU.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Pametna mesta: novi izzivi za pravičen prehod na podnebno nevtralnost – kako v praksi uresničevati cilje trajnostnega razvoja?

(2020/C 39/17)

Glavni poročevalec: Andries GRYFFROY (BE/EA), član flamskega parlamenta

Referenčni dokument: zaprosilo finskega predsedstva

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. se zaveda, da je pametno mesto prostor, kjer se z uporabo digitalnih in telekomunikacijskih tehnologij (IKT) zagotavljajo učinkovitejša tradicionalna omrežja in storitve v korist prebivalcev in podjetij. Poleg informacijskih in komunikacijskih tehnologij za boljšo rabo virov in manj emisij ima pametno mesto tudi bolj interaktivno in odzivno mestno upravo, ki s pametnejšimi mestnimi prometnimi omrežji, naprednejšo oskrbo z vodo, obrati za odstranjevanje odpadkov in učinkovitejšimi načini razsvetljave in ogrevanja stavb zagotavlja boljše storitve svojemu prebivalstvu, pri čemer nihče ni zapostavljen. Pametno mesto mora biti tudi kraj, kjer je poudarek na oblikovanju vključujočih in dostopnih struktur za izobraževanje in usposabljanje, da se razvijajo sposobnosti in talenti prebivalcev ter omogoči njihovo sodelovanje pri razvoju skupnosti. Zaradi omenjenega izraža zadovoljstvo, da so postali cilji ZN za trajnostni razvoj bolj osredotočeni in opozarjajo na dejstvo, da je pri zagotavljanju trajnosti potreben celosten pregled nad vsemi vidiki, ki jih cilji zajemajo;
2. tako kot v mnenju o *upravljanju na več ravneh in medsektorskem sodelovanju za boj proti energijski revščini* (poročevalka Kata Tüttő, HU/PES) ⁽¹⁾ poudarja, da je treba pri opredeljevanju različnih politik upoštevati tudi energijsko revščino; po njegovem mnenju je jasno priznanje, da je treba pri oblikovanju sedanje in prihodnje energetske in podnebne politike upoštevati tudi socialne posledice, eden najpomembnejših političnih premikov v zadnjih letih;
3. kot je že navedel v mnenju *Pametna mesta in skupnosti – evropska partnerstva za inovacije* (poročevalec Ilmar Reepalu, SE/PES), ponovno poudarja, da je pomembno priznati obstoj zelo različnih mestnih naselij, ne glede na to, ali se štejejo za mesta ali ne, ter pomen njihovega odnosa in dopolnjevanja z okoliškimi podeželskimi območji. Tako kot v mnenju *Ponovna oživetev podeželja s pobudo za pametne vasi* (poročevalec Enda Stenson, IE/EA), ponovno poudarja tudi, da „bi morala pobuda za pametna podeželska območja po vzoru modela pametnih mest široko obravnavati razvoj in inovacije ter vključevati naslednjih šest elementov:
 - pametno, inovativno, podjetniško in produktivno gospodarstvo;
 - boljša mobilnost z dostopnimi, sodobnimi in trajnostnimi prometnimi omrežji;
 - vizija glede okolja in trajnostne energije;
 - kvalificirani in angažirani državljani;
 - kakovost življenja z vidika kulture, zdravja, varnosti in izobraževanja;
 - učinkovita, pregledna in ambiciozna uprava;“vendar poudarja, da je treba kot nujni dodatni element v spodbujanje „pametnosti“ vključiti državljane in jim zagotoviti pogoje, pod katerimi bodo lahko prek izobraževanja in podpore za raziskave, inovacije in socialno kohezijo razvijali svoj potencial. V ta namen je potrebna tudi učinkovita, pregledna in zanesljiva ureditev varstva in uporabe podatkov;
4. poudarja sedanje razlike med regijami, velikimi in manjšimi mesti ter majhnimi skupnostmi v smislu človeških in finančnih virov, znanj in spretnosti ter digitalizacije. V zvezi s tem želi spomniti, da je treba pametne razvojne strategije prilagoditi velikosti skupnosti, pristop pa njenim specifičnim okoliščinam ter zagotoviti potrebno infrastrukturo in podporo, da bodo imeli vsi zadovoljiv dostop do informacij in digitalnih storitev;

⁽¹⁾ COR-2018-05877-00-01-AC-TRA (UL C 404, 29.11.2019, str. 53).

5. poudarja, da je Evropska komisija v svojih priporočilih, ki jih je objavila po oceni predlogov celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov (NECP) za obdobje 2021–2030, ki so jih predložile države članice EU, pozvala k večji ambicioznosti, da bi zagotovili uresničitev podnebnih ciljev za leto 2030, določenih v Pariškem sporazumu, in uspešen prehod na podnebno nevtravno gospodarstvo do leta 2050 z večjo uporabo obnovljivih virov energije in energijsko učinkovitostjo, pa tudi s posodobitvijo gospodarstva;
6. priznava, da je to velik izziv in da so zaradi medsektorske narave podnebnih sprememb potrebne celostne rešitve, ki bodo temeljile na težavah ter obravnavale več medsebojno delujočih in drug v drugega posegajočih dinamik in ciljev;
7. poudarja, da je pomembno tesno povezovanje ciljev trajnostnega razvoja s političnimi cilji kohezijske politike za obdobje 2021–2027, zlasti s političnim ciljem 2 za bolj zeleno in nizkoogljično Evropo s spodbujanjem pravičnega prehoda na čisto energijo, zelenih in modrih naložb, krožnega gospodarstva, prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganj. To bi lahko olajšalo doseganje ciljev trajnostnega razvoja na podlagi specifičnih ciljev, določenih v predlogih uredbe;
8. priznava, da prehod na podnebno nevtravno prihodnost pomeni več kot le nujno prilagajanje posledicam podnebnih sprememb in razogljichenje energetskega in stavbnega sektorja ter sektorja mobilnosti, saj zajema tudi prehod na krožno gospodarstvo, trajnostno preobrazbo kmetijskih in prehranskih sistemov ter zaščito ekosistemov in biotske raznovrstnosti, zato podpira morebitno vzpostavitev evropskega observatorija za podnebno nevtravnost;
9. priznava prizadevanja Konvencije županov in v okviru pobude Čista energija za otoke EU za mobilizacijo lokalnih oblasti, podjetij, akademikov in izobraževalnih ustanov ter lokalnih organizacij skupnosti pri razvoju strategij za razogljichenje. Poziva evropske lokalne in regionalne oblasti, naj se pridružijo izvajanju in spremljanju ukrepov v okviru Konvencije županov in pobude Čista energija za otoke EU;
10. poziva države članice, naj tematiko pametnih skupnosti vključijo v svoje nacionalne energetske in podnebne načrte ter pri tem upoštevajo njen velik potencial v smislu stroškovne in energijske učinkovitosti ter zmanjšanja emisij;

Pametno upravljanje pametnih skupnosti

11. poudarja, da so pametna mesta in skupnosti odlična priložnost za izvajanje mehanizmov pametnega upravljanja in tako izboljšujejo sposobnost lokalnih oblasti za sprejemanje odločitev v vse bolj zapletenem okolju;
12. poudarja, da je treba pospešiti prehod na model pametnega upravljanja na lokalni in regionalni ravni z razvojem in izvajanjem elektronskih storitev, ki državljanom omogočajo dostop do širšega nabora storitev e-uprave z enim samim računom;
13. poziva, naj se evropski semester obravnava kot orodje za usklajevanje gospodarskih politik EU in kot forum za krepitev ciljev trajnostnega razvoja ter načrtovanje, spremljanje in ocenjevanje njihovega izvajanja po vsej EU;
14. ponovno potrjuje ključen pomen upravljanja na več ravneh pri zagotavljanju, da se bodo lokalne oblasti lahko učinkovito spoprijele s podnebnimi spremembami in dosegale cilje trajnostnega razvoja, pri čemer meni, da so pametna mesta v tem okviru pomemben pozitiven dejavnik;
15. priznava, da je mogoče davke in javna naročila uporabiti kot orodje za pospešitev uvajanja inovativnih in trajnostnih tehnologij na trg, pri čemer je treba zagotoviti, da njihova uvedba odraža povpraševanje in omogoča iskanje decentraliziranih in lokalnih rešitev za izzive;
16. meni, da so odprti podatki v standardnih formatih ključno orodje za podporo ustvarjanju in razvoju pametnih mest, ter poudarja, da bo hkratno zagotavljanje „odprtih komponent“ (tj. odprtega programskega vmesnika) pomemben gradnik hitrejšega in prožnejšega ustvarjanja in širjenja rešitev pametnih mest;
17. priznava potencial podatkov, ki jih ustvarijo resnični uporabniški vmesniki, kot so mobilne naprave državljanov ali pametni števeci, in poziva k razvoju celovitih okvirov, ki bi podatke, ki jih uporabniki ustvarijo, povezovali in uporabljali za namene pametnega upravljanja, hkrati pa ustrezno ščitili lastnike podatkov;
18. opozarja, da je podnebne cilje pomembno podpreti na regionalni ali mestni ravni, ne glede na to, ali so bili določeni neposredno ali na podlagi podnebnih ciljev na višji ravni, in sicer z oblikovanjem premišljenih tehničnih in znanstvenih lokalnih poti za doseganje zastavljenih ciljev;

19. poudarja, da pametno trajnostno upravljanje mest vključuje prehod s kratkoročnih, necelostnih politik na dolgoročne, sistemske in na učenju temelječe pristope. Ta prehod zahteva strateško in stalno upravljanje sprememb tistih obstoječih struktur v upravljanju mest, ki bi lahko vodile v kratkoročno in izolirano odločanje;
20. poudarja, da je poleg določanja ciljev pomembno pripraviti tudi nujne konkretne ukrepe in zagotoviti njihovo spremljanje, da se lahko po potrebi prilagodijo. Mrežno povezovanje med učečimi in s centri znanja bo izboljšalo ta proces učenja z vidika primerjave med cilji in ukrepi;

Pametna mesta in vasi ter izvajanje ciljev trajnostnega razvoja

21. opozarja, da je OR v preteklih letih intenzivno sodeloval pri vprašanih okviru ciljev trajnostnega razvoja in da je stališče Odbora regij povzeto v nedavnih mnenjih Cilji trajnostnega razvoja: podlaga za dolgoročno strategijo EU za trajnostno Evropo do leta 2030 (poročevalec Arnoldas Abramavičius, LT/EPP) ⁽²⁾ in Trajnostna Evropa do leta 2030: nadaljnji ukrepi za uresničevanje ciljev OZN glede trajnostnega razvoja, ekološkega prehoda in Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah (poročevalka Sirpa Hertell, FI/EPP) ⁽³⁾;
22. ponavlja, „kako bistveni so [...] skupaj določeni otipljivi mejniki, kazalniki ter merjenje podatkov o podnebnih spremembah in ciljih trajnostnega razvoja občin, mest in regij v realnem času, da bi dosegli cilje glede gospodarske, ekološke, socialne in kulturne trajnosti“, kot je navedel v mnenju Trajnostna Evropa do leta 2030: nadaljnji ukrepi za uresničevanje ciljev OZN glede trajnostnega razvoja, ekološkega prehoda in Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah poročevalke Sirpe Hertell (FI/EPP) ⁽⁴⁾. V zvezi s tem poudarja, da so pametna mesta in skupnosti lahko pionirji zahvaljujoč pametnim tehnologijam in procesom zbiranja podatkov, ki jih izvajajo;
23. ponavlja, da potrebujemo „trdne podatke o podnebnju na poddržavni ravni in da je treba podnebne ukrepe lokalnih skupnosti preučiti z novo tehnologijo, kot je umetna inteligenca; glede tega ponovno poudarja, da je treba čim bolj izkoristiti podatkovno zbirko Konvencije županov ter priložnost, da se z opredelitvijo lokalno določenih prispevkov ustvari povezava med lokalnimi podatki in nacionalno določenimi prispevki“ ⁽⁵⁾. V zvezi s tem želi še enkrat spomniti, kako pomembno je, da se pametnim mestom in skupnostim zagotovijo orodja za spodbujanje njihove zmožnosti zbiranja in analize podatkov ter uporabe teh podatkov za izboljšanje procesov odločanja;
24. meni, da je pametni pristop ključno orodje za doseganje ciljev, povezanih s ciljem trajnostnega razvoja 11 o trajnostnih mestih in skupnostih ter ciljem 13 o podnebnih ukrepih;
25. priznava, da morajo pametna mesta vključevati svoje državljane, da lahko ti dejavno sodelujejo pri oblikovanju svojega lokalnega okolja; človeška pobuda, podprta in dopolnjena z IKT, ter lokalne in državljanske prilagojene storitve lahko pripeljejo do prepoznavanja in izvajanja pametnih rešitev in kolektivnih idej, ki izboljšujejo mesta in krepijo njihovo trajnost, s čimer gradijo socialni kapital in odporne skupnosti, obenem pa upoštevajo potrebo po odpravljanju energijske revščine. V zvezi s tem poudarja pomen odprave digitalnega razkoraka in izpopolnjevanja veščin državljanov, da se zagotovi, da pametne skupnosti ne izločijo ranljivih državljanov, in da se prepreči vsakršna socialna izključenost. Poleg tega meni, da je v boju proti energijski revščini pomembno spodbujati tudi energijsko učinkovitost in inovativne tehnologije v socialnih stanovanjih.

Pametna mesta in vasi ter prehod na z viri gospodarno, podnebno nevtravno in biotsko raznovrstno Evropo

26. da bi omogočili pameten prehod, je s strateškega vidika nujno razviti posebne programe za krepitev digitalnih znanj in spretnosti prebivalstva, pri čemer je treba upoštevati različne starostne skupine in poklicne okoliščine ter izkušnje in najboljše prakse, pomembne za projekte pametnih mest;
27. pozdravlja izkušnje nekaterih vodilnih pametnih skupnosti, ki se že približujejo rešitvam krožnega gospodarstva za stavbe, mobilnost, proizvode, ravnanje z odpadki ter načrtovanje in upravljanje njihovih ozemelj, pri čemer Evropsko komisijo spodbuja, naj še naprej promovira ta vidik za vse pametne skupnosti. Ti prispevki bodo imeli pomembno vlogo pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja;
28. ugotavlja, da so pametne tehnologije odločilne za izvajanje svežnja za čisto energijo ter za uspešen prehod na čisto energijo. Opozarja, da so v tem smislu pametna mesta in skupnosti močno orodje pri zagotavljanju, da se te pametne tehnologije izvajajo dosledno in usklajeno ter s tem čim bolj izkoristijo potencialne sinergije;

⁽²⁾ COR-2019-00239-00-00-AC-TRA (UL C 404, 20.11.2019, str. 16).

⁽³⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (glej stran 27 tega Uradnega lista).

⁽⁴⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA.

⁽⁵⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA.

29. meni, da so lokalne energetske skupnosti pomemben vir za zagotavljanje pravičnega prehoda na čisto energijo, spodbuja vključevanje državljanov v pametna mesta in skupnosti ter v zvezi s tem opozarja na predloge iz svojega mnenja na to temo ⁽⁶⁾;
30. opozarja, da ima narava pomembno vlogo pri ciljnih trajnostnega razvoja, povezanih z revščino, lakoto, zdravjem, blaginjo in trajnostnimi mesti. Poudarja, da bi morala pametna mesta in skupnosti obravnavati na naravi temelječe rešitve in zeleno infrastrukturo kot bistvene dopolnilne politike za ohranitev ekosistemskih storitev in biotske raznovrstnosti ter spodbujanje njihove trajnostne rabe in omejitev urbanizacije zemljišč;
31. opozarja, da evropska dolgoročna strategija za podnebno nevtralnost do leta 2050 priznava osrednji pomen pametnih tehnologij in mest pri doseganju podnebne nevtralnosti;
32. poziva, naj se poleg povečanja proračuna za izvajanje podnebnih ukrepov uvedejo tudi učinkoviti ukrepi za postopno ukinitve subvencij za fosilna goriva, da bi tako zagotovili enake konkurenčne pogoje pri proizvodnji energije iz obnovljivih virov, spodbudili spremembe vedenja in mobilizirali potrebne vire za podpiranje pravičnega prehoda;
33. ugotavlja, da prehod na podnebno nevtralnost ustvarja kakovostna delovna mesta v krožnem gospodarstvu ter na področjih čiste energije, hrane in kmetijstva; poziva EU, naj poveča skladnost podnebnih ciljev prek kohezijske politike, Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in programa InvestEU;
34. poudarja, da so rešitve glede „pametne vode“ vse pomembnejše kot sestavni del celovite politike pametnih mest, osredotočene na podnebno trajnostne rešitve;
35. opozarja na pomen uvajanja pametne infrastrukture in meni, da so pametna mesta in skupnosti naravni pionirji na tem področju;
36. opozarja, da je energijska učinkovitost stavb ključno vprašanje za uspešen prehod na podnebno nevtralnost, pri čemer bi morale pametne rešitve imeti odločilno vlogo. V tem smislu opozarja, da bodo te pametne rešitve verjetno učinkovite le, če bodo vključene v pametna mesta in skupnosti ter če se ne bodo izvajale ločeno od drugih rešitev. V zvezi s tem opozarja tudi na pomen pobude za pametno financiranje pametnih stavb pri zagotavljanju mehanizmov financiranja v ta namen;
37. poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti pri izvajanju vzdržne stanovanjske politike osrednjo vlogo in odločilno prispevajo k uresničevanju političnih ciljev Evropske unije v praksi;
38. poziva, naj se zagotavljajo predvsem spodbude za čim večjo energijsko učinkovitost v novih in saniranih stavbah v skladu s standardom pasivne hiše, hkrati pa uporablja pametna tehnologija v stavbah, kjer je to primerno;
39. opozarja na svojo podporo za načrte trajnostne mobilnosti v mestih, ki temeljijo na večmodalnosti in usklajeni uporabi mestnega in regionalnega prometa z nizkimi ali ničelnimi emisijami, s poudarkom na glavni vlogi železniškega in vodnega prometa pri zmanjševanju emisij;
40. opozarja, da sektor mestnega prometa trenutno oblikuje in doživlja spremembo paradigme, ki sovпада s prehodi na področju rabe energije (elektrifikacija, alternativna goriva), tehnologij (inteligentni prometni sistem) in sprememb vedenjskih vzorcev (ekonomska delitev, osredotočenost na aktivne oblike prevoza). Spremembe vplivajo na prevoz potnikov in blaga, poslovne poti in potovanja v prostem času. Sprememba paradigme je lahko usmerjena k doseganju ciljev pametnih mest, kot so spodbujanje lokalnega inovacijskega trga, uveljavljanje najboljših razpoložljivih tehnologij in sprejemanje odločitev na podlagi znanja;
41. prav tako meni, da lahko tehnologije pametne mobilnosti pomagajo pri iskanju rešitev za trajnostno mobilnost na ozemljih z nizko gostoto prebivalstva, podeželskih območjih in v obrobni regijah ter spodbujajo vzorec aktivne mobilnosti, ki lahko izboljša zdravje državljanov;

Ustvarjanje več priložnosti za pametne skupnosti za financiranje in pospeševanje inovativnih rešitev

42. ugotavlja, da so najbolj oddaljene in druge otoške regije najbolj primerne za preizkušanje tehnoloških, energetskih in postopkovnih alternativ, veljajo pa tudi za „žive laboratorije“. Izolacija, oddaljenost od središča Evrope, velika biotska raznovrstnost, bližina in dostop do morja, skrajni podnebni pojavi (atmosferski in geološki) in razpoložljivost geotermalne energije so v povprečju pripravo rešitev za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja ne toliko omejitev kot pa geografsko ugodne priložnosti za preizkušanje prototipov v nadzorovanih, a najbolj zahtevnih razmerah;

⁽⁶⁾ UL C 86, 7.3 2019, str. 36.

43. poudarja potencial lokalnih območij, kjer se lahko v dejanskem mestnem okolju preizkušajo prožnejša in bolj inovativna regulativna orodja ali nadomestila zanje, ki omogočajo raziskovanje in morebitno nadaljnje izvajanje trajnostnih inovacij (npr. na področju stanovanj); mesto kot „učni stroj“ omogoča socialno učenje in sodelovanje, zaradi česar se lahko zmanjšajo socialna tveganja;
44. poudarja pomen decentralizacije na davčnem področju za boljše in lažje prilagajanje davčnih ukrepov, ki jih za spodbuditev varstva podnebja sprejmejo regije in (velika) mesta, lokalnemu kontekstu;
45. poudarja, da je treba lokalnim skupnostim zagotoviti orodja in ponuditi dejavnosti za krepitev zmogljivosti, ki bodo omogočili njihov prehod v pametne skupnosti, premostitev digitalnega razkoraka in zagotavljanje, da noben državljan in nobeno ozemlje ne bo zapostavljeno;
46. opozarja na ključno vlogo javno-zasebnih partnerstev pri uresničevanju pametnih mest in skupnosti ter poziva Evropsko komisijo, naj si še naprej prizadeva za ustvarjanje spodbudnih pogojev za velike in majhne lokalne oblasti, da bi uporabljale ta instrument;
47. ponovno poudarja vlogo pametnih skupnosti kot pobudnikov pametnega in vključujočega energetskega prehoda ter poziva Evropsko komisijo, naj še naprej podpira pametna mesta in skupnosti pri njihovem delovanju z namenskimi in dostopnimi instrumenti financiranja;
48. pozdravlja odločitev Evropske komisije, da v okviru novega programa Obzorje Evropa opredeli področje ukrepov za podnebno nevtralna in pametna mesta;
49. poziva k celoviti podnebni politiki EU, ki bo temeljila na sistemskem in celostnem pristopu, ob tem pa opozarja, da so bile evropske in nacionalne politike doslej pogosto razdrobljene med različnimi sektorji in kategorijami ter med mestnimi in podeželskimi območji.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Digitalna Evropa za vse: uvajanje pametnih in vključujočih rešitev na terenu

(2020/C 39/18)

Poročevalka: Anne Karjalainen (FI/PES), članica občinskega sveta, Kerava**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Uvod

1. je na zaprosilo **finskega predsedstva Sveta Evropske unije** pripravil utemeljene predloge o tem, kako lahko lokalne in regionalne skupnosti razvijajo in izvajajo pametne in vključujoče digitalne rešitve za vse državljane, ne glede na to, kje v Evropski uniji živijo;
2. je seznanjen s predlogi, ki sta jih predsednik in prvi podpredsednik OR pripravila v strateškem dokumentu *Digitalna Evropa za vse* ⁽¹⁾ o strateški agendi nove Evropske komisije za razvoj enotnega digitalnega trga;
3. želi, da bi ti predlogi prispevali k **strateški usmeritvi programa Evropske komisije za digitalno Evropo**, v katerem bo določena vsebina delovnih programov in posebnih vlog za financiranje v obdobju 2021–2022; želi prispevati k naložbenim prednostnim nalogam programa za digitalno Evropo: visokozmogljivostno računalništvo, umetna inteligenca, kibernetska varnost, napredna digitalna znanja in spretnosti ter podpora uvedbi digitalne tehnologije v različnih segmentih družbe;

Obravnavanje družbenih izzivov z digitalnimi rešitvami

4. izraža zaskrbljenost, ker v prednostnih nalogah političnega programa prihodnje Komisije, ki sicer poudarja potrebo po spodbujanju novih inovativnih tehnologij, kot sta umetna inteligenca in gospodarstvo platform, ni dovolj poudarka na vključujočem enotnem digitalnem trgu;
5. poudarja, da morajo za trajnostni uspeh enotnega digitalnega trga imeti od njega korist vsi državljani v celotni Evropski uniji;
6. podpira predlog Evropske komisije za trden program za digitalno Evropo, ki pa se mora raztezati po vsej Evropski uniji prek mreže regionalnih digitalnih inovacijskih središč, ki jo financira, tako bi lahko vsi imeli ustrezne koristi od izmenjave informacij, medsebojnega učenja in razvoja medregionalnih partnerstev;
7. meni, da sta dostop do digitalnega gospodarstva in aktivna udeležba v njem ključna za uspešen lokalni in regionalni razvoj v prihodnosti;
8. meni, da izraz „digitalna kohezija“ daje pomembno dodatno razsežnost tradicionalnemu pojmu ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, opredeljene v Pogodbi EU. OR zato predlaga splošno razpravo o prihodnji vlogi digitalizacije pri spodbujanju kohezije v Evropski uniji, da bi obravnavali družbene izzive, kot so demografski izzivi, podnebne spremembe in spreminjajoče se delovno okolje, ter hkrati zagotavljali, da nihče in nobena regija ne bi bili zapostavljeni, in spodbujali podjetništvo;
9. pozdravlja pristop, ki temelji na pojavih in ga Komisija uporablja pri iskanju rešitev za svetovne izzive s pomočjo raziskav in inovacij. Digitalna tehnologija je ključni dejavnik spoprijemanja držav članic EU s pomembnimi družbenimi izzivi za lokalne in regionalne oblasti po vsej EU na področjih, kot so podnebne spremembe, demografske spremembe in spremembe na trgu dela;

⁽¹⁾ COR-2019-03082-00-00-TCD-TRA.

10. zlasti poudarja potencial obstoječe tehnologije in tehnologije v vzponu v javnem sektorju za zmanjšanje upravnega bremena in trošenja, povečevanje učinkovitosti in zagotavljanje novih rešitev za družbene izzive;
11. podpira vizijo Evrope, v kateri digitalna tehnologija, inovacije ter umetna inteligenca lahko Evropejcem zagotovijo konkurenčna delovna mesta, boljše zdravje in kakovost življenja, boljše javne storitve ter dostop do mednarodnih tokov znanja;
12. poziva k tesnemu evropskemu sodelovanju med vsemi ravni upravljanja v EU, da bi bolje izkoristili, izboljševali in nadgrajevali digitalno preobrazbo v mestih in skupnostih, v katero so vključeni državljani;
13. meni, da je z vidika politike EU nujno vlagati v oblikovanje inovativnih ekosistemov in spodbujati inovacije v ključne tehnologije, kot so umetna inteligenca, internet stvari in 5G na lokalni in regionalni ravni po vsej EU, in izpostavlja regionalne strategije pametne specializacije v okviru ustreznih skladov EU kot ključno priložnost;
14. meni, da je pomembno, da regije lahko ocenijo status obstoječih vozlišč na podlagi meril za vozlišča za digitalne inovacije in njihovih nalog v prihodnosti. Da bi MSP in lokalni organi resnično lahko imeli koristi od strokovnega znanja vozlišč, bi morala vozlišča in njihove mreže delovati učinkovito na podlagi visoke stopnje strokovnega znanja in storitev. Za izpolnitev cilja so pomembna regionalna in tematska pokritost vozlišč ter njihovo sodelovanje z lokalnimi šolami in univerzami ter regionalnimi ekosistemi;
15. poudarja, da je treba v celotni EU spodbujati mrežo vozlišč za digitalne inovacije in s podporo programa za digitalno Evropo vzpostaviti vozlišče v vsaki regiji NUTS2;
16. meni, da bi moral biti adut Evrope njena sposobnost, da opredeli priložnosti, ki jih ponujajo umetna inteligenca ter etična vprašanja, ter jih uskladiti. Temeljne skupne evropske vrednote prinašajo dobre priložnosti za uskladiitev demokracije in človekovih pravic z umetno inteligenco. Za umetno inteligenco potrebujemo etične smernice in zakonodajni okvir;
17. poudarja, da bi se morale lokalne in regionalne oblasti vključiti v obsežno sodelovanje za izboljšanje interoperabilnosti javnih uprav in povečanje učinkovitosti javnih storitev. Razvoj čezmejne infrastrukture, interoperabilnosti in skupnih standardov je eden od elementov programa Digitalna Evropa, ki lahko zagotovi resnično evropsko dodano vrednost. Nadaljevati bi bilo treba s povezovanjem velike evropske, nacionalne in regionalne infrastrukture. Zato poziva, naj se program ISA2 (interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave) nadaljuje tudi po letu 2020;

Krepitev vloge lokalnih in regionalnih oblasti

18. poudarja, da morajo biti mesta in regije vseh velikosti in po vsej Evropi del evropske digitalne preobrazbe. Regije in občine morajo sprejemati odločitve v zvezi s ponovno oceno upravnih postopkov, tehnično infrastrukturo, storitvami in podatkovno politiko. Program za digitalno Evropo mora zagotoviti programe usposabljanja zaposlenih v regionalni in lokalni upravi za napredna digitalna znanja in spretnosti;
19. podpira pričakovano izjavo Eurocities *Collaborate, Empower, Sustain* (Sodelovanje, opolnomočenje, podpora) o združitvi moči za spodbujanje digitalne preobrazbe v evropskih mestih in skupnostih ter močnem evropskem sodelovanju med vsemi ravni upravljanja v EU, da bi s pomočjo državljanov še bolj uporabljali, izboljševali in nadgrajevali digitalno preobrazbo v mestih in skupnostih;
20. se strinja z mrežo Eurocities, da so mesta in regije idealen kraj za preizkušanje digitalnih storitev, saj omogočajo usklajeno sodelovanje deležnikov in aktivno udeležbo državljanov;
21. poziva lokalne in regionalne oblasti k spodbujanju dialoga med vsemi ravni upravljanja in industrijo, delodajalci in sindikalnimi organizacijami o delovnih pogojih in pravicah delavcev v vse bolj digitaliziranem delovnem okolju, pri čemer je treba preučiti politike zaposlovanja držav članic EU z vidika najnovejših tehnoloških izzivov;
22. ugotavlja, da sta zagotavljanje oskrbe z naravnimi viri in zmanjšanje ogljičnega odtisa glavna vidika trajnostnega razvoja. Trajnostni razvoj je mogoče pospešiti z digitalizacijo in uvedbo pametnih rešitev v delovanju podjetij, vsakdanjem življenju ter v javnih službah, zlasti v prometnem sektorju in na področju energetske učinkovitosti;

23. poziva regionalne in lokalne akterje, naj v čim večji meri uporabljajo odprtokodne licence. Programska oprema in njene komponente, ki jih naročijo lokalne oblasti za lastne potrebe, bi morale načeloma biti proizvedene z licenco programske opreme, ki stranki omogoča, da v skladu s svojimi željami in potrebami prilagaja, razvija in razširja izdelek oziroma da to lahko naroči tretji stranki. To spodbuja resnično oblikovanje ekosistemov ter odprto konkurenco, ki temelji na znanju. Poleg tega večino nadomestila v odprtokodnih projektih prejmejo regionalni in lokalni akterji, in ne akterji zunaj EU. Rešitve, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, povečujejo zaupanje in zagotavljajo preglednost ter so zaradi tega deležne javne podpore;
24. poudarja, da bi v povezavi z interoperabilnimi javnimi storitvi lahko poskrbeli za to, da so digitalne informacije, ki jih obdelujejo javne uprave, skladne z odprtimi specifikacijami/standardi ter dostopne in ponovno uporabljive kot odprti podatki, razen če veljajo posebne omejitve (npr. varstvo osebnih podatkov, zaupnost ali pravice intelektualne lastnine) ⁽²⁾. Zato se strinja, da je treba „zagotoviti enake pogoje za odprtokodno programsko opremo in pokazati, da se aktivno in pošteno razmišlja o njeni uporabi, ob tem pa upoštevati skupne stroške lastništva rešitve“ ⁽³⁾, pri čemer imajo prednost odprte specifikacije;
25. podpira predlog GD CNECT, podan na digitalni skupščini 2019, da se pripravi „lokalni kazalnik DESI“, s katerim bi dopolnili že obstoječi kazalnik digitalnega gospodarstva in družbe (angl. *digital economy and society index* – DESI), ki se vsako leto pripravi na nacionalni ravni; priporoča tesno sodelovanje med GD CNECT, Evropskim odborom regij, programom Evropskega omrežja za spremljanje prostorskega razvoja in kohezije (ESPON) ter drugimi pobudami in institucijami za razvoj koncepta za tovrstni kazalnik, ki naj bi ga nato vzporedno z nacionalnim kazalnikom DESI letno pripravljali GD CNECT;
26. meni, da je lokalni kazalnik DESI pomembno orodje za oceno teritorialnega učinka in usmerjanje prihodnjih politik EU, z namenom da se spodbudi močnejše digitalno vključevanje in opredelijo konkretni izzivi digitalnih neenakosti. OR poudarja, da bi evropska mesta in regije s pomočjo lokalnega kazalnika DESI lahko opredelili skupne izzive in uspešne prakse ter spodbujali medsebojno učenje in sodelovanje;
27. predlaga, da se na podlagi dobrih izkušenj s pobudo WIFI4EU razvijejo podobne pobude, ki jih bo enostavno uporabljati in bodo pomenile omejeno upravno breme za upravičence. Uvedli bi lahko podoben sistem kuponov za digitalne preglede na lokalni ravni, tako da bi sodelujoče lokalne oblasti prejele kupon za začetno oceno razpoložljivosti in kakovosti digitalnih storitev v skupnosti, ugotovitve pa bi nato uporabili za vsebinsko razpravo v lokalnih svetih in z občani. Na ta revizijska poročila bi se morali opreti tudi pri povezovanju s podobnimi pobudami drugih lokalnih oblasti v EU in pri dostopu do dodatne podpore EU, če je ta potrebna;
28. poudarja, da mora digitalna preobrazba temeljiti na trajnostnem in konkurenčnem podatkovnem gospodarstvu v EU, katerega gonilo so ljudje, in na kakovostnih podatkih ter spoštovanju pravic in zasebnosti posameznika. Evropa bi morala oblikovati globalni pristop in okvir za upravljanje podatkov, pri čemer mora podatke obravnavati kot javne dobrine in vire za demokracijo in lokalni razvoj. Ravno tako bi morala pripraviti vodilna načela o podatkih za reševanje nedoslednosti in razdrobljenosti;
29. poziva k okrepitvi varstva osebnih podatkov, zlasti v zvezi z vprašanjem uporabe splošne uredbe o varstvu podatkov na področjih splošnega pomena, in poudarja, da je potrebna evropska opredelitev pojma podatkov splošnega pomena na teritorialni ravni;
30. poudarja, da je treba obravnavati ključno vprašanje podatkov kot tako in v kontekstu umetne inteligence ter način, kako z njimi ravna lokalne in regionalne oblasti. OR bi lahko k temu prispeval z omogočanjem izmenjave najboljših praks in poglobitvijo razmisleka o ravnanju lokalnih in regionalnih oblasti z osebnimi in javnimi podatki. OR poudarja tudi, da imajo odprti podatki pri razširjanju digitalnih inovacij v regijah vlogo demokratičnosti in so vir ponovne vključitve državljanov. Hkrati poziva k resnemu razmisleku o načelih pretoka podatkov glede na izzive na področju varstva in suverenosti podatkov splošnega pomena, kar zadeva digitalne velikane;

Državljeni v središču pozornosti

31. poziva vse ravni upravljanja, naj si prizadevajo za povečanje udeležbe državljanov in njihove vloge pri digitalizaciji ter jim omogočijo, da bodo sodelovali pri soustvarjanju novih digitalnih rešitev za vrsto potreb državljanov, zlasti v povezavi s pametnimi mesti in projekti skupnosti. Namesto na tehnološki razvoj izdelkov bi se morali osredotočiti na razvoj postopkov, storitev in izdelkov, kjer je v ospredju človek, vključno z uporabniku prilagojenim oblikovanjem, soustvarjanjem in naglim razvojem prototipov;

⁽²⁾ Novi evropski okvir interoperabilnosti – Spodbujanje nemotenega zagotavljanja storitev in tokov podatkov za evropske javne uprave (https://ec.europa.eu/isa2/sites/isa/files/eif_brochure_final.pdf).

⁽³⁾ Glej prejšnjo opombo.

32. poudarja, da gre pri digitalizaciji za zaupanje, brez katerega ni mogoče razviti javnih e-storitev ali zagotoviti potrebne zaščite za potrošnike;
33. poudarja, da je treba razviti lokalne javne zmogljivosti, da bi se odzvali na digitalne izzive in povečali avtonomijo lokalnih organov v odnosu do digitalnih velikanov. Vzpostavitev lokalnih javnih platform in platform civilne družbe, ki bodo med drugim zagotavljale digitalno usposabljanje, je korak v pravo smer;
34. poudarja, da digitalna tehnologija državljanom sicer ponuja nove možnosti za komuniciranje in razširjanje informacij, vendar pa prinaša tudi nova tveganja. Mednje sodijo kibernetiski napadi in goljufije, kraja podatkov, grožnja državljanskim svoboščinam in javnim ukrepom, zlasti na lokalni ravni, in poskusi destabilizacije naših demokracij. Naložbe v kibernetisko varnost so ključne, saj sta zaupanje in ozaveščenost temelja digitalne Evrope za vse;
35. poudarja pomen kompetenc na področju umetne inteligence, da bodo državljani lahko sodelovali v družbeni razpravi o umetni inteligenci in kritično ocenili predstavljene trditve;
36. poudarja pomen varstva potrošnikov na področju digitalnih storitev. Uveljavljanje obstoječih pravil in seznanjenost z njimi lahko izboljšata dostop državljanov do pravnega varstva in povečata njihovo zaupanje v e-trgovino. K izboljšanju položaja naj bi na primer prispevala načrtovana zakonodaja o digitalnih storitvah;
37. opozarja na dejstvo, da leta 2017 43 % prebivalcev EU ni imelo zadostnih digitalnih kompetenc ⁽⁴⁾ in je le petina podjetij navedla, da zaposlenim nudijo usposabljanje na področju informacijske in komunikacijske tehnologije ⁽⁵⁾. Odbor regij poudarja, da bi lokalni in regionalni akterji morali poskrbeti, da se digitalne kompetence sistematično razvijajo na vseh stopnjah izobraževanja, od zgodnjega otroštva do poklicnega in visokošolskega izobraževanja, ter postanejo bistveni del vseživljenjskega izobraževanja, in sicer z uporabo evropskega okvira digitalnih kompetenc za državljane in drugih podobnih ogrodij kvalifikacij na področju digitalnih kompetenc. Odbor regij poudarja, da je treba digitalne kompetence razvijati hkrati s sposobnostjo kritičnega mišljenja, da bi bili uporabniki digitalnih tehnologij pri branju vsebin manj pasivni in bi bili sposobni za racionalno uporabo digitalnih tehnologij v družabne namene;
38. poziva k izmenjavi najboljših praks za razvoj digitalnih kompetenc zunaj sistema formalnega izobraževanja, zlasti za ranljive skupine, med drugim z boljšim izkoriščanjem pobud o digitalnih kompetencah, kot so evropski teden programiranja, dan varnejšega interneta, nacionalna koalicija za digitalne kompetence in delovna mesta, ter orodja „Europass življenjepis“;
39. poudarja, da digitalna preobrazba spreminja delovne navade, delovne naloge in poklice, tako da nekatera delovna mesta neizogibno postajajo odvečna, zato se morata javni in zasebni sektor preobraziti in ohraniti delovno silo. Potrebna je vrsta ukrepov in mehanizmov za stalno izboljševanje znanj in spretnosti ljudi v poklicnem življenju;
40. poudarja, da morajo biti dostopne javne spletne storitve in mobilne aplikacije zasnovane tako, da jih lahko uporabljajo vse vrste uporabnikov v vseh situacijah, ne glede na njihovo prikrajšanost ali invalidnost. Direktivo o dostopnosti je treba takoj začeti izvajati;
41. opozarja, da digitalizacija izboljšuje dostopnost javnih storitev za ljudi, ki so sposobni in pripravljeni uporabljati internet. Hkrati se lahko izkaže, da je digitalizacija izziv za ljudi, ki morda najbolj potrebujejo digitalne storitve, s čimer se povečuje tveganje digitalne neenakosti. Zato bi morali lokalni organi spremljati razvoj digitalne neenakosti in poiskati načine za preprečevanje digitalne izključenosti;
42. poziva, naj se pri vseh digitalnih ukrepih upošteva vidik spola. Pozdravlja pobude, kot so izjava Digital4Her, ki spodbuja vključevanje žensk v tehnološke sektorje;

Infrastruktura

43. poudarja pravico vseh evropskih državljanov do povezave s spletom, ki jim omogoča sodelovanje v digitalni družbi in dostop do digitalnih storitev. Celostna in razširjena digitalna infrastruktura bo vsem, ne glede na to, kje se nahajajo, omogočala izkoriščanje prednosti digitalne dobe. Politika EU bi morala biti v prihodnosti usmerjena v zmanjšanje stroškov vzpostavitve in uporabe širokopasovnega omrežja v lokalnih skupnosti, ne glede na njihovo velikost in gostoto poseljenosti;
44. poudarja, da je v najbolj oddaljenih regijah zaradi njihovih omejitev in oddaljenosti od evropske celine težko vzpostaviti digitalno infrastrukturo. Zato poudarja, da je treba poskrbeti, da bodo imele te regije tako kot druge evropske regije, tudi oddaljene, polno pravico do povezanosti;

⁽⁴⁾ DESI 2019.

⁽⁵⁾ Podjetja, ki svojim zaposlenim nudijo usposabljanje za razvoj znanj in spretnosti na področju informacijske in komunikacijske tehnologije, 2017.

45. poudarja, da digitalne storitve in storitve e-uprave zahtevajo nemoteno širokopasovno povezavo visoke hitrosti, ki bi morala biti na voljo tudi na območjih, kjer sedanji komercialni pogoji ne podpirajo gradnje povezav. Optična omrežja bi morali po možnosti graditi na odprtem dostopu, kar pomeni, da lastnik omrežja, na primer regionalna zadruga, dovoli vsem zainteresiranim ponudnikom, da svoje storitve nudijo končnim uporabnikom. Obstoječa optična omrežja bi morala biti odprta za konkurenco;
46. pozdravlja naložbe programa za digitalno Evropo v napredno visokozmogljivo digitalno infrastrukturo, kot so omrežja 5G, ki so potrebna za uvajanje digitalnih storitev in tehnologij povsod v Evropi. Odbor meni, imajo v tem okviru širokopasovna omrežja pomembno vlogo pri razvoju inovativnih in konkurenčnih digitalnih storitev, pod pogojem, da hitra standardizacija omrežja 5G zagotovi interoperabilnost telekomunikacijskih omrežij;
47. poudarja potrebo po zanesljivih povezavah za prenos podatkov z visoko hitrostjo v Evropi, ne le kot podporo digitalnih storitev in podatkovnega gospodarstva, temveč tudi za to, da se v celoti izkoristi potencial naprednih tehnologij na področjih, kot sta avtomatizacija in pametno kmetijstvo. V zvezi s komunikacijsko tehnologijo za pametne in interoperabilne sisteme in storitve je treba podpreti načela tehnološke nevtralnosti;

Financiranje in sinergije z drugimi politikami EU

48. pričakuje, da bo v novem programu za digitalno Evropo dovolj sredstev za znanja in spretnosti, visokozmogljivostno računalništvo, inovacijska vozlišča in pospešeno uvajanje tehnologije umetne inteligence;
49. predlaga, da se program za digitalno Evropo izvaja prek obsežnih omrežij vozlišč za digitalne inovacije, ki jih bo ta financiral in bodo učinkovito vključena v močno regionalne digitalne strategije, ki zajemajo vse segmente družbe (in se bodo financirale v okviru programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov);
50. meni, da je pomembno, da program za digitalno Evropo in drugi evropski programi, ki vsebujejo digitalne ukrepe, kot so Obzorje Evrope, Instrument za povezovanje Evrope in Evropski socialni sklad plus, tvorijo čim jasnejšo in med seboj dopolnjujočo celoto, pri čemer je treba preprečevati podvajanja in ustvarjati sinergije.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)
ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije Evropske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL